

ARGIA

1.984 - Iraila 16 - XLVII garren urtea - 1027 zenbakia. 100 pezta

Nafarroa

Oinez

84:

EUTSI

ETA

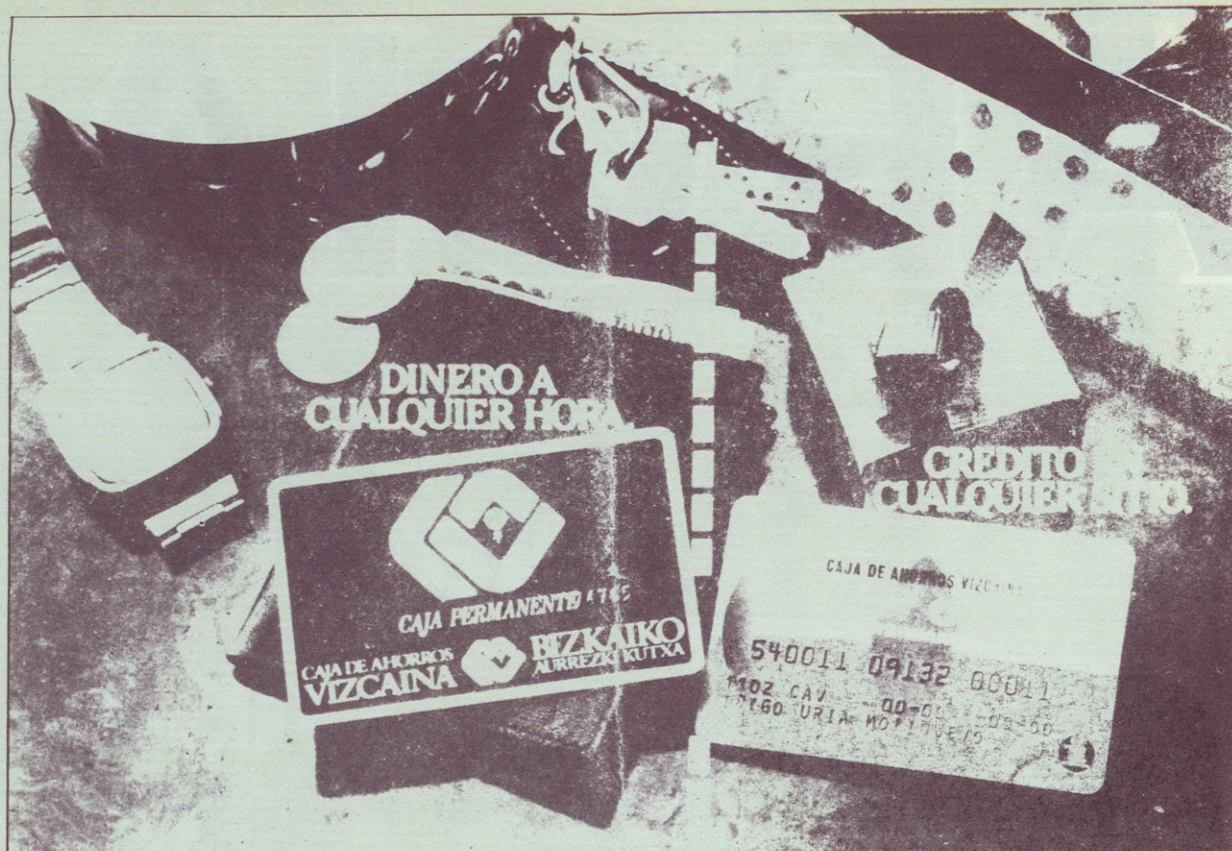
IRAUN

HERTZAINAK:

«Gu ez gaude baskoekin ezkontuta»

itterrand errefuxiatuen heriotzaren zain

ELIZA, ESKUBIAREK
GERO ETA LOTUA

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekeak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik **NO NAHI**, txakur txiki bat ere gabe erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso.

Segurua baita.

Abioiez, trepez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxeak

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako asegurua hain zuzen. Dena debalde.

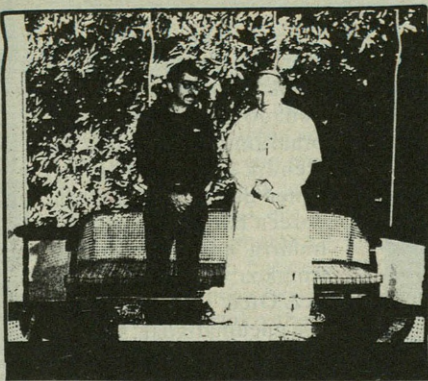
Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

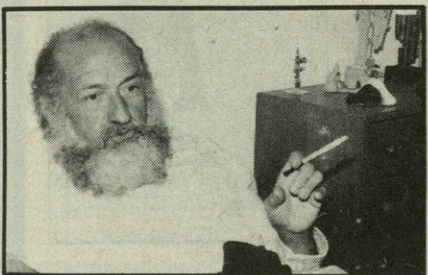
**CAJA DE AHORROS
VIZCAINA**

**BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA**

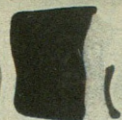

Vaticanok, eta Ratzinger kardinalaren eskutik, kaleratu duen agiria urrats bat gehiago da Eliza Katolikoak azken bolada honetan daraman eskubitaratze bidean. Juan Manuel Balenziaga eta Paulo Agirrebaltzategiren laguntzaz informe itiki bat prestatu du Iñaki Zubiondok. (11. orr.)

Eta kultur orrialdetako gauzarik sonatuenak Remigio Mendibururekin egindako elkarriketa (35. orr.) eta nola ez. Hertzainak rokerookin-egindako bestea. Roka, euskalduna, eta anarkoidea. Hortik aurrera beraiek diotena. Eta hori 32. orrialdean.

- 4.— Aste giroa.
- 10.— Ttamtaka.
- 11.— Vatikanotik kristau aurre-razaleak hondoratu nahi. I. Zubiondo.
- 14.— Frantziak euskaldun iheslariak hilgo ditu. I. Zubiondo.
- 15.— Mundua ez da borobila.
- 16.— Indotxina balantzan. P. Sastre.
- 18.— Sikulusaltsa: Izozkia, udako kutixia. L.M. Bandres.
- 21.— Herriko Plaza.
- 22.— Nafarroa Oinez 84: euskarari eutsi eta iraun. J. Mollarri.
- 26.— Josu Naberekin AEK-ren «Mintegia» z. I.U.
- 29.— Futbolisten laugarren greba, gogorrena. Xalbardin.
- 31.— Kulturaren ataria.
- 32.— Musika: Hertzainak taldea "Baskoekin ezkondu gabe". D. Zuazalde.
- 34.— Arturo Kanpionen omenez. Euskaltzaindiaren X. Batzarrea Iruñean. T. Manterola.
- 35.— emigio Mendiburu, eskulturaren sakontasunean. D. Zuazalde.
- 37.— Branka antzerki taldearen «Beteluko Balnearioko Mirakulua». E.O.
- 38.— Txutxumutxuka.
- 40.— Jo... Adarra.
- 41.— Bertsoak: Erniora bigarren igandez. Luis Atxupia.
- 42.— Azkena: Monreal eta Balentxi, bi doktore. Pello Zubiria.

Hertzainak
euskal baskoekin ezkondu gabe
miterrand euforizatu berotzen zain

Ez da aipatu beharri Nafarroa Oinez diferentea dela Gipuzkoako Kilometroak edota Bizkaiko Ibilalditatik. Nafarroa bera ere gero eta bereiztuagoa sentiitzen den bezalaxe. Aurtengo edizioa, 84.ekoa, Iruñeako Zitudadelan ospatzekoa da. Hori dela eta aukera aprobetxatu du Joxe Mollarrik Nafarroan euskarak bizi duen egoeraren zirriborro bat egiteko. (22. orr.)

Kultur mugimenduen barruan ikaragarriko garrantzia dauka euskalduntzearen eta alfabetatzearen mugimenduak. Horri loturik bere egoera aztertzeke zorian kautsiu da AEK erakundea. Mintegi bat ospatu dute hiru egunez Zestoan eta hango erabakiak guztiz interesgarriak izan dira. Josu Naberean-i eman diogu hitza berak esplikatu dezan zer izan den han hitzegin-dakoa. (26. orr.)

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

Donostiako erredazioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uribe, Xalbardin, Jon, Joseba Alvarez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpu-

rua, Enrike Amonarriz (Jo...Adarra), Mikel Antza, Joxe Azurmen-
di, Balere Bakaikoa, Luis Mari
Bandres, Xabier Erro, Iñaki Ka-
mino (Aste Giroa), Emilio Lopez
Adan «Beltza», Alfontso Marti-
nez, Mikel Nabarro «Trikuharri»,
Eneko Olasagasti, Xabier Portu-
gal, Koldo San Julian, Andoni Sa-
rriegi «Murumendi», Joseba Sa-
rrionandia, Pablo Sastre, Joxean
Gezalaga «Zaldubi».

Marrazkilariak: Joxemi, Julio,
Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema
Ormazabal, Luis Otaegi.

Publizitatea: Xabier Erro.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea behea. DONOSTIA-12.

Telefonoa: (943) 28 33 99.

Inprimategia: GRAFICAS SEMI.

Hego Euskal Herria.	
Estatu Espainola.....	3.500 pta.
Ipar Euskal Herria,	
Beste azterriak.....	4.800 pta.
Airez.....	7.300 pta.
Ale bakarra.....	100 pta.

IRAILA
15
IRAILA
21

Irailaren 18-an ilbehera

mareak
(Iraila 16koak)
gora: 8.22 eta 20.43
behera: 02.09 eta
14.43.

eguzkia: (Irailaren 16an)
irten: 07.56
sartu: 20.23

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki Kamuro

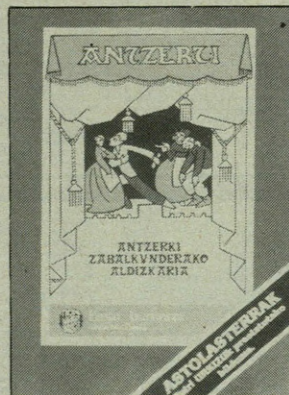
Egilea: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.
Titulua: E.G.A. 1983.eko azterketak.

Argitaletxea: Eusko Jaurlaritza.

Ezaugarriak: Glotodidaktika lanak 17. 172 orrialde.

Ega deritzan azterketaren iazko galderak dakartzat liburu honek titulu hori ateratzeko prestatzen ari den ikasleari mesede egingen diolakoan. Ideia ez dago ez

batere gaizki. hori aprobatazekotan direnentzat batez ere. Hara hemen nolakoa den azterketa hori: ahozkoaren ulermenean diktaketa duzue aurrenik. Ondoren ikasleari testu bat ematen zaio eta berak testuaren laburpena egin beharko du. gero aztertzailearen aurrean ahoz emateko. Irakurmenari dagokionean. testua banatuko zaio ikasleari. hutsunez bete eta berak bete beharko ditu hauek. Ondoren testu bat ematen zaie eta testu horri buruzko galderei erantzun beharko diote. Laugarrenik edozein gairi buruzko idazketa egin behar du titulugaiak: gaiak askotarikoak eta ugari izaten dira. Eskutitzak asmatzea duite hurrengo proba. Gramatikaz dihardu hurrengoak. Esaldi multzoa ematen zaio titulugaiari eta honek beste era batera eman behar du esaldi hori. Hitzen kontua ere badute. Zenbait hutsunetarako hitz bat asmatu behar dute. eta beste batzutarako eskaintzen zaizkien hitzetatik bat aukeratu. Azkenik atzizki. zentzukide eta abarreko ariketak dituzte. Azterketa zuzentzeko gida txostena ere badakar liburu honek.

Prestatzailea: Patri Urkizu.
Titulua: Astolasterak.

Argitaletxea: Eusko Jaurlaritza. Antzerki zerbitzua.
Ezaugarriak: 200 pta. 82 orrialde. Ekaina 84. Antzerki 67.

Patri Urkizu dugu astolaster bilduma hau prestatu

duena. Testuak moldatutako xiberutarrez daude. Astolaster bakoitzaren nondik-norako laburra ematen du: zein mendetako den. zein herri edo hiritan aurki daitekeen eta liburutegiko zein izkributan. Zazpi dira kaleratu dituen astolasterak. hauei buruzko hitzaurre laburra ere eskaintzen duelarik. Hauexek dituzte izenak: agardentegilea, kabalzar eta bere familia. Buhane eta Xiloberde. Saturno eta Benus. Pierris eta katixa. Protestanta eta Bella Marie. Pepa eta Koakin. eta azkenik laugarren aldiz ezkontzera zihoan bati herri txiki batean astolastera nola egingen dioten kontatzen duen izkribua.

Egilea: Elhuyar.

Titulua: «Zenbat ate, Hainbat maratila».

Argitaletxea: Elkar-AEK.

Ezaugarriak: Adisaila 8. 135 orrialde. 300 pta.

Iaz bezala lau liburuxka kalean uda parterako Adi sailak. Honako hau gai askoz ornitu dator, eta bat baino gehiagorentzat interesgarri gerta daitekeena da. denetarik kontuak ukitzen baititu, gure egunerokotasunean zailtasunak edo kolokan izaten ditugun gauzak jasotzen baititu liburuak. Noski, zientzia arloko ikaskaiak liburrak dituzue, baina edozeini eta eguneko edozein momentutan

interesatzen zaizkionak. Hona ba liburuxkako ikasgaiak: automobilak eta ordenadoreak. bideoa gaur. biharamuna. eskopeta barrerrik nolakoa den. hitz egiten duten makinak. landareen barnean izaten den indarra. mikroskopio elektronikoa. orein-xerra mesede. Otec: itsasotiko energia. pneumatikoak. sobietarren abentura espaziala. tren gaur eta bihar. tunelgintza mekanizatua eta urtegi handiak.

Egilea: Jon Mirande.

Titulua: Gauaz parke batean. Ipuin Izugarriak.

Argitaletxea: Elkar. Euskal Literatura. Ipuinak.

Ezaugarriak: 500 pta. 170 orrialde. 7.

Sorta galanta Elkar argitaletxeak Patri Urkizuren eskutik kaleratu diguna. Eta arras inportanteak ditugu Jon Miranderen ipuin guzti hauek, ez baitira atzo goizean egindakoak. 50. euskal hamarkada berezian baizik. Orduko giroan mutila izan behar Euskal Herrian hone-lako ipuinak idatzi eta publikatzeko. Noski publikatu Euzko Gogoan egiten zuen baina hala ere beren balioa ezin ukatuzkoa da. 18 dira ipuinak denetara. 8 itzuliak eta beste 8 berak sortuak. Aipatu behar ere umore beltzeko txiste edota ipuin motz bilduma. Itzulitakoen artean hauek dituzte: E.A.

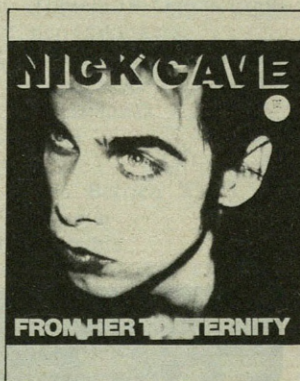
Poe-renak bi dira, eta bietan ikara da nagusi: ardo bodega batean giltzapean usteltzen utzia izan denarena adibidez. Kafkaren ipuin motza gizakiaren mugak adieraziz. Munrorenak ere bi, gizarteko lege eta moral nagusien aurkakoa bata eta hildako bizidunena bestea. Irlanderatik bertako abertzaletasuna eta hizkuntzaren zampaketa argi aski adierazten digun ipuin ituna eta Fru Metterena zorigaitzerako ezkondu den neska gaztearen zuzentasun eduki beharra.

Berak idatzitakoen artean «Behiak» deitu ipuin motza. «Ametsa», barnean ditugun asmo beltzak mozkorke-riazko gau batean nola gorpuztu daitezkeen erakusten diguna. «Zazpi Gizeraile» deritzanean odolarekin ahaztu eta bizitza berria hasi beharrean gertatu diren batzuren bilera nola doan kondatzen zaigu.

«Zinopa» ipuinean gauetz etxera bidean doan lagunari atzetik norbait doakio segika azkenean labana lepotik sartuko diola. «Eresi Kantari» deitu ipuinean Xiberuako elezahar baten moldaketa dagi Mirandek oso ipuin interesgarria lortuz. «Gauaz Parke Batean» ipuinean usetekabea da nagusi, parkeko iluntasuna lekuko delarik.

Bukatzeo prestaketari buruz bi hitz. Urkizuren lana, ipuinei argigarri tiki bat emateaz gain, beste herrialde-
detakoak garenontzat hiztegi baliagarri bezain ugaria eskuratzea zen, baina ez da hori egin duena. Hitz batzu bai, ekarri ditu, baina asko eta asko utzi ditu bazterrean, eta gainera bat baino gehiago Xiberuan bakarrik erabiltzen eta ezagutzen direnak, eta noski, hitzak zer esan nahi duen ez jakitea gauza gogaikarriagorik ez da irakurlearentzat. Izan ere edozeinek ulertzen dituen hitzen itzulpenak ere eman ditu, eta hori da gure harri-dura sortu duena. Irizpide finkoa aurkitzea zaila da honelako kontuetan, baina oraingo honetan lasai esan genezake Urkizuk ez duela bere lanean asmatu.

diskoak

Izena: From her to eternity.

Egilea: Nick Cave.

Diskoetxea: Mute Records-RCA.

Hona hemen oporren ondoreneko gure lehen eskeintza. Fuerte xamarra agian, zenbait urdailentzat, baina beno, erraiak ere garraiei egokitu behar.

Nick Cave Australiako Sirthday Party zenaren kantari eta buru izana dugu. Orduko lanek (80-81-82-83) bazuten jadanik ilunetako botere basatien zapore konfundiezin hori. «Apaizak sutan» Lpa paregabeko baliokoa duzu gizasemearen barne barneko senak arakutzen dituen pertsonaia honen ingurura hurbiltzeko.

Abantaila bat. Birthday Partyren Lp-ak hemen, zerranda beltzean gorderik diraute, argia ukatzen zaielarik. Nick Caveren talde berrriaren lehen lan hau berriz, argitaratu berria dugu, paraje honetan.

Bad Seeds izena du bestalde Nick-en banda berriak. Mick Harvey, bere betiko lagunak baterian eta Magazineko baxuina osatzen dute erritmo atala. Oinarri ezin egokiagoa ahots intentso, irrazional, basati horri auka egiteko. Kitaran, berriz, Einsturzende Neubauten-taldekoka. Arnasaren erritmoa kitarra eta armonika zirrarez hestu eta larritzeko prest.

Leonard Cohen-en Avalanche doinuaren bertsio

izugarriak ematen dio hasera lanari. Hortik aurrera ez dago arrazoizko zentzua-
rentzat lekuri. Bukaeran, gozoa ta garratza, inozentzia eta zitalkeria, ilunperik itsuena eta argirik itsutzaileena elkartzen dituen une hutsala zeuregan aurkituko

antzerkia

Gipuzkoako zirkuito berria

Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreak eta Diputazioak sinatu berri duten kontratu bati esker urte amaiera bitartean antzerkia ikusteko aukera dezentze izango dugu. Kontratu hori dela medio Gipuzkoako hainbat herritan antzerkia izango dugu bai helduentzat eta bai haurrentzat ere. Aste honetan bertan hasten da programazio berri hau, eta Iraile-rako programazioa burutua badago ere aste honetako bes-
terik ez dizuegu eskeiniko. Aurrerantzean orrialde hauetan bertan aurkituko duzue antzerki eskeintzarik. Pozgarri litzateke exenplu honi jarraikiz beste probintzietan ere antzerkiari dagokionez honelako lorpena erdietsiko balira.

Bergaran, irailaren 15ean, larunbata. Taupada taldeak haurrentzako obra berria eskeiniko du. Behin batean, ju,ju,ju deritzana, Compañía Maria kolejioko antzoki sala.

Oñatin, irailaren 20ean, osteguna. Maskarada taldeak haurrentzako prestatua duen Danbor Majikoa eskeiniko du herri horretako Institutoko aretoan.

Azkoitia, irailaren 21ean, ostiralek. Iparraldeko Kimalaxok helduentzat apailaturiko Gau Beilarekin gozatuko ditu Baztartxo antzokira hurbiltzen diren guztiak.

Tolosan, irailaren 21ean ere. Txotxongilo taldea izango dugu Iparragirre zineman beraien azken obra errepre-sentatuz, Saint Exupery-ren ipuin ezagunean oinarritutako Printze Txikia hain zuzen.

jaiak

Arabian

Legutio. 14tik 16a arte.

Bizkaian

Bermeo. 16a arte.

Galdakao. 22a arte.

Morga. 15ean.

Markina. 16a arte.

Aulesti. 17a arte.

Karrantza. 18a arte.

Muxika. 18a arte.

Gipuzkoan

Lezo. 15ean.

Bergara. 16ean.

Urretxu. 21ean hasten dira.

Lapurdin

Arrangoitze. 15 eta 16an.

jaiak

Azkoienen (Peralta) jaiak

Aste osoz ospatzen ari diren jaiak bukaera emateko asteburu honetan, larunbatez eta igandez sekulako jaiak izango dira Azkoienen (erdaraz Peralta) goizeko hamarretan erraldoi eta buru haundiekin hasi, eta hamaitetan haurrentzako jokuekin emango zaio segida jaiari.

Halaz ere Nafar herri eta herrixka guztietan gertatzen den eran entzierrorik gabe ez dago festarik eta arratsaldeko 5etan izango dute herriko eta inguruko ausartek beren jakinduria erakusteko aukera. Arratsaldeko seiretan nobillada izango da. Gaur eguneko nobillero ospetsuenetako bi eta errejoneadorearekin. Lehenengo biak Manolo Fuentes eta Jose Luis Ramos izango dira eta errejoneadore Deme Centenera.

Gaueko hamaika terdian txaranga ibiliko da herriko kale guztiak alaitzen eta gaueko hamabitan dantzaldia izango da Azor orkestarekin.

Igandean ere egitarau bikaina eskaintzen digute Peralta festa prestatzaileak. Goizean berriz ere haurra izango da festen protagonista, bainan hamaiketan Peralta Herriko V. Saria ospatuko da. Txirrindulariak bere lehia

bukatu eta bazkaldu ondoren arratsaldeko bostetan berriz ere entzierrorik.

Arratsaldeko seiretan Zezen plazan bertako rekortadoreek izango dute lehiaketa eta gaueko hamaiketan Zezensuzkoa.

Hamabi terdian pobre de mi abestuko da plaza kandela argiz betetzen den bitartean. Aurreko egunetan bezala Azor musika taldearekin dantzaldia izango da ondorenean.

jaiak

Iparraldeko jaiak

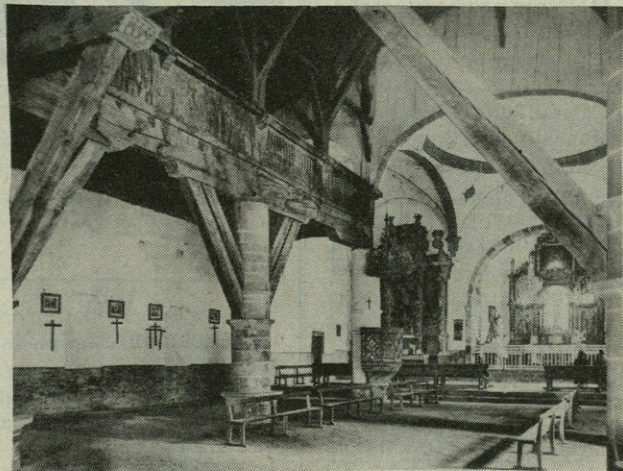
Aste honetan hiru herritako festen notizia iritxi zaigu mugaz beste aldetik. Ostegunean hasi eta igande arteraino **Urdiñarben** izango dira herriko jaiak Zubero aldera joan nahi dutenentzat. **Arrangoitzen** eta **Miarritzen** larunbat eta Igandez izango dira ohizko jaiak. Errefuxiatuen aldeko ekintzak ere zenbait eskualdetan antolatuko dira asteburu honetan errefuxiatuen aldeko komiteak antolaturik. Borroka eta jaiak, biak baturik Euskal Herriko beste bazter guztietan bezala.

herri kirolak

Zaldi-Mando probak Nabarnitzen

Hilabete honen 15, 16, 22, eta 23an izango dira Nabarnitzen zaldi-mando probak. Arratsaldeko 5etan eta gaueko 10etan hasiko dira saioak. Egunean bi saio izango dira. Erabiliko den harria Harri-Barri izenarekin ezagutzen dena izango da, 750 kilokoa.

Irabazlearentzat, Herriko Tabernak ematen duen sariaz gain, ohizko manta eta gainera 36.000 peztan izango dira. Gainerakoek ere nahiko sari garrantzizkoak jasotzeko aukera izango dute.

musika

Antiguako musikaldiaren jarraipena

Aste honetan, larunbatez, hilaren hamabostean izango du jarraipena Antiguako musikaldiak. Aurreko ekitaldiak bezala Antiguako eliza-ermitaren areto bikainean izango da. Arratsaldeko 7,30etan hasiko dira saioak.

Aste honetakoa Madina laukoteak emango du. Musika berezi xamarra egiten dute Madina laukotekoak. Alde batetik aintzineko musika, XVI XVII. mendetako, eta beste aldetik euskal musikari ospetsuen doinuak eskaintzen dituzte. Laukote honen partaideak Loli Ordoki (sopranoa), J.M. Anduaga (Kitarra), X. Ugarte (kitarra-Lauda) eta J. Legorburu (Flauta) ditugu.

Hona hemen eskainiko dutenaren egitaraua. Lehenengo zatian: Cuatro Villancicos de Avignon. Anonimoa (XVI); Española y paso medio, anonimoa (XVI); Greenleaves, variation, anonimoa (XVI); Tanz Wascha Messa, H. Neusidler (XVI); Pavana (Belle que tiens ma vie), Arbeau/Azpiazu; Madrigal (O felici occhi miei), Arcadelt/Azpiazu; Zwei Lieders, J. Dowland (XVI); Caro mio ven, Iordani/Azpiazu.

Bigarren zatian: Presto, Telemann; Andante, A. Vivaldi; Allegretto, M. Giuliani.

Euskal musikari eskainitako zatian: Andregiaia, Herrikoia/Tarragó; Adio ene maitea, Herrikoia; Hirulea, A. Donostia; Oñazez, A. Donostia; Mendi mendian, Usandizaga.

kantaldia

Oskorri Oñatin

iraila
21 Oñatiko udaleko eus-
kara batzordea berri-
ki hasi da funtzionatzen, eta
hilabete honetako hogeita-
zortzian hasiko diren festen
aurretik eratu diren hainbat
ekintzen artean, beraiek
jaialdi bat antolatuta dute beti
gustagarri gertatu ohi den
Oskorri taldearekin. Kantaldia
Zubiko Polikiroldegian
ospatuko da datorren ostira-
lean, hilak 21, gaueko hamar
terdietatik aurrera. Erabe-
rean, esan behar da haurrek
igandean, hilak 16an, izango
dutela beren eguna ere, ohiz-
ko joku eta dibertsioekin.

kantaldiak

Irailak 15, larunbata, **ITOIZ**.
Baionan.
Irailak 21, ostirala, **MIKEL**
LABOA. Beasaingo poliki-
roldegian, gaueko 10.30etan.
Irailak 21, ostirala, **ITOIZ**.
Karrantzan.
Irailak 21, ostirala, **OSKO-**
RRI. Oñatin, Zubiko poliki-
roldegian gaueko 10.30etan.
Irailak 21, ostirala, **BENITO**
LERTXUNDI. Irungo Jun-
kal Plazatxoan gaueko
10.30etan. Eguraldi txarra
egingo balu Unrantzu Fron-
toiean izango da jaialdia.

erakusketak

Zarautz
SANZ-ENEa aretoan. Aiako
Tailerreko Javier Cruzen
eskulturak. Irailaren 16a
arte.
TEILATUPE aretoan, Juan
García Serranoren Euskal
Herriko eta Probentzako
paisaiak. Irailaren 16a ar-
te.
Donostia
ELKARTE FOTOGRAFI-
KOaren aretoan, Imano-
len argazkiak. Irailaren
19a arte.
AKMren Kultur Aretoan,

Madeleine de Celisen
pinturak. Irailaren 16a ar-
te.

ECHEBERRIA Galerian,
Zubieta 18. Garcia Ergui-
nen erakusketa.

GOYAZ Galerian, Sarriegi
Enparantza 5, euskal pin-
toeren lanak.

Azpeitia

ANTXIETA ETXEAN, Ar-
tista Berrien XXVI. Le-
hiaketa.

Hondarribia

KEZKA galerian, Gipuzkoa
plazan, Remijio Mendi-
bururen eskulturak. Irail-
aren 15a arte.

Bilbo

EGUBERRI galerian, Torre-
setxandiren oleoen era-
usketa. Irailaren 22a ar-
te.

Gasteiz

AUTEAMEN, talde erakus-
keta. Irailaren zehar.

Errenderi

XENPELAR ETXEAN.
Magdalena 32. Angel
Martinezaren pinturak.

ospakizunak

Bortuaren eguna Ezterenzubín

iraila
23 Donibane Garazitik
hamar bat kilometro-
tara dagoen Ezterenzubiko
gainekaldean ospatuko da
Bortuaren Eguna irailaren
23an, igandez. Jendea erruz
hurbiltzen da urtero ospaki-
zun honetara eguraldia lagun
egun alaia igarotzera. Aurten
ekitaldiak bi zati nagusi izan-
go ditu: goizean ibilaldia
izango da eta bazkalostean
hasiko da jaigiroa zuberotar
dantzari eta musikarien parte
hartzearekin. Han izango dira
gaitero, txistulari eta abarrak.
Bortuaren eguna honetako
erakargarri nagusia artzainen
arteko jokuek osatzen dute.
Artzain txakur lehiaketa eta
beste jokuren gainetik aur-
tengoan gazna dastatzea
izango dugu zeingehiagoka
garrantzitsuenak. Gazna das-
tatu, dantzarien jauziak mi-
rasi eta musikarien doinuak
entzunez igaro daitekeen
egun paregabea izango da.

lehiaketak

Arrasateko XI. Literatur lehiaketa elebiduna

Hamaikagarrenez dei egi-
ten du Bazkun Lagunak de-
ritzaren elkarteak literatura le-
hiaketa elebidun honetara.
Oinarriek diotenez ez dago
adin mugarik, parte hartzaileak
Euskal Herrikoak direla-
rik ez inongo oztoporik
egongo. Lanek jatorrizkoak
beharko dute izan eta bakoit-
zaren lau kopia bidali behar-
ko dira honoko helbide hone-
tara: Bazkun Lagunak Arra-
sateko 147 postakutxa. Lan
bakoitzak lema eraman be-
harko du eta sobre itxi batean

egilearen datu eta telefonoa
jarri beharko dira. Bi sail ditu
lehiaketa honek, prosa eus-
karaz eta prosa gaztelaniaz.
hedapena bi sailetarako ber-
dina da, lau eta zortzi folio
artekoa. Lanak bidaltzeko
epea Irailaren 30ean bukatu-
ko da. Sariak hauek dituzue,
sail bakoitzean berdina
emango delarik, lanik onena-
ri hamabost mila pezeta eta
plaka, bigarrenari bost mila.
Sari bereziak ere badaude
deba Garaiko Udal Elkarte-
ko lehen klasifikatuarentzat.
Interesgarriena agian lan sa-
rituen artean eginiko aukera-
keta baten ondoren Sirimiri
aldizkarian argitara emango
direla da.

jaiak

Altsasuko jaiak

Irailaren 13tik 17ra ospatzen dira Nafarroako herri ho-
rretako jaiak aurten. Datorren larunbatari dagokionez,
goizeko bederatzitako deialdiak esnatuko ditu herritarrek,
ondoren erraldoi eta buruhaundien konparsa ibiliko dela-
rik kalerik kale. Bederatzi terdietan zaletuentzako Altsasu-
ko LV. Ziklista frogari hasiera emango zaio. Hamarretan
plater-tiroa herriko tiralariarentzat, eta ordubete beranduago
haurrentzako egitarauari ekingo zaio eguerdiko ordubata
arte. Hamaiketan ere sokamuturra egongo da Zubeldia
enparantzaren. Ordubatetan Nekez taldearen kontzertua.
Arratsaldeko bostetan hasiko da Burunda frontoiean Jota
Jaialdia. Zazpiretan Nekez taldearekin dantzaldia eta
gauerdian zezen-suzkoa. Goizaldeko ordubi terdietatik lau
terdiak arte berbena.

Igandean, irailak 16, goiz-deialdia bederatzitan. Hamar
terdietan Zumalakaregin haurrentzako ziklista lasterketa.
Hamaiketan, Ameztiaren, goiti-beherak, eta ordu berean
sokamuturra Zubeldian. Aurreko egunean bezala hamaik-
etatik aurrera haurrentzako jokua. Eta hamabi terdietan
Titanes orkestaren kontzertua. Arratsaldeko bostetan Bu-
runda frontoiean herri kirol jaialdia. Gaueko hamarretan
zezen-suzkoaren ondoren su artifizialak. Goizaldeko
berbena Zumalakaregin egunero bezala.

Astelehenean, irailak 17, goizeko egitaraua aurreko egu-
netakoaren berbera izango da. Arratsaldean juvenil maila-
ko ziklista lasterketa eta bostetan profesional mailako pilota
partidulari frontoiean. Haurrentzako ordu horretan jinkana
eta pastelada. Hamabitan emango dira bukatutzat jaiak
zezen-suzkoaren ondorengo trakarekin.

ikastolen alde

Nafarroa Oinez 84, Ziudadelan

Iruñean bada gauza ugari gure hiri-burua erakargarri bilakatzeko euskaldun guzientzat. Eta ez bakarrik sanferminetan.

Iruñea bera dago bere parke eta pasealeku lasaiekin. Bere poteo ederrekin San Nikolasetik, eta beste abar guziekin.

Igande honetan ordea arrazoi eder bat izanen dugu goizetik Iruñea aldera abitzeko: Nafarroa Oinez 84. Ekintza honen laugarren edizioa. Altsasu, Elizondo eta Berakoaren ondoren, Iruñeako Ziudadelan ospatuko da igande honetan.

Espero dezagun eguraldi ona egingo duela. Lehioa ireki duzu, andrea ohean daukazu oraindik, eta haurrak ez dira hasi marruaka. Eguzkia. Irratia piztu eta Gaur Iruñean Nafarroa Oinez ospatuko da. Zergatik ez gara joango?

Eta goazen esanaz dena prestatu eta hor zoaz bidean paraje berdeak utzi eta kolore nabarrak hasten direneko horretan Nafarroan zehar Iruñeara.

Ez zaitezela bederatziak baino lehen ailegatu, itxia aurkituko bait duzue bestela zirkuitua. Bederatzitan irekiko da.

Gomendatzen hasita kirolariei eta bereziki korrikalariei gomendatuk genieke Iruñeako Ziudadela footin piskat egiteko. Azken honetan gainera jende mordoak dabil Donostiako Maratoia prestatzen. Horiei bereziki, zera: Ziudadela baino toki egokiagorik gutxi aurkituko dutela korrika piskat egiteko.

Goizeko bederatzitan hasi eta jokoak, pailazoak eta antzerkia ikusi ahal izango dute haurrek.

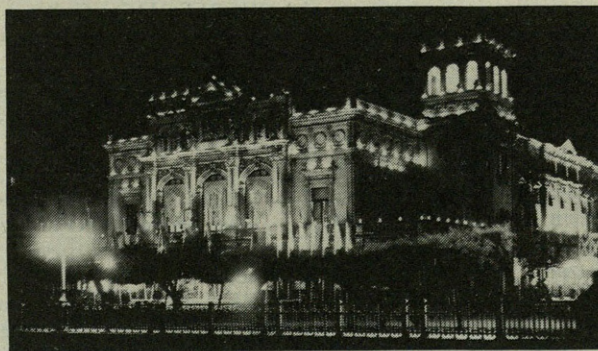
Ekintza hauetan ohizko bilakatzen hasia den bezala txar-rangak ere izango dira, gaiteruak, abeslariak, txistulariak, dantza-taldeak, antzerkilariak, bertsolariak etabar luze bat, zirkuituak dauzkan lau kilometrotan zehar barreiatuta.

Eguerdiko ordubitan bazkari herrikoi bat izango da hantxe bertan. Eguraldi ona baldin bada kanpoan, bestela aterpean. Txartelak lortu nahiez gero Abarzuza, Auzolan edota Xalbador liburudendetara jo dezakezue.

Bestalde, aipatu behar da han egingo den eskulan-erakusketa: arras interesgarria gertatuko dena. Koadroak ere izango dira salgai. Eta gutxi balitz bezala herri kirola ere ez da faltako.

Eta arratseko zortziretan akabo. Kamiseta eta txanoa erosi eta buelta. Kontuz patxaranarekin Azpirozeko hortan eta datorren urterarte. Han ikusiko gaituk.

zinema

Donostiako XXXII. Nazioarteko Zinemaldia

Aurten Irailaren 14tik 23ra ospatuko da Nazioarteko Zinemaldia. Egun horietan zehar pelikula andana ikusi ahal izango dute Donostiara hurbiltzen direnek. Eta ez Donostian bakarrik, ez da ahaztu behar Herri eta Auzoak sailak ere deszentralizazio apur bat ekartzen diola Zinemaldi honi. Horrez gain aurtengo edizioak egitarau interesgarria dakargu bideo sekzioan. Sekzio Ofizialaz gain, Egile Berriena dago, Richard Burtoni omenaldia egingo dion beste atal bat, eta ahanzi ez daitekeen Sekzio Informatiboa.

Euskal Herrian egindako bi luzemetrai gutxienez aurkeztu dira aurtengo edizio honetara. Horiek ikusteko aukera egongo da aurrerago ere, baina esan dezagun Tasio Montxo Armendarizek zuzendutako pelikula Sekzio Ofizialean emango dutela irailaren 19an, asteazkena. Luzemetraia hau Miarritzeko Zinemaldirako ere aukeratua izan da, zinemaldi honi irailaren 21an emango zaio hasiera. Donostiakoaren pare-parean beraz. Tasion Amaia Lasa eta Patxi Bisquertek jotzen dituzte pertsonaia nagusien paperak.

Bestalde, Egile Berrien sekziara bidali dute Iñaki Aizpuren Erreporteroak, hau ere zuzendari honen lehen lana dugularik, irailaren 17an astelehenez ikusi ahal izango da. Juanjo Landa, Sebe Diez, Isabel Eiazabal eta Monika Rico ditugu luzemetraia honetako protagonisten paperak jotzen dituzten antzezleek izenak.

Esan dugu bideo sekzioa dela interesik ekar dezakeena ohizko atalak alde batera utziz. Euskal ataleko lehiaketara aurkeztu diren lanak 15ean, 16ean, 17an eta 18an ikusi ahal izango dira goizeko 10etatik 11etara. Bideoen atal honetan bertan beste atalburu batzu ere baditugu, Espainiako Panorama deritzen eta bideo musikalak. Azken hauek ikusteko bideo pantaila digantea ezarriko da eta gaueko hamaiketan izango dira ikustaldiak.

Beste maila batean, aipatzekoa da ere ETB bideo ataleko zenbait lan eskeiniko duela egun horietan zehar zuzenean, ikusleago zabalago bati helaraziz zinemaldi honetako zati garrantzitsu bat.

Zinea izango bada ere gai garrantzitsuena, gonbidatu eta zirko guztiarekin batera, antzerkiak ere izango du bere lekutxo Henri Gruvmanen Grugru, edo teatroak zinema enroilatzen duenean izeneko espektakuloarekin, estreinaldia irailaren 17an izango da San telmoko Abadian eta sei egunez luzatuko dira errepresentazioak, guztiak arratsaldeko zortziretan.

Honenbestez eta egitarau osatuagoak edonon aurkitu ahal izango direlarik.

asteko filmea

A ze arrai klasea!

Filmea: Splash. **Zuzendaria:** Ron Howard. **Gidoia:** Lowell Ganz. Babaloo Mandel eta Bruce Jay Friedman. **Produtorea:** Brian Grazer. **Aktoreak:** Tom Hanks. Daryl Hannah. Eugene Levy eta John Candy.

Hamelingu flautistaren ipuia. Blankanieves, Txanogorritxu eta haurtzaroan entzun ditugun guziak.

Zenizienta esaterako. Printzearen jauregira joan ezin dena. neskame huts bat baino ez delako. Hadamadrinak ordea urrez eta sedaz jantzi eta karroza batean bidaltzen du dantzara. ohar batekin: hamabiak baino lehen itzultzea. Printzearekin zoro-zoro ibiliko da baina. hamabiak. aldegin beharra. «sekrettoa» gorde beharra. Eta aldegin egiten du zapata galduaz eta horrela printzeak deskubrituko du eta pozik biziko dira betirako.

Zenizientaren tokian jar ezazue «sirena» bat (kriston emakumea, aktorea baino meritu handiago dauka gorputz horren zaindaria bezala). Zortzi urtez amerikar batetaz enamoratu den sirena bat: 'Madison'. Sei eguneko epea dauka New York-en 'oinetz' ibili ahal izateko.

Printzea, ejekutibo bat: fruterua. Erabat maiteminduta itsasoko amabirjin horrekin.

Zoriona ordea ilargiaren

antzekoa da: ematen du betea dagoela eta bapatean ilargi-berria. iluna.

«Sekretua» dago bien artean. Mutilak ez daki bestea sirena. edo pelikulan bezala. arraiia denik. Festa batetik ateratzerakoan jakingo du (besteak zapata galdu zuen modura). Eta ingurua gainera etorriko zaio: New York guztiak daki jada. Zientifikoak sekuestratu eta askatu egin beharko du gero berarekin batera itsasoan barrena ihes egiteko.

«Sesión de tarde»ko pelikula bat. Irrifarra atera egiten da. Horretan badakite amerikanoek. «Emaidazue milioi mordo bat eta egingo dut sinisteko moduko pertsonaia irreal bat». E.T.ren antzera edota beste edonoren antzera.

Bihotzak sekula Splash! egingo ez digunaren ziurtasunez bizi garenontzat ere majoa da. Zinematik ateratakoan oroitzen zara beste nonbaiten zaudela. Zu ere ez zaudela itsasoaren azpian beste arrai klase horrekin. Eta pena bat da. Gogoarekin uzten zaitu halako rubia hainbeste denboraz ikusi ondoren pantailan.

mendi ibilaldiak

irailaren 16rako

Club Vasco de Camping (Donostia): 15-16an. Amezketan akanpaldia, San Martin zelaian.

Euskalduna (Andoain): **Besaide-ra**

Ganerantz (Portugalete): **Besaide-ra, Elorriotik.**

Anaitasuna (Azkoitia): **Besaide-ra.**

Lagun-onak (Azpeitia): **Besaide-ra.**

Sestao Alpino Club (Sestao): **Tellamendi (827). Arrasate-Besaide-Elorrio.**

Meategi eskualdeko Mendi Taldeak: Oroimenaren eguna. **Kanpanzar-en (15ean).**

Miru-gain (Otxandio): **Besaide-ra.**

Aitzarte (Egia-Donostia): **Besaide-ra.** autobusez.

Tabira (Durango): 15ean Ezagutu zure herria. 16an **Besaide-ra.** Oroimen eguna.

Artibai (Markina): **Besaide-ra.**

Galarreta (Gallarta): **Tellamendi-ra (827).** Elorriotik egun guztirako.

Arrola (Antzuola): **Besaide-ra.** egun erdirako.

Gasteiz (Gasteiz): **Besaide-ra.**

ARGIAREN OHARRA

Astegiroa sailaren irakurleei eta sail honetan beren berriak argitaratzea nahi duten guztiei ohar garrantzitsu bat jakin erazi nahi die ARGIAko erredazioak.

Astegiro bakoitzean, ARGIA irten eta ondorengo aste-buruko berritik hasiz hurrengo ostiral artekoak bakarrik sartuko dira. Hau da, ARGIAk bera irten eta hurrengo

igandeko data eramaten duenez gero, data horren aurreko larunbatetik hurrengo ostiral arteko berriak sartuko ditu ASTEGIROAN

Zuek bidali eta sartzen ez baditugu, ia beti, beranduegi iritsi zaizkigulako izan ohi da.

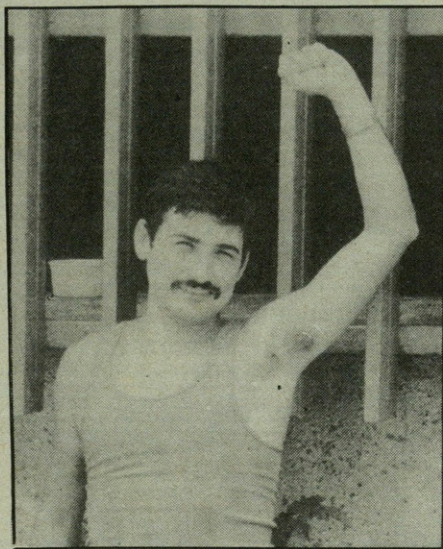
Hori gerta ez dedin zuen berriak HAMABOST EGUN AURRETIK JAKIN BEHAR IZATEN DITUGU.

Gipuzkoako PNVn mugimendua franko

N EGU honetan izanen da Gipuzko Buru Batzarra berritzea eta jadanik EAJn hain gaizki konpontzen diren «artzalluztarrak» eta «garaikozaleak» lanean ari dira, beren posizioak indartu nahiz. Arzalluz ingeles itxuraz, pipa hortzean duela, agertu da, politikatik aldendua dagoela aldarrikatuz baina irudia saltzen.

Badirudi, hala ere, eta Bizkaian gertatzen denaren alde-rantziz. Garaikoetxearen linearen aldekoak indartsu agertzen direla Gipuzkoan. Nafartarren esperantza ere hortik joanen da.

Bitartean, Nafarroako jeltkideek ez dute trago ederra pasatu behar. Alderdi Egunera joan nahi, eta EBBtik berriz Innerarity-ren bulegotik pasatu behar dutela.

Gregorio Jimenez estradizio arriskuan

C OSTA Rican preso dagoen Gregorio Jimenez «Pistolas» tolosarraren estradizioari ezetz borobila eman zion hango epaileak duela gutxi burututako juizio batean. Hala ere, handik datozkigun berriak ez dira lasaitzeko modukoak.

Miguel Castells abokatuak adierazi duenez, erre-kurtsoa aurkeztu du fiskalak erabaki haren kontra. Beste hitzetan: fiskalak ejekutiboaren ordezkari lana egiten duelarik, San Jose-ko ejekutiboak estradizioa nahi duela ulertu behar da. Felipe Gonzalezen gobernuak ez du hari bakar bat ere utzi nahi lotu gabe, eta presio haundiak egiten aritu behar du gobernu latinoamerikano horren gainean. Gregorio Jimenezen esperantza, egokitu zaion jueza nahiko independente izatea.

Eskuindarrak lotsagabetzen ari Iparraldean

K APITALA milioi bat frankotan gehitzeko kanpainaren erdian ari zen Itsasuko «Alki» lantegia, irailaren 2an erre dutenean. 3.400.000 liberatako galera. Espainiako prentsak Ipar Euskal Herriko kooperatibak ETArekin dirua «zuritzeaz» akusatu zituenetik, «Aurki», «Denek» eta «Alki» erre dituzte.

Badirudi ordea oraingoan GAL ez baizik eta bertako notable eta komertziantek eskuindarrek eratu dituzten taldeak ari direla ekinza horietan. «Union pour la Défense des Interets Touristiques» elkarteak sortu dutenetik eta «Turismoa bai» kanpainaren inguruan asko harrotu dira betidanik abertzaleen eta «enbata zikinen» etsai izan diren jendilajeak.

Egurra ematen ere hasiak dira jadanik. Zuberoa aldean, errefuxiatuen aldeko paperak banatzen ari ziren batzuk jipoitu dituzte. Ortzaizeko festetan ere borroka piztu arte aritu ziren probokatzen. Egunero kotxe-gurpilen zulatzeen gezurrezko zurrumurruak zabaltzen dira. Polizia frantsesak ere salatari faltarik ez omen du. Baina hainbeste lanez altxa diren kooperatibei erasotzeak eskuindarrei ere ekarriko die buruko minik.

Josetxo Portu guardia civilek eraman dute

U DABERRI honetan ekarri genuen ARGIAko orriotara josetxo Portu oreretarra, barrikada batean paisanozko polizia batzuek tirokatu eta bizirik justu atera zena. Donostiako Gurutze Gorrian elkarrizketatu genuen, artean gibelean bala bat zeukala. Gazte, «Euskal herrian Euskaraz» taldeko militante eta abertzale ezaguna da; detenitzeko nahikoa.

Baztandarren Biltzarrak jarraitu behar du

H AMAR mila lagunetik gora bildu zen Elizondon Baztandarren Biltzarrean joan den igandeak. Bertako udalean nagusi den eskuinak boikot gogorra ezarri dio urteroko antolakizun horri, subentzio lotsagarri bat eskainiz eta herriko bandera ukatuz, jaialdi «politizatua» omen delako. Kanpotik jendea ekarri, turismoa promozionatu eta gero komertziantek gainera laguntza ukatu.

Manifestaldi bat ere izan zen arratsaldean, estradizioen aurka eta aurreko gauean pintaketak egiten ari zirela detentutakoen askatzea eskatuz. Animoso ikusi genituen baztandarrek. Lana franko badute horko jende xeheari kazi-keenganako errespetoa puskatzen.

Elizaren eskubitaratzeak aurrera darrai

VATICANOTIK KRISTAU

AURRERAZALEAK

HONDORATU NAHI

Vatikanok, eta Ratzinger kardinalaren eskutik, abuztuaren seian sinatu eta irailaren hasieretan argitaratu duen agiri famatuarekin, nola edo hala bideratu egin nahi du mende honetan kristau artean sortu den mugimendurik interesgarrienetako bat. Ez hainbeste teologia mailan Erromaren ortodoxiari iluntasun handiak eskaintzen dizkiolako, Hirugarren Munduko Askapen Mugimendurekin eta ezkertiarrekin praktikan inplikazio haundiak dituelako baizik. Eliza ofizialaren eskubitaratzea gero eta garbiagoa den garai honetan, ez du interes kaxkarra mugimendu horren ezagutzeak.

Eki eta Mendebaldearen arteko «Gerla Hotza» Cubako ixkanbila haien garaian bezain gogor dabilean gertatzen da Eliza barruko borroka txiki hau. Borroka txikia diogunean Vatikanok Askapen Teologiaren inguruan argitaratu duen dokumentuaz ari gara; bestela Elizan dabilen «mogida» urrutirago iristen bait da. Hor daukagu adibidez **Joan Paulo II.**ak Nicaraguako apaiz-ministroekin dituen tirabirak.

Estatu Batuetan **McCarthy**-ren denboretan ibili zen «komunista-ehiza» dirudi piztu dela internazional mailan, Ronald Reaganek urrengo hauteskundeetarako aurkeztu duen programan ikusten den bezala. Elizan ere, Europako mugimendu aurrerazaleak irentsi edo baztertzea lortu ondoren. Hirugarren Mundukoei eman nahi zaie pasara. Zein urrun geratu diren Vatikanoko II. hartako garaiak.

«Eliza pobrea, denontzat hobe...» kantatzen zen

Vatikanoko II. kontzilioa aipatzen da beti Elizaren modernizazio gogoaz mintzatzean. Baina Bigarren Gerla Mundialetik ere bazetorren. Kristauen aldetik **Mounier**, **Maritain** eta

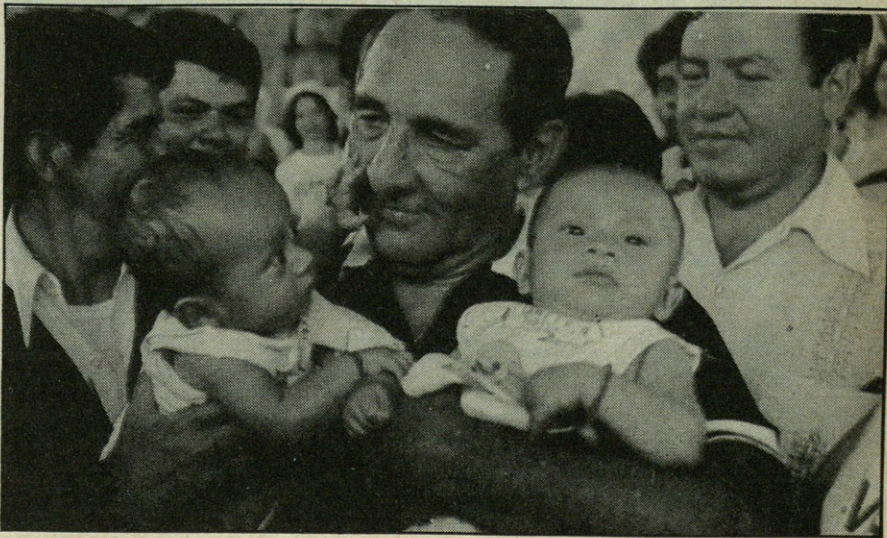
beste zenbait pentsalarik, pertsonalismoaren eta humanismoaren bidetik erantzun nahi zieten gizarte barruko arazoei, aurretik **Teilhard de Chardin**-ek egindako urratsei jarraituz.

Marxisten aldetik ere kristauengana inguratzeko pausoak eman ziren, **Palmito Togliatti** kristaua «eskua zabaltzea» proposatzen zuenean adibidez. Kontzilio aurretikoak dira apaiz-obreroen lehenengo esperientziak ere, nahiz eta 1955ean jokabide

hori Pio XII.ak argi eta garbi kondemnatu zuen.

Joan XXIII.arekin hasi eta **Paulo VI.**arekin amaitu zen Vaticano II. Kontzilioan eman zen Eliza barruan azken garaietako mugimendurik haundiena. Eztabaidak oso ugariak ziren eta Eliza katolikoari aro berri bat zetorkion sinismen osoa zuten kristau guztiek. «Baina han eman ziren aldaketak ez ziren gertatu hainbeste teologiko europarren merituz», diosku bilkura haiek ezagutu zituen **Juan Manuel Balenziaga**, Teologian doktore bera. «Hirugarren Mundutik agertu ziren apezpikuen jarrerak askoz gehiago egin zuen. Beren bidaia ordaintzeko dirurik ez zuten apezpikuak ezagutu genituen han, mixeriaren erditik zetozenak».

Vaticano II.a 67an bukatu berria zen artean Europako pentsalariengan eta mugimendu sozialetan hain eragin sakona izan duen 68-ko maiatz famatu

Napoleon Duarte edo Kristau Demokraziaren frakasoa Hirugarren Munduan.

hura izan zenean ere. Berrikuntza alde guztietatik. «**Eliza pobrea, denontzat hobe... moztu kardenalen arropak...**» kantatzen zuen gure artean Julen Lekuonak. Salzburg-eko bilkura famatuak ere, kristau eta marxisten artekoak, garaitsu horretan izan ziren. Allende-ren esperientzia ere ez dago urruti denboran: Ameriketako sortutako «**Cristianos por el Socialismo**» mugimenduak laster izanen zuen oihartzuna Europar ere.

Kristau Demakrazia potentziazetik eliza herrikoira

Baina Europako kristauen berri nahiak gero eta gehiago bide teoriko eta formazkoetatik zihozten bitartean, Vatikanotik hedatutako kontraerreforma haizeak astindurik, oso beste erabateko bidea eraman dute Hirugarren Mundukoek, eta Latinoameriketakoek bereziki. Eliza ofizialaren bi-deetatik saiatuak ziren 1955ean Rio de Janeiron lehendabiziko «**Conferencia Episcopal de Latinoamerica**» (CELAM) eginez geroztik, hau da, kristau instituzioak sendotzen saiatu: alderdi politiko kristauak (DC), sindikatu kristauak, unibertsitate kristauak...

Baina mixeria eta zapalketa hirugarren mundutiarrek ez dute tarte haundirik uzten, eta beste era bateko giroan iritsi zen 1968ko CELAM berria, Colombiako Medellin-en. Hor entzun zen lehen aldikoz kristauen borrokan sartu beharra aipatzen. Askapen Teo-

logiaz asko mintzatzen da, eta inportanteena dena: **Kennedy** presidente yankiari jarraituz Elizak ere erabili zuen «progreso» ideia lurperatzen da. «**Alianza para el Progreso**» proposatzen zuen Kennedyk, yankien betiko politika azpimarratuz. Eliza berriz, azkenean, hasten zen Askapenaz mintzatzen. USA gidari dela «progreso» mintzatzea zapalketa luzatzea izango litzatekeelako.

1979an Mexicoko Pueblan egindako CELAM-ak markatzen du Ameriketako kontraerreforma garaia. **Paulo Agirrebaltzategik** dionez, «**jerarkiak Pueblan atzera egin zuen, Eta hori egoera berriekin lotua dago: diktaduren hedatzea Latinoameriketako. Hala ere Pueblako agiria nahiko anbiguo geratu zen, eta mugimendu aurrerazaleak jarraitu ahal izan zuen. Orain iristen da Vatikanoko eraso, bertako apezpikuak erromatarrek nahi baino epelagoak direlako**».

Kristauak iraultzaileekin elkartzean, jerarkia beldur

Hegoameriketako teologoak beren idatzi eta eztabaidetan aritu diren tartean, ordea, beste apaiz batzuk izan dira aldaketak inposatu dituztenak. Apaiz mordoska bat bada gerrileroe-kin hila, **Camilo Torres** haren heriotzetik honuntza. Txilen, kristau xehe askok gogor egin zuten lana Allenderekin («**Cristianos por el Socialismo**» sortuaz), jerarkiak eta alderdi demok-

ristauak Pinocheten kolpeari lagundu zioten bitartean. El Salvadorko **Romero** artzapezpikuaren sermoiak ere ezagunak dira, eskuindarrek asesinatu zuten arte.

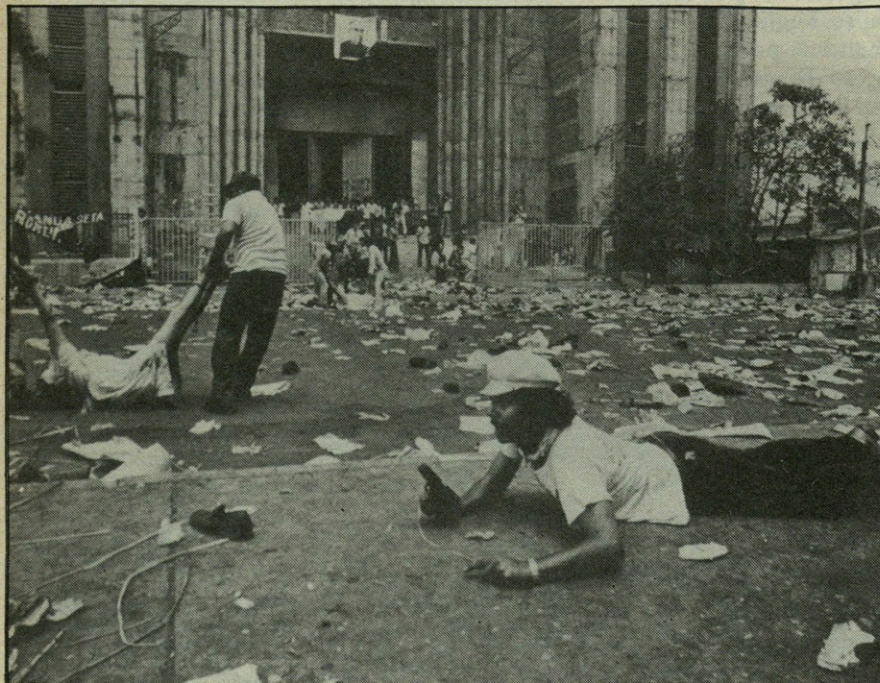
Nicaraguakoak kezkatu ditu ordea Erromakoak. Hor, hiru ministrari sandinista apaiz diren artean, bertako apezpikuak garbi posizionatuak daude oposizioan. Eta Joan Paulok ezker-tiarren aurrean Reaganen jarreraren antzekoa hartzen duenez (diktadura eskuindarrak eta errejimen ezkertiar-rrak nola tratatzen dituen alderatu bestela), ministrari horiei aukera latz bat ezarri die: ministrari izatekotan, apaizgoa utzi beharra daukatela.

Erabaki horrekin, Askapen Teologiaren bihotzean jo nahi luke aitasantu poloniarak. Hegoameriketako teologo herrikoiek zer bait eztabaidatzen badute Eliza barruan jerarkiaren eta herri kristauaren bereizketa bait da. «**Askapen teologiaren aldekoek**», dio Balentxik. «**Vaticano II.eko** ideiak jarraitzen dituzte horretan. Eliza, kristauen komunitate bezala ulertzen zen, agintariak herriaren zerbitzuan egon behar zutela garbi utziaz. Gertatzen dena da, eta erreazioak ere hortik etorri dira, Elizaren staff horrek diplomazian eta politikan ere jokatzeko duela, eta indartsuengandik gertuago dagoela, pobreengandik baino». Kristau aurrerazaleek horrela ulertzen dute Romero apezpiku asesinatuaren ondorengoa Obandos eskuindarra izatea, edo Eliza ofiziala Nicaraguako kontrairaultzarekin dabilen artean baseak sandinistekin egotea:

Europar berriketan eta Ameriketako egurren

Europako kristau aurrerazaleak gehienbat jarrera erreformistetara sartu diren bezala, Hegoameriketakoak aldiz askoz ere gogorragoetara iritsi dira, zapalketa hain basati eta zehatza izatean. **Freire** ere garai hartan zebilen masen kontzientziazteaz eta askapenaren psikologiaren idazten.

Balentxiren eritziz, oso ondo lotzen da guzti horrekin Bibliako **Exodo** liburuko hirugarren kapituluak. «**Pasarte hori irakurtzen baduzu, lurjabe baten alabekin bizi den Moises aurkituko duzu. Eta Jainkoa non agertuko eta zapaldua zegoen bere Herri hebreoaren intzirian azaldu zitzaion. Exodoak dioenez, hala esan zion: esnea eta eztiadarioen lur bat emango dizuet. Lur aberats bat beraz, guztiak bizi ahal izango**

Masakrea Romero kardinalaren hiletan; zapalketatik sortu da Askapen Teologia.

zirenekoa. Baina gero esaten dio Moisesi: zoaz zure herria askatzera».

Behin herriaren askapenarekin konprometitzu gero, miseriaren arrazoiak eta irtenbide posibleak aurkitzeko **analisi materialista** egin behar izaten dute Latinoameriketako kristauak. Eta hortik Eliza tradizionalarekin borroka berehala dator. **Estatuaren** karakterizazioagatik, esate baterako. Elizak esan nahi du beti Estatua «bien comun» edo ontasun kolektiboaren garantia dela; eta aldiz kristau herrikoiek garbi eduki beharra daukate Estatua aberatsen eta indartsuen tresna bat dela. Kolaboratu beharrean hankaz gora bota behar dela beraz.

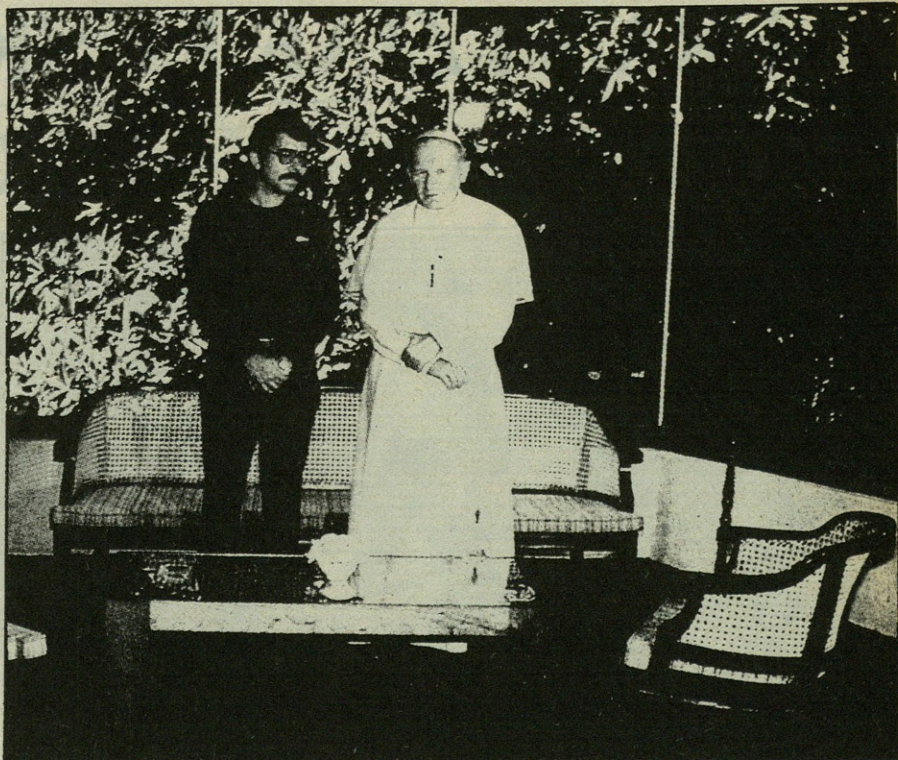
Era berean, herriaren askapena ez gizaki bakoitzak indibidualki baizik eta herri bezala, kolektiboki egin egin behar duela pentsatzen da. Eta Elizak urte luzeetan hedatu duen paternalismoa kritikatzeko. «**Herriak izan behar du bere etorkizuna landuko duena; eta horretan ere amerikarrak maisu ditugu. Dotrina tradizionalak nagusien eskuzabaltasunean sinistarazi nahi zizun, eta horrela antolatuta dituzte sindikatu horiak eta beste. Europako kristau progreak berriz erreformismoan erori dira.**»

Marxismoa, betiko mamu gorria

Euskal Herritik zerbait kritikatzekoan gehiegizko **panamerikanismoa** aurpegiratzen zaie Askapen Teologiareren aldekoiei. Izan ere, zapalketa guztien erdian, etnia eta nazio osoen genozidioa ere gertatzen ari da Latinoameriketako, eta orain dela gutxi arte arazo hori baztertu samarra egon da antiimperalismoaren izenean.

Orain, **bortxaren** justifikazioa ere salatzen da Ratzingerren agirian teologo aurrerazaleen kontra. Baina Elizaren dotrinak biolentzia ontzat hartu izan du, «bidezkoa» denean. Ez da berrogeitamar urte Pio XII.ak Francoren gerlari Gurutzada deitu ziola, eta geroztik ere kapellauz beterik daude ejertzito guztiak. PNVko kristauak askotan entzun diegu biolentzia justifikatzen, nahiz biolentzia zehatz bat une politiko batean gaitzetsi.

Adierazi dugun guzti honetatik ater daiteke, behar bada, Askapen Teologia gauza unitario bat dela; eta ez da horrela: moderaziotik radikalitatera eta unibertsitate mundutik gerrilara harrapatzen duen abaniko bat dago. Baina gauza batean ageri dira denak ados: errealitate sozioekonomiko mi-

Teologiak baino Nicaraguako kristauen praktikak kezkatzen du Vaticano.

xerabe bat irauli nahiz, azterketa nahiko materialista erabiltzea.

Hirugarren munduko panorama edozein gizaki arrazionalentzat garbi badago, nondik dator Erromaren eraso? Kontsultatu ditugun teologo eta eliztarrak honetan zeuden ados: mami teologikoa baino bere eragina dela garrantzizkoa. **Ratzinger** kardinalak (oso ezkertiarra omen zen Vaticano II.enean) aurkeztu duen agiria ia mundu guztiak oso arintzat jo du: ez da ausartzen teoria kondenatzera. marxismoa bat balitz bezala karikatuztatzen du gaur egun hainbeste interpretazio dituen eta abar. Teologia horren defendatzaile ospetsu diren **Leonardo Boff** eta **Gutierrez** ere lasai atera dira Erroman batek eta Liman besteak Elizaren ortodoxiaren arduradunekin izandako eztabaidetatik.

Baina beste aldetik du garrantzia: Teologia horrekin kontuz ibiltzeko esaten zaie kristauak eta jerarkia eta komunikabideak arduratuko dira «argi gorri hori» erabiltzera. Bi gauza utzi nahi dira garbi: **marxismoa** txarra dela eta **jerarkiari** obeditu behar zaio.

MacCarthysmo giroa berriz ere

«Elizaren eskubiratze mugimenduan kokatu behar da agiri hori», dios-

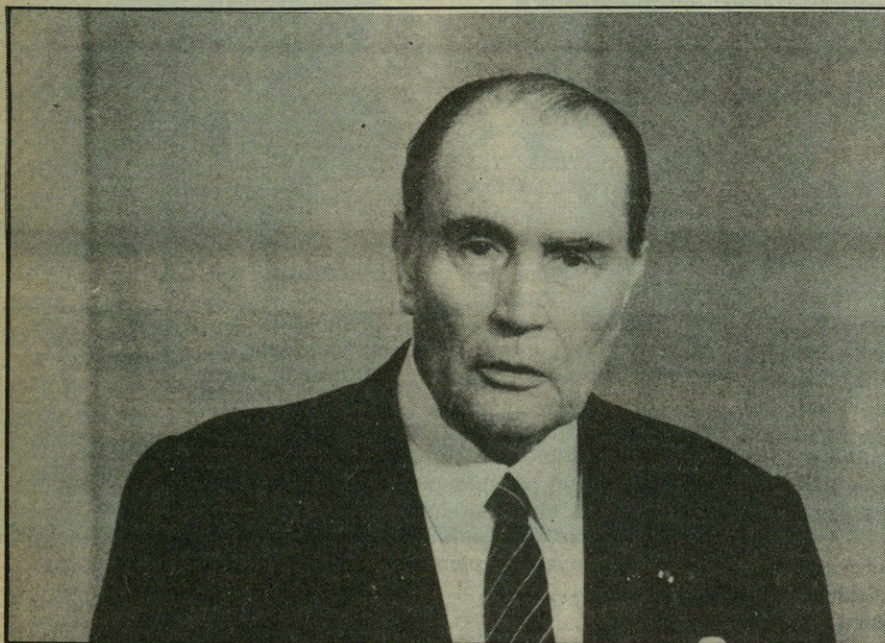
ku Balentxik. «**Paulo VI.**az geroztik Kontzilioa bloketatua geratu zen, Europako mugimendu progresistak ito egin dira, Opus Dei indartzen ari da... Marxismoaren gaiztotasunaz ari denean, agirian Reaganek, multinazionalak, herri horietako oligarkek, militarrek eta jerarkiek erabiltzen dituzten argudio berak aurkitzen ditugu. Ikusten duzu zeren beldur diren».

Paulo Agirrebaltzategiren ustez. Latinoameriketako Eliza herrikoia ia paralelo baten sorrera frenatu nahi dute. «**Han apaiz gutxi delarik, katekistengatik, liturgia berriengatik, herria kontziazte lanagatik, Eliza berri bat ari da sortzen han. XVI. mendean Juan de Zumarragak, Casasek, Mendietak eta beste misiolari indigenista batzuek amestu zuten bezala. Teologia hori ez da unibertsitatetik produzitu, egoerak produzitu du.**»

Dena dela, bati zera bururatzen zaio: arrazoi ideologikoen azpitik askoz ere motibo arruntagoren batzuk izanen direla. **Banco Ambrosiano**ren eskandaloa ezaguna da, eta ez oraindik erabat argitua. Eliza negozioen munduan hain sartua baldin badago, Reaganen antikomunismoa babestu beharra dauka. Ikusi al dituzue sozialistak? Nicaraguarenganako beren adiskidetasuna epeltzen ari zaie. Berdintsu: tesoreroak dira beti nagusi.

Iñaki ZUBIONDO

FRANTZIAK EUSKALDUN IHESLARIAK HILGO DITU

Mitterrand eta bere gobernuaren esku bederatzi euskaldunen bizia.

Bederatzi mutil euskaldun ari dira gose-egarri greban Parisko Fresnes espetxe-hospitalean, Mitterrandi baldintza bakar bat eskatuz: espainolen eskuetara ez dituela bidaliko ziurta dezala. Beren senideek grebalarien egoera ikaragarria adierazten diguten bitartean, komunikabideetan ezkutatu egin nahi dira, eta frantsesak gezurti utzi nahi ditu senideak. Egon al da euskalduna sekula gaur bezain bakar?

Behin edo behin gose greba luze batean parte hartu duen jendea ikaratu dago oraingoan Fresnes-en zazpi errefuxiatuek daramaten gogortasuna ikusita. Joan den udaberrian, Arbonako elizan zeudenen ahultasuna ezagutu ahal izan genuen, greban 30 egun zeramazkitenean, eta hori ura edaten zutelarik. Udaberri honetan bertan Fresnesen beste greba bat egin duen Herri Taldeetako militante batek aitoritzen zigunez egunean hiru litro ur edan behar zuten, eta hala ere azkene-rako ia ez ziren zutitzeko gauza.

ARGIA hau ixten ari garenean 17 egun daramazkite ur tantarik probatu gabe eta berrogei egun goseak. Eta ebidentziak gero eta zalentza gutxiago eskaintzen du: oraintxe bertan zerbait egiten ez bada, hiltzera doaz. Larunbatean, Hazparneko mitinean, Christianne Fando abokatua negarrez ateratzen ikusi zutenek ez dute izanen zalanzarik.

Eta hala ere Parisko Justizi ministroak grebalarien egoera hain gogorra ez dela diosku. Amnistiaren aldeko jostoretan dabilen batek ongi ulertu du. «Hiltzera behartu nahi dituzte. Mamarru batek eta beste errefuxiatuek militante preso batek egin lezakeen protestarik gogorrena egitea, bere burua hiltzen uztea, erabaki baldin badute egoera oso zaila ikusi dutelako izan da. Orain frantsesak hiltzeraino jarrai dezatela nahi du, gezurretan ari direla esanaz eta benetan ari direla demostratu dezaten zirikatzuz».

Irlandako etsenpluak beldur ematen du. Bat bestearen ondoan joan ziren hiltzen han militanteak, Bobby Sands-engandik hasita, gartzelako puntu alu batzuk (jantziak eta beste) ingelesek eman nahi ez zituztelako. Aurrerapen haundia etorri al zen hortik? Agian bai, baina Thatcher-ek lehen bezain errez irabazi zituen hurrengo hauteskundeak.

Estradizio definitiboa

Hori guztia ongi ezagutuz hala ere beren buruak gose-egarri hiltzen uzten ari dira bederatzi euskaldun Fresnesen. Zertan ari dira bitartean Europako ezkertiar jostalariak? Sobiet Batasunean Sakharov preso edo herritik atera ezinik dagoelako manifestaldiak montatzen dituzten estatutako gautxista eta progresistek behatz bat ere mugituko ote dute? Aljerian milioi bat pertsona hil zuten frantsesek eta ez ziren askorik asaldatu.

Uztailaren 31an Donibane Lohitzunen lurperatu zuten Tomas Perez Revilla-k GALen atentatuak zirela eta botatako txiste beldurgarria datorkigu burura: «Dicen que no van a conceder las extradiciones. Pero si ya las están dando. Extradición definitiva!» Tomas bera handik laster estraditatu ez baina konfinatu egin zuten.... Lohitzuneko hilerrian.

Baina gure anai-arrebak Euskal Herrian eta bizirik nahi ditugu euskaldunok. Milaka pertsonak agertu dugu. Donostian joan den igandean, eta manifestaldia debekatua izanik, hamar mila lagun ibili ziren kalean, milatik gora Elizondon, milaka dira estradizioen aurka bildutako sinadurak, euskaldunak epelenak ere oihu hori bere egin du.

Historiaren leziorik ez dute ikasten inperialistek. Odol eta gorrotoz Herri bat ezin daitekeela luzarora kontrolatu jakin behar lukete. Mitterrandek bere historia pertsonalean apuntatua, eduki behar du Aljeriako lezioa. A. baina hainbeste abertzale aljeriar bidean geratu zen, lurpean, eta haiek hiltzera parakaidistak igorri zituen Mitterrand bizi-bizirik.

Zergatik hil behar dute onenek, epelagook bizi gaitetzen? Euskal Herrian eta bizirik nahi ditugu Mamarru, Jose Migel Galdos, Gotzon Castrillo, Patxi Alberdi, Jose Carlos Garcia, Xabier Otazu, Xabier Lujanbio, Luziano Izagirre eta Jose Manuel Martinez. Agian oraindik ere salbatze ahal dugu.

I. ZUBIONDO

Hegoafrika: beltzen errebolta

Hogeitaka hil eta ehundaka zauritu, horra Hegoafrikan gertatu diren azken enfrontamenduen balantze traji-koa.

Populazio beltzari, miserian bizi delarik, arestian alokairuak altxatu dizkiote, eta hori bide da oraingo protestaldiaren arrazoi urbila.

Sakonagoan, badago noski **aparteid** politikaren arbutatze erradikal bat, zeren azken hilabetetan populazio indio eta mestizoari formazko eskubide batzu errekonozitu badizkiete ere (errejimenaren jarraipena ziurtatu nahirik), beltzak inongo eskubiderik gabe jarraitza kondenatu nahi dituzte.

Zorionez, indiarrek eta mestizoak ez dira oso hein tiki batetan baizik tranpa horretan erori, ehunetik 75a baino gehiago montatu dizkieten hauteskundeetan abstenitu direlarik.

Hala ere bi talde horiek izango dituzten lege-biltzarretan beren minoriei buruzko legeak besterik ezingo dituzte erabaki, nazioaren agintea txurien eskutan mantenduko bait da.

Peter Botha, lehendakari txuria, ez dago prest bere politika diskriminatzailean amore ematera, eta honela erakutsi du egun hauetan, protesta mobilizapenak odoletan itoaz.

Haatik beltzak, Afrikan National Congress erakundearen inguruan antolatuta, ez dira erraz gelditzeak, geroz eta gutxiago, eta horixe erakutsi dute Sharpeville-n, alkate-ordea eta bi zinegotzi txuri hil dituztelarik, Johannesburgo-n, bulego ofizial batetan bonba bat lehertu arazi dutela, eta bestetan ere.

Horrekin asaldutzen dira txuriak, eta ez berek eraginikoeekin, ez bait dira gogoratzen nonbait (eta oraingo altxamenduen beste arrazoi bat hauxe duzue) azken urtetako hildakoez, 1976. urtetakoez hain bereziki, Soweto-n eta zifra ofizialen arabera 575 ikasle beltz akabatu zituztenean.

Hegoafrikaren beste kezka nagusia Namibia da, bere menpe beti ere, eta zeinaren geroaz mintzatzekotan

«Frentearen Herriak» (Angola, Zambia, Mozambike, Tanzania, Zinbawe eta Botswana) bildu berri diren Pretoriako gobernuari ONUren 435. eraba-

kia ezagutu dezan esijitzeko. Erabaki horrek Namibiaren independentziaren ezagutzea eta alboko herriei ez erasotzea esijitzen dio Hegoafrikari.

Indikoa eta barea

Ez dakit non irakurri dudan, orain dela gutxi, historian zehar aski uralde lasaia gertatu den (eta izena ongi zertorkion) Ozeano Barea. Pazifikoa noski, bere bi muturretako nazio kapitalista boteretsuek, Estatu Batuek eta Japonen, munduaren merkataritzaren zilborra bilakatu dutela.

Zena zen hartan esaten zenez, aurreneko urtean eta Amerika «aurkitu» zenetik lehenbiziko aldiz, Ozeano Barean barrenako diru-trukaketek Atlantikoaren barrenakoak gainditu zituzten; autoreak Iparamekikako ekonomia kapitalistaren abangoardia New York-etik Los Angeles-era arras igaro dela erakusten zuen, eta harira ez datozen beste gauza batzu.

Japon eta Estatu Batuak, maila beretsuan eta nor-gehiagoka aritzen diren bi indar ikaragarri horiek, Asiako ekialde populutsuan —eta, nola ez, ahal izanez gero, Txinan— kapitalis-

moa desarroilatzeak interesak badiutuzkete.

Indotxinako beren aldeko indarrak, Indonesia eta Filipinak bereziki, beharago Australiaren potentzia beti isila, gorago orain «mirari»tzat jotzeko moda dagoen Hegoaldeko Korea, beste tipiago batzu-ahaztu gabe, denek paisajea oso kapital-koloreko dibujatzen dute.

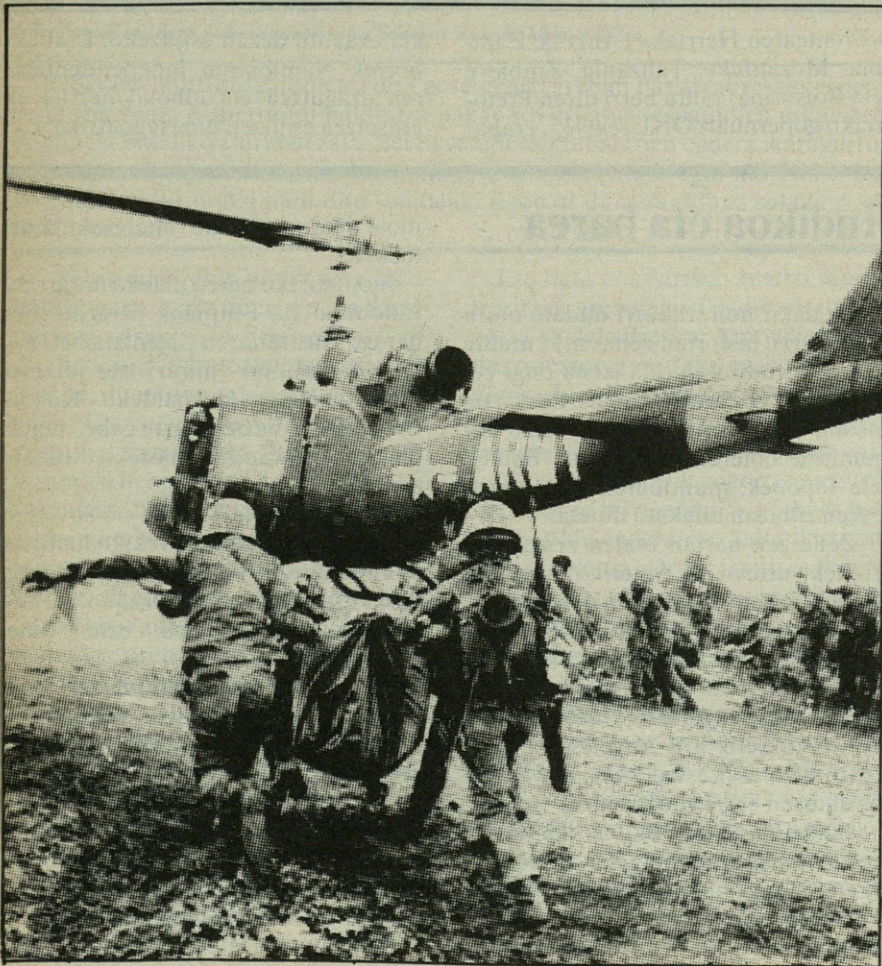
Vietnamek, eta Txinak, eta Sovietar Batasunak (bata bestearekiko hainbat kontraesanez!) kontrolatu ahal dute noski itsasaldia, baina Ozeano Barearen indar ekilibrioa ezin dute gaur-gaurkoz aldarazi.

Afrika pil-pilean, arabiarrek beti borrokan, Iran ulergaitza, sovietarren aldeko Afganistan, amerikarren aldeko Pakistan, India ez konprometitu bat, horiek guzti horiek Indiko ozeanoa tentsio iraultzaile handiko ozeanoa (eta gaurko munduaren geopolitikan dehisiboa) bilakatu badute, Ozeano Bareak aldiz kapitalismoaren ibil-leku narea izaten segitzen du.

Vietnam, Laos eta Kanputxea, hirukote sozialista bat

INDOTXINAREN BALANTZA

Bederatzi urte badira Vietnam eta Laos USArek erasoei nagusitu zitzaizkiela eta bost pasa dira Kanputxea inperialismo-ondoko Pol-Pot-en jendearen odolketetatik libratu zela. Hiru herri horietan, orain, prozesu baterakor bat gertatzen ari da, sozialismoaren eraikuntza, ekonomiaren planifikatzea beraz, eta, lehen-lehenengo helburutzat, jaki gabeziaren (ezin bait da jadanik gosez mintzatu) ezabatzea.

Hiruretan gaizkien dagoena Kanputxea da dudarik gabe, zeren polpotiar errejimenak ehundaka mila herritar asasinatzeaz at, lantegi asko eta azpiegitura gehiena errautsi bait zituen; hala ere joan den urtean hasi zen Kanputxea nekazal aborokin zenbaiten esportatzen, hala nola egurra, kautxu eta tabakoa. Vietnam eta Laos aldiz, beren bosturteko planez etabarriz, sendoago abiatu dira ekonomia sozialistaren bidetik.

Kanpoko mehatxu zuzenak

Begirada batera ikusten ahal denez, munduan beste leku askotan bezala, herri hauen bakezko bilakaera (horren beharrezkoa, gerran pairatu txarretatik sendatuko badira!) elementu batek mugatzen du: gudukatze tentzioan egonbeharrak. Izan ere, nahiz inperialistak beren lurraldeetatik kanpora bidali, inguruan etsaiak besterik ez dituzte; honexek bilduarazi ditu bestalde batetik, beste ezertarako baino gehiago, defentsarako. Horretan bloke txiki (txikia auzoekiko gonbarazio batetan, ez bestela) baina garaitzein bat antolatu dute, eta bloke gisa azaltzen dira hain zuzen ere eskualdearen bakea edo beste edozein gai eztabaidatzen den bilkuretar.

Hiru nazio horiek bi ikusten dituzte arerio nagusi, ez maila berean baina oso kontra nolanahi ere: Estatu Batuek eta Txina.

Txina eta Vietnam muga-istilu tradizio triste baten protagonista dira, zoritxarrez guretzat hain aditu nola arrazoi ezezagunetakoa. Jakina, azken urteetako Txinaren jite oldarkorragoa

bere SESBen aurkako (edo SESBi beldurrezko) jarrerak esplikatzeko du, baina horretaz (eta, agian, aipaturiko tradizioaz beraz) landa besterik ba den neri behintzat eskapatzen zait.

Estatu Batuen anitzez garbiago dago: kontrol zuzena baldin, horiek nahi lukete hirukote hori estutu eta itoaz, ez dadin noski sozialismoaren hazia beste inora zabaltu. Horretarako, lagun dituzten bost gobernuetara: Singapur, Indonesia, Malaysia, Tailandia eta Filipinak, zeintzuk Asiako Hego-ekialdeko Nazioen Elkargoan (AHENE-n) biltzen bait dira, eta Vietnam-Lao-Kanputxearen bake proposamenak oro tratatzen bait dituzte.

Bakea nola ez hautsi

Ekialde urrun deituriko parte hartan gerra berri bat ez dago munduari zer kostatuko litzaiokeen esaterik ere. Hasi eta kasik zalantzarik gabe munduko lau potentziarik indartsuenak oso zuzenean inplikaturik gertatuko liratekelako: Sovietar Batasuna bere hiru aliatuen atzetik, Estatu Batuak munduan beste gutxitan bezala interesak dituztelako han, eta Japon eta Txina bertan daudelako; hura bai borroka gaitza!

Horregatik han, bata bestearekin ezertan sartu gabe, nazio arteko bakea, nazio arteko oreka alegia, baitezpadako dute, bizi nahi badute.

Txina eta Vietnam-en arteko gatazkaren errefuxiatuak.

artxibo

Eta, borondate onik baldin badute, ez dute zaila orekaren mantentzea. Aski litzateke gutxieneko akordio batzuetara iristea, esan nahi baita. Asiako hegoekialdetik atzeritar tropa guztien nor-bere etxeratzea, elkar ez agreditzeko paktu bat sinatzea, eta bake eta laguntasunezko eskualde bat erabakitzea.

Zenbaitek berriz -USA atzetik oso nabarmenki dutenek batipat- ez dute horrelakorik onartu, eta Indotxinako herriek beste bi alternatiba «txikiago» proposatu dituzte. Bata Txinari, eta berorren arabera Vietnamek Kanputxean dituen bolondres guztiak etxeratu lituzke, baldin eta Txinak bai bere territoriotik eta bai Tailandiakotik Vietnam bera eta Kanputxea respektiboki atakatzeari uzten badio.

Beste aterabide partziala Tailandiarekin lortu liteke, herri horrek Kanputxearekin duen muga guztian seguritate lerro bat ezarriko balitz.

Baina konponbide orokor bat nahiago lukete normala denez, bai AHENEko herriek eta bai Txinak onar lezaketena. Eta bide horretan Malasiak uste gabeko pauso bat aurrera emana du aurtan, AHENEko bostak eta Lao eta Vietnam (Kanputxea ez, hasteko oztopoa izan zedin ebitatzeko) biltzeko deia eginez. Tamalez, AHENEko bestek ez dute proposamena onartu, eta oraingoz bake-rako elkarriketa horiek hasi gabe daude.

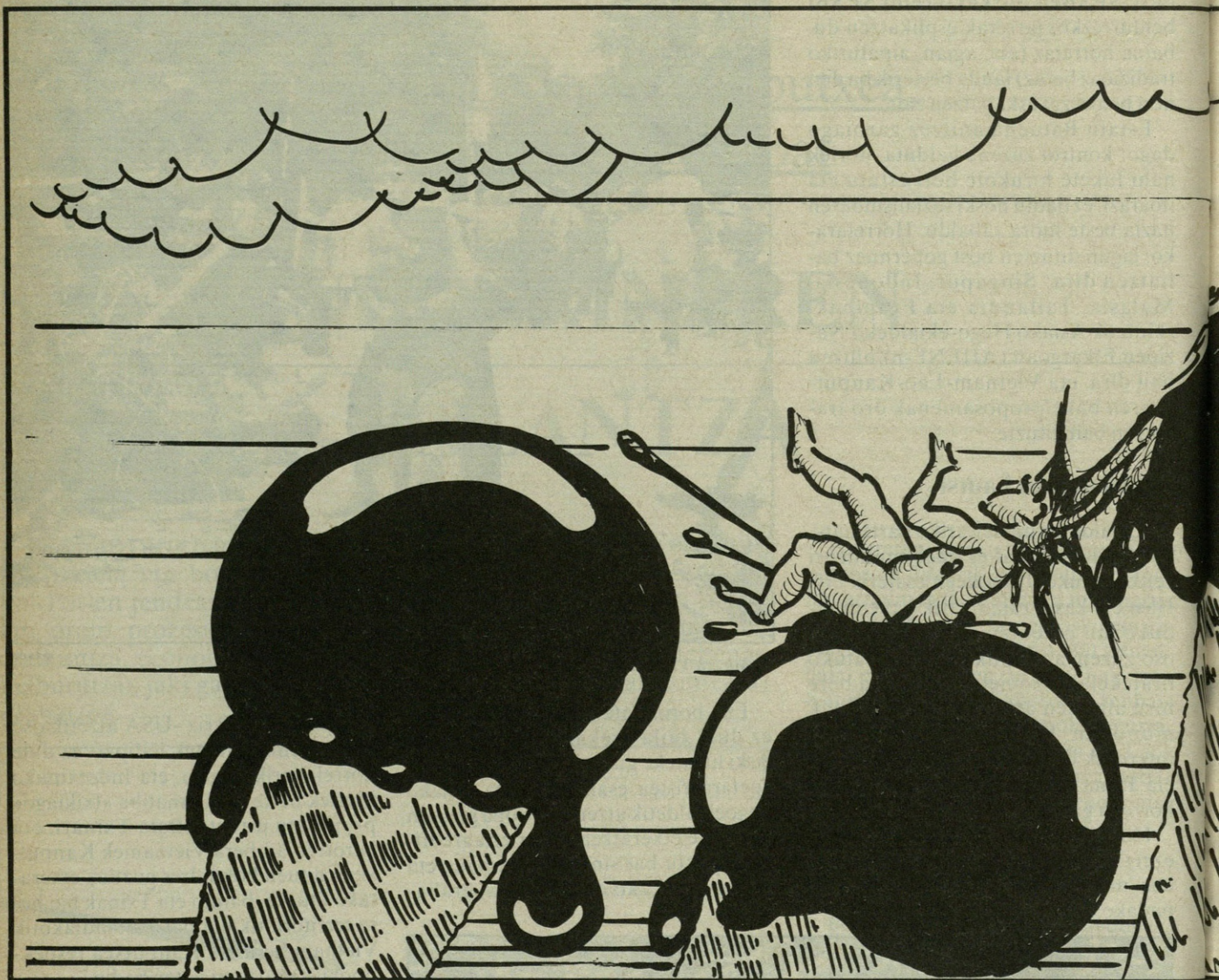
Alabaina, hekkialde nahasi hartan ez dadin gerrarik egon, mintzaldi politikoak inposatzen dira, bestela oso nekez itzali litekeen sua piztu bait liteke.

Txina eta Vietnam-en arteko gerratean preso trukaketa.

artxibo

Pablo SASTRE

UDA KO KUTIXIA:

Elhuyarreko: L.M. BANDRES

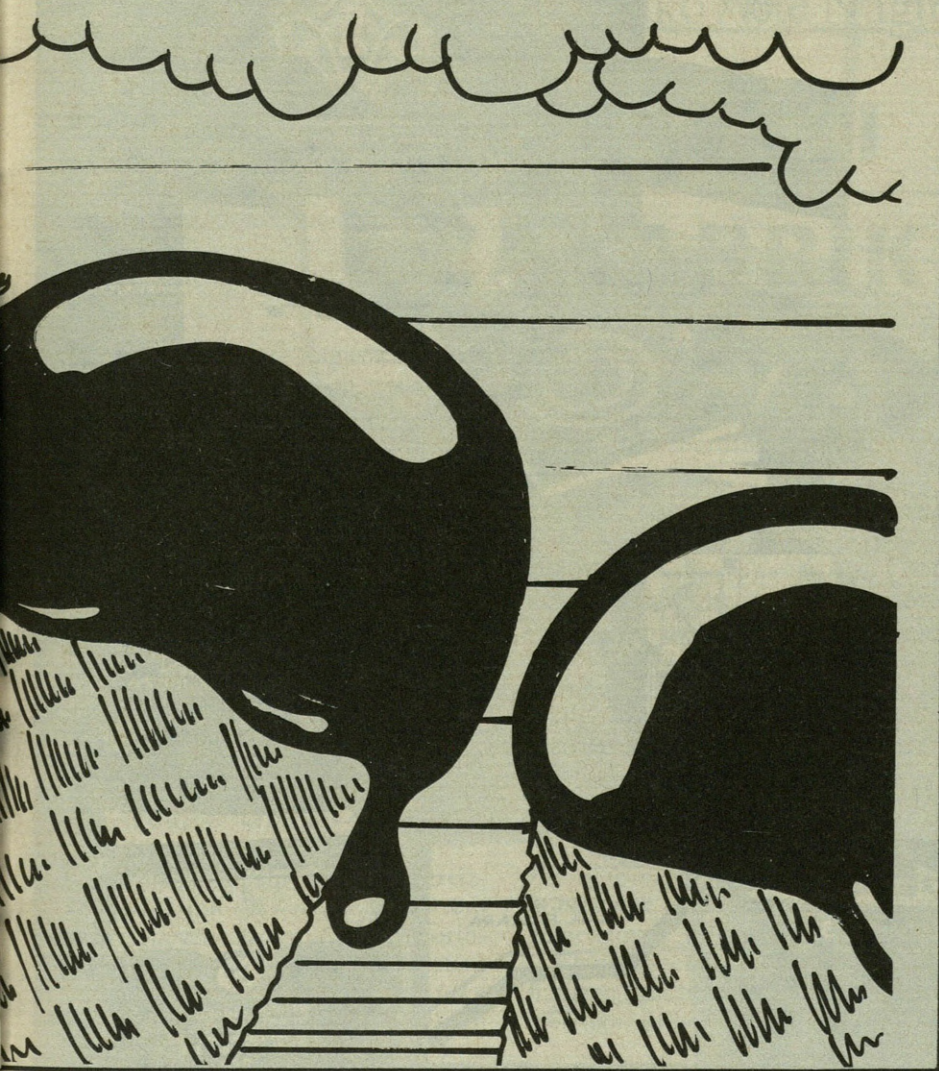
Azken bolada honetan Euskal Sukaldaritza Berria dela eta ez dela, gure Euskal Herriko ostatu nahiz jatetxe asko eta askotan bazkaria ongi bukatzeko sorbeteak eskaintzen dizkigute. Urtero udako lehen beroak etorri bezain laster gure kaleetako bazter guztietatik haurrak, eta hain haur ez direnak ere, izozki edo gelatu bana eskutan dutelarik ikus ditzakegu. Agian, agure edo atso baten bati galdetuko bagenio izoztuak hartzen diren produktu horiei buruz, oraingo moda berri bat dela erantzungo liguke. Baina, hori egia al da?

Bagdad-eko kalifek elurrez eta zukuz egindakoari «xarbets» (sorbetea) izena ipini b

noek K.a. bi mila eta bostehungarren urtean kanelazko sorbeteak hartzen zituzten. Alexander Handiak, diru-

dienez, borrokatzen ari ziren soldaduei sorbeteak bidaltzen zizkien. Eta Historian zehar ezagutua izan den litxar, zirtzil eta anker (edo aker?) handienetako batek, Neron enperadoreak, alegia, bere festetarako (eta, agian, Erromako sutea ikusten ari zen bitartean sentitzen zuen beroa baretzeko), behar ziren sorbeteak egiteko Alpetatik elurra ekar arazten zuen.

Urtetan zehar sorbeteak egiteko zegoen bide bakarra elurra eta zukuak zen. Horretarako hiri handietan lur-

IZOZKIA

peko gordailu bereziak eraikitzen ziren, baina pentsa dezakegun bezala, honelako kutixia paga zezaketenak oso-oso- aberatsak edo boteretsuak (biak ez ote dira berdinak?) ziren soilik.

Urteak joan urteak etorri eta Marko Polo izeneko bidaiari ospetsuak edozein nahaste-mota bat hoztutzeko sortaldetik bide berri bat ekarri zuen Italiara. Hau, gaurko izozkien lehen aurre-urratsa izan zen. Berez izozkiaren jaiotza Ingalaterrako gortean ipini behar da, han XVII. mendearen erdi aldean sukaldari frantses batek esnez egindako lehen izozkia gertatu bait

zuen.

Zenbait urte geroago, esandako mendearen azken aldean, lehen izozkitegia zabaldu zen Parisen: «Le Procope» (bere nagusia Prokopio izeneko siziliar bat zen eta). Honela gortearen monopolio izandakoa kalera irten zen izugarrizko arrakasta lortuz. Harrez gero Europako hiri desberdinetan izozkitegi askori hasiera eman zitzaion. Izozkigile gehienak italiarrak ziren. Horietako batek, Tortoni napoliarrek XIX. mendearen hasieran izozkiz betetako gaila asmatu zuen, honela gaur eguneko korte-izozki eta kukurutxoei sorrera emanez.

Garai honetan, nahiz eta izotzez eta gatzezko osatutako nahaste hozkarri ezaguna izan, izozkigintza oso urria zen zegoen eskaera kontutan hartzen bada, behintzat. Zorionez, XIX. mendean hotzari buruzko aurrerakuntz teknologiko handiak egin ziren. Honela, mendearen erdi aldera, Estatu Batuetako enpresa batek izozkigintzaren era industrialari hasiera eman zion.

Izozkina egiteko oinarrizko hiru osagai behar dira: esnea, azukrea eta zukua edo aromak (naturalak nahiz artifizialak). Izozkigintzan aritzen diren enpresek beharko duten esnea udaberrian eta udaren hasieran erosten dute, garai honetan esnearen produzioa handiagoa denez gero, prezioa jaisten bait da. Esnea tratau ondoren hozkailu handietan gordetzen dute, behar dutenean gertu edukitzeko. Hiru osagai horiez gain, izozkinek izaten duten urintasuna lortzeko materia koipetsu batzuk eranstean zaizkie. Azkenik, nahastea zaintzeko eta behar den mementura arte urtu ez dadin zenbait produktu kimiko jartzen zaie.

Izozkinen itxurari buruz zer esan daiteke? Izozkigile bakoitzaren sormenak du puntu honetan garrantzi handiena. Gaur egun betiko sorbete, korte-izozki eta kukurutxozkoek gain ontzitxoetakoak, bonboi izoztuak, tarta izoztuak, poloak, etab. badaude merkatuan. Honela, norberak nahi duen kutixia aukera dezake.

Kontsumoari dagokionez, oro har, esan daiteke, kontsumoa ez dagoela klimarekin erlazionatuta bizi-mailarekin baizik. Horregatik, Ipar aldeko herrialdeetakoek Hego aldekoek baino askoz izozki gehiago hartzen dute, nahiz guretzat harrigarri gertatu, gure artean izozkien kontsumoa udaran neguan baino askoz ere altuagoa bait da. Baina hau ohitura bat baino ez da.

Izozkia gozoa izatez gain elikadura bezala oso aberatsa da. Izozki-anoa batek daukan kaltzio, B bitamina eta proteinen kopurua, esne katilu erdi batek duenaren adinekoa da. Hau da, kaltzioaren aldetik, adibidez, pertsona batek egunero behar duenaren herena. Proteinen kopurua yogourt batek eta gazta-puska batek duenaren artean (beren formulen arabera) dago.

Horregatik Kioseko Hipokratek, medikuntzaren aitak, K.a. V. mendean bere gaixoei izozkiak aholkatzen zizkien zeren «liseriketa erraztu eta aiseagotu egiten bait zuen».

Eusko Jaurlaritza / Gobierno Vasco

Lehendakaritzako Idazkaritza
Argitalpen Zerbitzua

Donostiako Aste Nagusiaz

IKUSI BAKARRIK EZ

Donostiako Aste Nagusia dela eta Argia aldizkariaren azken zenbakian, 1.025 zenbakian hain zuzen, eta bere 9. orrialdean honako hau irakurtzen dut: «Donostiako Aste Nagusia: Eskapara-te hutsa da. Parte hartzea ez da erraza eta turistei begira muntatua da. Ikusteko jaiak eta ez parte hartzekoak».

Urtero bezalaxe, Donostiako jaien berri ematerakoan betiko leloa errepikatzen duzue. Herri eta hiri bakoitzak bere berezitasunak izaten dituzte, eta azpimarratzen dituzue noski, eta Donostiako jaiak datozenean, beste tokitan bezala egitaraua eman ondoren, betiko lelo hori errepikatu behar izaten duzue: «Ikustekoak dira, ez parte hartzekoak».

Eta nik jakin nahi nuke nola bereizten dituzuen «ikusteko jaiak» eta «parte hartzeko jaiak». Zer da zorio-nezko «parte hartze» hori? Donostian bakarrik ematen dira «turistentzako ikusteko jaiak?» Donostiako Jaien

egitaraua irakurri eta Iruñako edo Gasteiz, Bilbo, Lazkao, Gernika edo beste edozein herrixkakoena irakurri, eta ez dut ezberdintasun haundirik ikusten, egia esan.

Argian irakurtzen dudanez, Donostiako Aste Nagusian Rock lehiaketa, zezen suzkoa, buruhaundi eta erraldoiak, txirrindulariak gau eta egunez, estropadak, zaldi karrerak, jaialdi folklorikoak, funanbulistak, fanfareak etabar izango dira aurten. Ikustekoak guzti hauek noski. Eta Euskal Herriko gainontzeko herri eta hirietan zer?

Bertsolariak direla, aurrentzako emanaldiak, goitibeherak, nahi duzuen ipini, baita Iruñako enzierro ikusgarriak, ez al dira bada ikustekoak gehienentzat?

Ehuneko zenbatek hartzen du parte haurren jaialdietan edota Iruñako enzierroan, Bilbo, Gasteiz eta Iruñako

korridatan, herri kiroletan, etabarretan?

Zer da parte hartzea? Gau osoa mozkortuta eta jator jator lorategietan eta kale bazterretan etzanda igarotzea?

Nik, egia esan, ez dut ulertzen Donostiako jaiak zergatik diren «ikustekoak», eta beste herrietakoak «parte hartzekoak».

Eta lelokeria hau ez dut Argian bakarrik irakurri. Egin egunkarian, adibidez, Aste Nagusiak iraun duen bi-tartean, «eguneroko ogia» izan da.

Ea bada datorren urterako ideia berri batzuk ateratzen dituzuten (kantontzili-karrerak Kontxan edo...) Donostiako Jaietan denok parte har dezagun begira egon orde. Eskerrik asko.

Donostiar ikusle batek

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

Helbidea

Herria

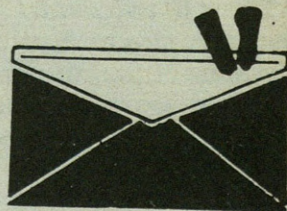
Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

ARGIA astekaria
Ramonenea etxea, behea.
Virgen del Carmen, z/g

Donostia (12)
T. 28 33 99

Nafarroa Oinez 84, Iruñean

Ikastola txikienak iraun dezan

Dena listo iganderako. Zirkuitua, Zitudadelan zehar. Antolatzailea « Herri Ikastola », Nafarroako hiriburuko ikastolarik txikiena. Egoera gogorrena bizi duena hein berean. Altsasun, Elizondon eta Beran ospatu ondoren oraingoan honi tokatu zaio laugarrenaldi honetan. Bere sei ikastoletan probintzia guztiak baino ikasle gehiago dituen hiriburuari. EIKE eta EEParen arteko tirabirak urrun gelditzen direneko lurralde batean, Baskongadak gero eta urrunago sentitzen direneko lurralde horretan Nafarroan, Oinez besterik ez bada ere euskarari eutsi nahi diotela diote. Eutsi eta iraun.

Ezer baino lehen zenbait numero aipatu nahi genituzke orokorrean besterik ez bada ere. Nafarroako ikastolen eta ikasle kopuruen tamaina har dezagun.

1982-83.eko ikasturteko datuak jartuta 64.456 ikasle ari zen zentro publikotan (%55,62); ikastetxe pribatutan 45.298 (%39,08) eta ikastoletan

berriz 6.130 (%5,28).

Beraz, Nafarroako 115.884 estudiantetarik sei mila baino ez dira ikastoletan ari direnak, ehuneko bosta justu justu.

Kopurua oso txikia dela pentsa dezake norbaitek, baina Komunitate Autonomoko datoei konparatuz gero hain harrigarria ez dela ikus de-

zakegu. Bizkaian esaterako gutxiago ari dira proportzioan ikastoletan (%5,18). Araban berriz ehuneko berderatzira heltzen da kopurua eta Gipuzkoan hemezortzira.

Eta halaz eta guztiz ere, Baskongadasetakoekin hainbesteko diferentziarik ez egoteak ez du esan nahi ikasle kopurua benetan txikia ez denik.

Zeru-puska bat amatxitorentzat

GUTXIAGORENGATIK baten bat baino gehiago izango da Santa Agedan edota Zaldibarren. Amerikano hauenak ordea ez dauka parerik. Erregalua egiten jarri amaren urtebetetzerako eta, zer erregalatuko eta, harri-kozkor handi bat.

Ez ezazuela pentsa edozein harri-kozkor denik ordea. Ez, ez, ez. Bulgaridadearen kontra daude amerikar asaltxitxatu, hanburgesatu eta kokakolizatuak. Erregalatutako harria meteorito bat da.

Meteorito bat. Bai. Zeru-tik eroritako zeru puska bat. Beti pentsatu izan dugu pitzatu xamarra zegoela goi-parte hura eta ahalegindu gara oinak lur hone-tan ahalik eta sendoen ezartzen.

Atlantikoaren bestaldeko horiek berriz ezin jakin non dauzkaten oinak. Hor hasten da bat Europa misilez josten, Nikaragua inbaditzen, Iparrameriketako eskoletan dotrina ikastea behartu nahiean... eta oraindik, beste lau urtez, egingo dituenak egiten.

Nor harritu horrela andere horren semeak egin-dako opari xamurraz?

Ama gustora dago «be-re» meteoritoarekin. Zeren eta historiaren amaierako esanbehara dako meteorito hori ez zela edozein meteorito: amatxito txikia zenean bere jardinean zegoen meteoritoa da. Bere jolasetako panpina. Bere ametsetako printze-urdina. Zerua badagoela frogatzeko lekuko ukigarria... eta hunkigarria.

ABILEZIA ETA INDARRA

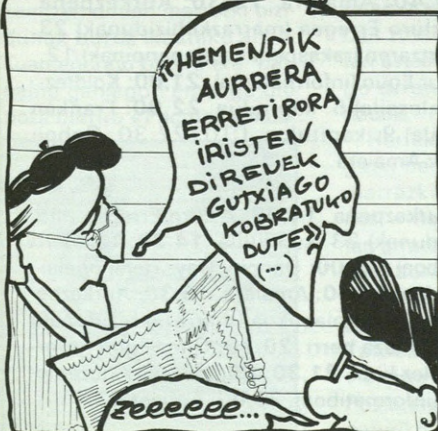

Antxon Lekuona, gaztetasunaren promesa

ANTXON Lekuona aspirazio haundiak dituzten ziklista gazteetako bat dugu. Orain dela ez asko zerua agindu zioten, Japoiera bere espezialitatea den pistako ziklismoan zailtzera joateko aukera eta guzti. Los Angeles-etako Olinpiadetara joango zela ere agindu zioten, Barcelona-ko mundukoetan profesional gisa parte hartu baino lehen. Aipatu-tako bi lehen bidaietatik ezer ere ez eta gaztea, ilusio haundiz pre-paratzen zena, hondoratu egin zen. Orain berriro ere urgainera atera nahi du karreteran korrituz, jadanik profesional bait da. Ziklista sendoa da, oso egokia sprintatzeko, eta Orbearekin profesio-nal multzo haundian sartzeko bil-durrik ez duena. Txomin Perure-nak konfiantza haundia dio pista eta ruta txandakatzu ibiltzeko. Hurbildik jarraitu beharreko zik-lista berria dugu.

Tito IRAZUSTA

PELIX eta MIXERIX

15 irailak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Donostiatik Nazioarteko Bideoaldia (zuzenean). 18,00: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Moby Dick (marrazki bizidunak) larunbata 10. kapitulua. 19,50: Musikala. 20,00: Nazioarteko Ipuinak: «Garbitzen ez zen soldadua». 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,50: Donostiako Nazioarteko Zinemaldia. 21,00: Jigsaw John (telesaila) 11. kapitulua. 22,00: «Fantastikoa» (show musikal). 22,30: Amaiera.

16 irailak 16,00: Aurkezpena. 16,02: Donostiatik Nazioarteko Bideoaldia (zuzenean). 18,00: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Bilbotik estropadak (zuzenean). 21,00: Jai Egun (informatiboa). 21,15: Casablanca (dramatikoa). 22,00: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

17 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 19. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 50. kapitulua. 15,40: Donostiatik Nazioarteko Bideoaldia (zuzenean). 18,00: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Abere taldea (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 20,00: Matt eta Jenny (telesaila) 1. kapitulua. 20,50: Nazioarteko Zinemaldia. 21,00: Quebec-eko Coulonge Ibaia ur zurieta gizona (dokumentala). 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 17. kapitulua. 22,50: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

18 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Abere Taldea (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 51. kapitulua. 15,40: Donostiatik Nazioarteko Bideoaldia (zuzenean). 18,00: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Patri Postaria (telepanpinak) 11. kapitulua. 19,47: Kebekio (telepanpinak) 11. kapitulua. 20,00: Pac Man (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 20,50: Donostiako Nazioarteko Zinemaldia. 21,00: Jostundegia (telesaila). 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

19 irailak Egun honetan, eta orainarteko ETBren historian lehenengo aldiz, programazio berezi bat emitituko da Euskal Telebista-4 kanalak eta FR3 antenak elkarrekin burututakoa. Bere hasiera-ordua eguerdiko hamabiak izango da eta arratsaldeko zortziretan da bukatzekoa. Bere proba-karakterragatik ezin da gauza haundirik aurreratu baina litekeena da aurrerantzean ere honelako besterik burutzea.

20 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Oz-eko Aztia (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 52. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 22. kapitulua. 20,00: Hartzaren irakaspenak (telepanpinak) 11. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Munduan zehar. 21,30: Kolorezko adiskidetasuna (telesaila) 4. kapitulua. 22,10: Franken Gorabeherak (telesaila) 8. kapitulua. 22,40: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

21 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 22. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 53. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 20. kapitulua. 20,00: Plaza berri. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 20,50: Nazioarteko Zinemaldia. 21,00: Kirolez Kirol. 21,30: Lisboa (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

programazioa

22 irailak 19,30: Aurkezpena. 19,32: Moby Dick (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 20,00: Nazioarteko Ipuinak. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 21,00: Jigsaw show (telesaila) 12. kapitulua. 22,00: Fantastikoa (show musikal) 4. kapitulua. 22,30: Amaiera.

23 irailak 19,30: Aurkezpena. 19,32: Bihurria-ren Ibiak (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 20,00: Naturazalea (dokumentala) 13. kapitulua. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Casablanca (telesaila). 21,30: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

24 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 20. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 54. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Abere taldea (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 20,00: Matt eta Jenny (telesaila) 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Dokumentala. 21,30: Kirolez-kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 18. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

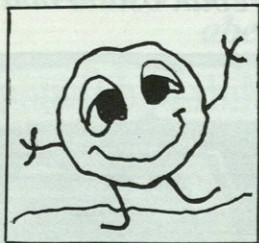
25 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Abere Taldea (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 55. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Patri Postaria (telepanpinak) 11. kapitulua. 19,47: Kebekio (telepanpinak) 12. kapitulua. 20,00: Pac Man (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Jostundegia (telesaila) 13. kapitulua. CT07 21,30: Mahai Ingurua. 22,30: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

26 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Patri Postaria (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 14,17: Kebekio (telepanpinak) 12. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 56. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Oz-eko Aztia (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. 20,00: Irudimena Hegan (dokumentala) 13. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Mendigorrian (dokumentala). 21,50: Aitaren eguna (telesaila) 4. kapitulua. 22,30: Gaur egun (informatiboa). 23,00: Amaiera.

27 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Oz-eko Aztia (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 57. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 23. kapitulua. 20,00: Hartzaren irakaspenak (telepanpinak) 12. kapitulua. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Kolorezko adiskidetasuna (telesaila) 5. kapitulua. 22,00: Franken Gorabeherak (telesaila) 9. kapitulua. CT07 22,30: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

28 irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Arturo Erregea (marrazki bizidunak) 23. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dancin' Days (telenobela) 58. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 21. kapitulua. 20,00: Plaza berri. 20,30: Gaur Egun (informatiboa). 21,00: Kirolez-kirol. 21,30: «Noraezean» (luzemetraia). 22,30: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

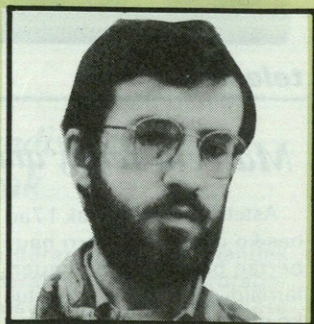
HAURRAK NAGUSI

Irudimenaren boterea

Atsegin haundiz ikusi nuen lehengo batean «Irudimena Hegan» izeneko dokumental sortako atal bat. Frantziarrek denbora libre nola profiritatu erakustearren gatzetxoentzat egindako dokumental, hori guztiz aproposa iruditu zitzaidan. Erru bakarra, agian, dokumentaletan egin ohi denez euskarazkoa jatorrizko ahotsaren gainetik jartzean serio itxura ezartzen zaiola eta horrek gaitzespena jaso dezake haurren aldetik. Bestela, zinez interesgarri eta txalogarria saio didaktiko hori. Horrelako gehiagok ez liguke txarrik egingo, ez haurrei, ez guri.

Luis KRUZ

Mikel Urretabizkaia: «Nire programako ekipoa neu naiz»

Mikel Urretabizkaia ETBn nazioarteko gizona dela esan genezake; hasieratik bertatik berak hartu zuen nazioarteko sailaren ardura eta orduetik gaur arte programaz programa horren kargu aritu da jo eta ke. «Niri ez zaizkit elkarriketak batere gustatzen», abisatu zigun hasieratik bertatik, urtetan itsasoan ibilita maretatuz segitzen duten marinelen antzo.

«Madrilen ikasi nuen kazetaritza, eta karrera bukatuta «Deia»n hasi nintzen lanean 71 an, ondotik «Egin»en ere aritu nintzelarik 82. urtetik aurrera. ETBn nola sartu nintzen,

PANTAILATIK KANPO

bestalde, ez dauka inongo sekreturik. Lehenengo deialdian presentatu nintzen eta hartu nindutenez Hamburgora joan, eta ondorengo guztia pasa fijo hartu arte». Bere hitz horiez gain, eta fribolidadeen maitaleak direnentzat esan dezagun Mikel duela 31 urte jaio zela Ordizian, eta ezkondua dagoe-larik Donostian bizi da. Informatiboetako nazioarteko sailetatik pasa bada ere, gaurregun astean behin egiten den «Munduan zer» saioa baino ez du egiten.

Eta nola ez, nazioarteko sail horretara nola zuzendu zen galdegin genion, eta berak ere ohizko erantzunetatik oso urruti ez zebilen modu batez arapostu zigun: «aurretik ere asko gustatzen zitzaidalako hartu nuen. Nire aldetik betidanik fixxero bat egin izan dut eta halako segimendu berezi bat eskaini diot alor horri. Horrez gain, telebista bitartez arlo hori lanteak beste alderdi niretzat oso interesgarria zeukan: testua eta imajina elkarrekin eta elkarren laguntzaz erabili ahal izatea».

Dena dela, eta imajina erabili ahal izatea bentaja bada, ETBn horretan ere bitartekoak ez dira oso ugariak eta aberatsak. Esate batera, EBU delakoarekin (guretzat «Eurobisioa» dena) ez dute erlazioz TVEk jarritako betoa dela eta, horrek Euro-

pako beste telebistetako imajinak egunean bertan jasotzea eragozten dielarik. «Guk ezintasun osoa daukagu egunean eguneko imajinak erabiltzeko. Guk kontratu berezi bat daukagu zenbait etxerekin baina abioiez etortzen zaizkigu eta horrek, noski, imajinak astebeteko atzerapenez iristea ekartzen du. Hori guztia, TVEk egunean egunekoak erabiltzen dituen bitartean. Dударik gabe, hori da gure arazorik gogorre-na».

Halere, kapoko imajinek egun berean ezin edukitze horrek ez bide dio kalterik egiten bere programari, astean behin emititzen bait da, eta ondoren bere saio horri buruzko zenbait xehetasun ematen hasten zaigu. «Programa hori egiten orain neu bakarrik ibiltzen naiz. Neuk erredaktatu testua, neuk montatu egin, etabar... den guztia neronek egiten dut. Esan daiteke programa hone-tan ekipoa neu naizela. Beno, nik idatzitako euskara beste batek zuzentzen dit baina bes-terik ez».

Azkenik, etorkizunerako aldatzeko asmorik ote daukan galderari ezezkaz erantzun digu, oraingoz behintzat horretan gustora dagoela eta bertan segitzeko asmoa daukela. Mikelen ibilerak eta tonua ikusita, dudarik ez dago gustora dabilela mutikoa.

marrazki bizidunak

Pacman ikusteko aukera berria

Laister haurrak ETBk eskeintzen dituen marrazki bizidunak buruz ikasteko arris-kuan egongo badira ere, bati baino gehiagori emango dio poza berriro «Pacman» ikus-

teko aukera honek, bere ga-raian arrakasta dezente izan bait zuten arratseko zortziretan asteartero ikusi ahal izan-go diren marrazki bizidun hauek.

Horrekin batera gauza berri gutxi bai telepanpin eta bai marrazki bizidunei dagokie-nez. «Moby Dick» larunbate-tan arratsaldeko zazpi t'erdie-tatik aurrera. Astelehenetan ordubitan «Gizon Plastikoa» eta zazpi t'erditan «Abere Taldea». Asteartean zazpi t'erditatik aurrera, «Patri Postaria», «Kebekio» eta ai-paturiko «Pacman».

Aipagarri da ere ostegune-tan ordubitan ematen duten «Oz-eko Aztia». Eta arratsal-

dean «Arturo erregea» eta «Hartzaren irakaspenak» te-lepanpina.

Nazioarteko ipuinak

Politak izan ohi dira «Na-zioarteko Ipuinak» izenburu orokorraz larunbat arratsetan ETBk eskeintzen dituen herri ezberdinetako ipuin hauek. Laburrak izateaz gain guztiek badute aztikeri edota mires-garritasunarekin zerikusirik. Irailaren 15ean hamargarren kapitulua ikusiko dugu, ipuin honen haria hau duzue: sol-dadu goibel batek deabruare-kin tratua egiten du, dea-bruak jarritako baldintza ha-mabost urteren buruan ez

garbitzea da. Aberastu eta erregeak laguntza eskatzen dio soldaduari, honen bal-dintza erregearen alaba eder batekin ezkontzea da.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Kaki ETBra — Popa zoro — egitera

Euskal Telebistan pop musikari dedikatutako programa bat egitekotan zebiltzala berria aspalditxotik genuen iragarria zutabetxo honetatik bertatik. Zehaztasunak konkretatuz doaz baina, eta dagoeneko kasik segurutzat eman daiteke programa horren buru bezala gure lankidea Kaki ibiliko dela. Programak izena «Popa zoro» izango omen du, eta bertan kanpoko bideoekin batera Euskadin bertan dabilen taldeei ere txoko bat eskaini nahi lieke. Dena dela, aurtengo azkeneko hilabeteetara edo datorren urteko hasiera arte itxaron beharko dugu pantailan ikusi arte, eta beraz oraindik ere abenturatuegia litzateke segun zein detailetan sakonduz joatea. Bihoa, beraz, orain arte esandakoa, eta hor konpon

Materiala mugan zain daukate

Dagoeneko jendea aspertzen hasia daukate ETBn bitan eta hirutan botatutako programen hainbeste birrezarketekin. Eta alderdi hori honez gero lotsagarria izaten hasia bada, are lotsagarriagoa iruditu zaigu asunto hori mugan aduana ezin pasatuz material mordo bat dagoela jakin dugunean. Hau da, duela denbora dexente material hori geldiarazia dago eta jakin dugunez ETBko arduradunek ez dute esfortzu ttipiena egin material hori eskuratzeko. Ongi dago ahalik eta diru gehiena aurreratu nahi izatea, baina disimulo apur bat gehiagorekin. Espero dezagun jendea ez dela berehala aspertuko.

Praktiketako kazetariak ugari

Kazetaritzako Falkutatetik praktikak egitera irteten diren ikasleen andana komunikabide guztietara iristen da, eta ETBra ere aurtan hasi dira horrelakoak heltzen. Hori zeharo ohizkoa eta normala bada ere, bada beste detaile bat guretzat komentariotxo bat merezi duena eta hauxe da: ETBn dauden praktiketako kazetarien ugaritasuna.

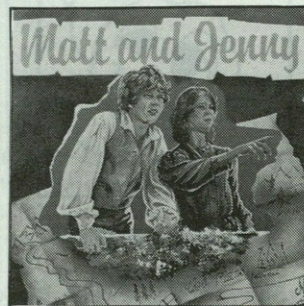
Izan ere, ikastaro honetan hogeitamar kazetari-ikaslestatik gora pasa dira lurretako zentrotik (oraindik ere han daude, hobe esanda). Eta datu horrek, noski, geure baitan galdera bat egitera garamatza: zer dela-ta onartu ditu ETBko zuzendaritzak hainbeste praktikalarik? Batez ere, kontutan hartuz ETBko langileen kopurua berrehunen inguruan dabilela (kazetariena txikiagoa) eta gogora ekarriz ETBko buruek beti beldur itzela eduki dutela pretsonal berria kontratatzeke eta plantila haunditzeke. Erantzuna, bestalde, ez da zaila bilatzeko: kazetari horiek oso merke irteten zaie eta gainera hilabete batzuren buruan kalera bidaltzen dira.

BOTOIA SAKA

telesailak

Matt eta Jenny anaiarrebak osaba bila

Astelehenean, Irailak 17an hasiko da telesail berri hau, bertan bi anaiarreba hauen larrialdi eta abenturak bizituko ditu ikusleak. 1850. urte inguruan kokatzen dira gertaerak, eta Matt eta Jennyri jarraikiz Dickensen Inglaterako mundutik Twainen Iparrameriketako lurraldetara joko dugu, hara abiatuko bait dira neskamutil hauek osaba baten bila. Bidaian ama galdu eta Matt eta Jenny bere kabuz jarraitu beharko dute aurrera oztopo eta arriskuak salbatuz, lagun eta etsaiak aurkituz. Astelehenetan zortziretan ikusi ahal izango da telesail berri hau, Matt eta Jen-

nyk osaba aurkituko duten ala ez jakiteko...

Bestalde, gainerako telesailak aurrera doaz, bai igandetako «Casablanca», bai larunbatetako «Jigsaw John» eta ostegunetako «Franken gorabeherak».

show musikalak

Larunbatetako showean denetarik eskeintzen digu ETBk. Honoko honetan «Fantastikoa» izeneko showa dakarkigu. Eskeini izan duten telebistetako teleikusleren artean arrakasta haundia izan duela dirudi, batez ere, musika, umorea, zientzia, dantza, berriak, elkarrizketak, kirolak, eguneroko bizitza eta beste zenbait gauza konbinatuz osatzen delako. Ikusi egin beharko da ea zer nolako den barietate saio hau, ea denborapasatzeko adina behintzat ba den. Esan

bezala larunbatetako hamaerak hamar gutxiagotan, «Fantastikoa».

AURRETIK...

luzemetraiak

Lisboa, kontrabandista baten abenturak

Irailak 21, ostirala, 21, 30tan

1956. urtean egin zuen abenturazko filme hau Ray Millandek. Zuzendaritzaren

arduraz gain Ray Millandek berak jokatzeko protagonisten papera banaketa Maureen O'Hara eta Claude Rains-ekin batera osatuz. Kontrabandista baten abentura rokanboleskoak jarraitu ahal izango ditu teleikusleak, ekintza eta mugimenduz josiak egongo diren fotogrametan zehar, kontrabandista horren zeregina azerozko teloiak bestalde dagoen dirudun bat erreskatatzea izanen da «Lisboa» filme honetan.

Noraezean, istorio hunkigarria

Irailak 28, ostirala, 21, 30tan

Aukera ederra ETBk eskeintzen duena azkenaldian zinemagintzaren kondairara berreskuratu den zinegile baten lan finenetako bat ikusi ahal izango bait dugu. Toronton jaio zen Allan Dwan 1885.ean eta orain hiru urte hil zen; 800 filme inguru burutu zituen bere bizitza guztian zehar, eta beste hainbaten ere parte hartu zuen gainbegiratz edota aholkulari gisa. Nahiko baztertuta garai batean Peter Bogdanovichek izkiriatu «Allan Dwan, azken pioneroa» liburuak eman zuen bere egiazko dimentsioa zinegile gisa, zinemagintzaren hastapenetako bilakaeran

bere lana kontuan hartzea ezinbestekoa bait da.

Ostiraleko filmea 1947.ean egin zuen eta Dwanek hain gogoko zituen istorio single horietako bat dugu. Neskak umezurtz baten bizitza ikusiko dugu, zeina denbora luzean zakur baten laguntza bakarraz basatiki bizi izan bait den, suero baten eraginkortasuna ikertzen duen miriku gazte batek hartzen du.

Natalie Wood-en bigarren filmea dugu eta Shirley Temple urte batzuk lehenago lortutako arrakasta berrituko du Dwan-en filme honi esker.

IKUSITAKOAK IKUSITA...

Antxon URRESTARAZU

«Beste behin ere ikusi dut hori»

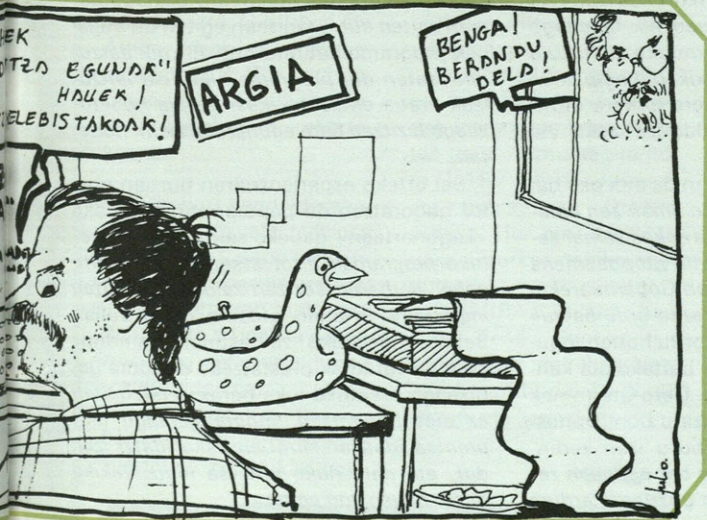
Aipamen horixe bera etorri zait maiz hortzetara joan den hilabeteotan ETB ikustean. Hain zuzen ere, kanpotik ekarritako saioak maizegi errepikatzen dira azkenaldian pantaila txikian. Zailtasun askori egin behar dio aurre telebistak, eta nire ustez orain gaitzat dudana hau ez dela txikienetakoa. Garaipen haunditzat joko nuke nik urte beteko epean ezer bitan ikusiko ez bagenu, orduan telebista normalduago baten aurrean geundekela eritzen dut. Horrela jarraituz gero telebista aspergarria bilakatzen ari zaigula iruditzen zait, eta bertako saioen ugaltzearekin batera kanpotik datozenen beritasunak emanen lioke bizitasun gehiago.

Zinemaldiko Bideoak, kontutan hartzeko azertua

Berritasun aldetik, eta programatua dagoena betetzen bada, aurtengo Donostiako Nazioarteko Zinemaldiko Bideo atala ETBk eskeini ahal izatea paregabeko azertutzat jotzen dut nik. New York, Paris, Berlin etabarreko zentruetan aurki daitezkeen bideoak ikusi ahal izatea ez da mauka txarra. Tele-ikusleei egiten zaion eskeintza honek eman dezakeen fruitua kontuan hartuz bide interesgarri bat zabaltzen dela esan daiteke. Honek eduki lezakeen beste alderdi ona, ohizko ez den jendeak laugarren kanalera bisitaldia egitearena da. Aurrera begira ez legoke gaizki ETBk Euskal Herrian egiten diren gisa honetako beste saioei ere bideak zabaltzea.

Erdal liburuen euskarazko publizitatea

Publizitatearen kontua zalantzan jarri izan dut leerro hauetatik bestetan ere. Gaurkoan, kasu konkretu bat adibidetzat hartuz kezka bat azaldu nahi nuke. Seix Barralek kolekzio berri baten kanpaina hasi eta ETBn bertan ikus daiteke telebista espainoleko anuntzio berdina, baina euskaraz. Erdal kulturaren propaganda egiten da. Eta alderantziz behar luke. Hau da, bertako kulturaren bultzatzaile edo behintzat merkatu izatea litzateke bidezkoen. Tranpa hor dago, merkeagoa zaiela dudarik gabe behin egindako anuntzioa euskaratu haiei, hemengoei espreski ETBrako anuntzio bat egitea baino. Irtenbidea bilatu beharko litzateke, bestela ETB Euskal Herrikoentzat urrutiegi geratuko da, eta paradojiko hurbilago besteentzat.

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Irulegi Irratia

Irulegi Irratia Baxenafarroa osoan, Lapurdi eta Zuberoako gunen batzutan eta Baztanen entzun daiteke FMan 93,1 MHztan.

Astegunetan

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarrietzeta. 9,00etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00tan Abisuak. 13,15etan astegun bakoitzean gai ezberdin bati buruzko saioa: Kirola, Emazteak, Haurrak, Soziala, kultura. 14,00tan Amiera. 18,00tan Musika. 19,00tan Berriak. 19,30tan Eguerdi parteko saioa errepikatzen da. 20,15etan Musika. 20,30etan astegun bakoitzean saio ezberdina: Kantaldia, ekologistak, Mahai Ingurua, Erdi Haroko eta Klasiko musika, Jazza eta Ekialdeko musika. 22,00tan Amaiera. Asteartetan bederatzitak hamarrak arte Bertsolari saio bat dago.

Larunbatean

7,30tan Musika. 8,00tan Berriak. 8,30tan Elkarrietzeta. 9,00tan Erran Zaharrak. 9,05etan Musika. 12,30tan Berriak. 13,00etan Laborariei buruzko saioa. 13,30tan Bertsolariak. 14,00tan Abisuak eta Pilota partidua. 14,30tan Musika klasikoak. 15,00tan Hegoameriketako musika. 16,00tan Ttapa-ttapa. 18,15etan Gau Eskolen emankizuna. 19,00tan Berriak. 19,30tan Laborarien emankizuna.

IRRATI LIBREEN KANTOIA

«Txomin Barullo Irratia» Bilboko kaleko hotsa

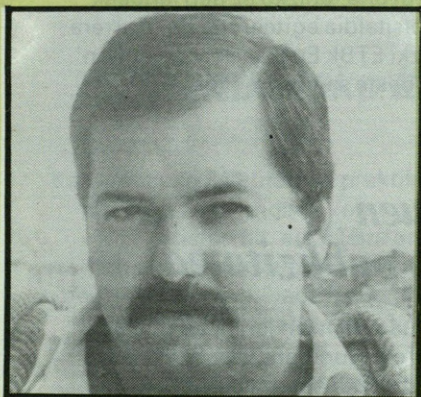
Bilboko Aste Nagusian kaleratu ziren ofizialki, nahiz eta hilabete bazeramaten e nititzen, frogak egiten. Frogek erakutsi zieten ia Bilbo osoa hartzen zutela beren uhinek; frogetan ere argi agertu zen «Barullo»koek proposatzen zuten irratia kaletar-alternatiboak harrera ona izango zuela. Bilbo inguruko gazte mogidak izango zuten ahotsa. Izango zuten diogu, lau egunen buruan eta Aste Nagusiko iskanbila guztien erdian itxiera iritsi zitzaielako.

Hamasei ordutako programazioa burutzen zuten eguneroko, txosnatik eta zerbait gerta zitekeen edozein lekutik. Guztira hogeitamar hogeitamabost bat pertsona ibili da irratia libre honen inguruan. Ehuneko hirurogei zuzenean egiten zuten, eta aurrera begira programazio arruntetan sartuz gero ordu kopurua jeisteko asmoa bazuten ere, kale giroa galtzeko asmoa ez zuten.

Asmoa nahiko zehaztua zeukaten itxialdia iristerako, adibidez, erdia euskaraz egitea, edota nori eman hitzegiteko aukera, AEK, feministak, antimilitaristak, gestorak, musika taldeak, etabar...

Berriro ere ekingo diote, ziuraski, irailaren 24tik aurrera, firma bilketa, propaganda eta jaialdi baten ondoren. Debekua hor dago, arriskua ere bai, baina oroz gaindik irratia ezberdin bat egiteko grina, FMtik 100,5 Megahertzetan: «Txomin Barullo Irratia».

Santi UGARTEMENDIA

Julian Beloki, irratian gustoz lanean

Julian Beloki orain dela hogeitazortzi urte jaio zen Legazpin, «Legazpiko Telleriarte auzoan» zehazten du bere ahots gozoaz, «ez diagu nahi izaten Legazpi bakkari esatea». Irratiko munduan orain sei

AHOTSEN AURPEGIAK

urte sartu zen ordezkari bat egitearren, Herri Irratian. Han ia bost urte egin zituen fijo moduan, eta berea ere medio horretan dabilen hainbat jenderena bezalaxe kasualitateak agindutako inkurtsioa izan zela esan daiteke, «anaia nuen nik lehenago sartua eta aurrerago oportetako sustituzio bat egina nuen, prueba txiki bat egin nuen eta gustatu ere bai». Gero aukera etorri zenean baiezkorako baldintza asko zegoen.

Herri Irratiko garaia ezin da aldi oso bat bezala hartu, «han bertan eman zen aldaketa, Herri Irratia diruz eta eskas samar zebilela eta, langileen aldetik proposamena egin zitzaion zuzendaritzari Gobernuarekin tratua egin zezan euskarazko ordu batzuk egiteko». Lortu ziren sei ordu horien inguruan talde bat sortu zen, bertako eta kanpotik sartu ziren batzuekin. Gero Oterminek Euskadi Irratirako deia luzatu zion, Donostiako emisora emisio buru izan zedin, «nire lana teorikoki piska bat egunean zehar irratia ematen duen guztia ardura

teknikoa, irratsaioak elkarrekin ongi lotuta joan daitezela, programazioa betarik egon dadila, hutsuneak daudenean zerbait sartu... Hori teorikoki, gero jende gehiegirik ez dagoelako eta, lan hori neurri txikiago batean egiten dut». Goizean egiten du Julianek programa bat hiru orduz, «nik batzutan esaten dut programa hau dela entzuleak irratia entzunez ikasi dezala hobeto xeago bizitzen bere egunerokotasun horretan...».

Sei urteko esperientziaren buruan gus-toz gogoratzen du popularrean egindako «Lagunartean» gaueko saioa, «era horretako programak ditut atseginen, definitu gabe, norberari sortzen zaion giro horren inguruan». Irratian gustora dago Julian Beloki, hasierako zailtasunak gaindituz gero, programak prestatzeko denbora gehixeago eskatuko luke berak; «telebistari ez diot begiratzen, inbiri gehiago diot prentsa idatzia, irratian asko idatzi izan dut, eta nahi nuke prentsa idatziarekiko beste pauso hori eman».

BIDEAK NORA OINAK HARA

Gipuzkoa eta Araba arteko mugatik

Zegamatik gora, Otzaurtera heldu gara. 652 metroan gaude. Goizeko zortzirak dira San Adrian-go lepora daraman pista hartu dugunean, Andikoetxea baserriaren aurretik pasatuz. Zortzi t'erditan (823 metro), Beunda-ko txaboletan gaude, eta aurrera; Juana Mari-ko txabolan gero; haietatik gertu, leposka batetan, Apota-ko trikuharriaren ondarrak ikusi ditugu. Bederatziak eta laurdenetan, pixkabat jeitsi garelarik, Aldaolako parajea gaude, ezkerrean Añarriko erreka dugula.

Pista utzi eta berehala gara goiko mugarri batean; goraxeago mikelaten etxea zena dago, gaur mendizaleentzat errefugioa. Hamarrak laurden gutxitan Sandratiko koban sartzen gara, Gipuzkoa eta Araba lotzen dituen; pasabide hau 1.000 eta gehiago metroan dago; barruko baseliza XI. mendea da.

Bide hori hegoaldera jarraitzen da, eta guk utzi egiten dugu, pago tartean, Askiolako pasalekurantz. 1.225 metroan metro eta gehiadoko mugarri pasatzen dugu, «Z» letra duena (Zalduendo-koa). Orain arin-arin gabilta basoan barrena, mugarri txikiak suertatuz. Hamaikak laur-

den gutxitan Pin-Pileko hegoaldeko lepoa iristen dugu, eta mendi hori alde batera utzirik Zelai Bizkarreko pasabidetik abiatzen gara, hamaiketan hortxe-hortxe.

Basoan aurrera, jeitsi egiten gara lepo txiki batera, non mugarri erori bat dagoen; Makor-eko tontorra hegoaldera dago. Leporik lepo, Zurkutz kaskoraino, 1.214 metroan. Egurdiko hamabiak. Aurrera beste kasko txiki bat. Segi eta beste bat, Larrangoiti. Aizkorriko bixkarrak eta Santa Kruzeko baseliza menperatzen ditugu.

Ordubata eta laurden, Artiako trikuharria topatzen dugunean; handik hurbil harri bat, «O-65» eta «SM-9» erreferentziekin (Oñati eta San Millan). San Juan-go kaskoa hegoalde-rik ebitatzen dugu. Asnabartzako puntan ordubata t'erditan gara.

Burgamendi gainditu, eta Larrea eta Aspuru-ko bideak iristen den lepora jaisten gara. Aumuategira gora (1.187 metro). Jarraian eta behekoan Orbe-ko putzua. Hor hiru t'erditan gara. Gaurkoz nahiko egin dugu.

OHARRA: Ibilaldi hau L.P. Peña Santiagoren «Montañas del País Vasco» bere liburuaren aletik altxatu eta itzuli dugu.

BELTZA

NIRE LAPIKOTIK

Basahate erreka bere saltsan

Osagaiak: (lau pertsonarentzat) Bi ahate, kilo bat patata, bi tipula, bi baratxuri ale, ardo beltz ontzi txiki bat, salda katilu bat eta dezilitro bat olio.

Hasteko lumak kendu eta surtan erre, triapak kendu eta gibela barruan uzten zaio. Gaztu eta azpil batean jartzen dira olio piska batekin hogei minututan errez.

Ahatea erre ondoren atera eta erretzeko erabili dugun azpilera ardo beltza eta salda bota.

Erdira urritzen denean ahate barnean utzi dugun gibela bota eta bitsaderaz zapaltzen dira txikitu arte.

Gero bularki eta izterrak kentzen zaizkie eta plateran jarri saltsa gainetik botatzen da.

Saltsa bota aurretik bularkiarekin xerra batzu ere egin daitezke.

«Panadera» patatak

Jaki honetarako laguntzale egokia duzu hau. Patatak zuritu eta borobilean ebaki. Tipularekin ere gautza berbera egin. Bi hauek horitu arte zartaginean frejitu olio piska batekin. Gero labeko azpil batean jarri patatak eta tipula; gaztu ondoren labean sartu baratxuri txiki-txikituarekin batera. Ordu erdiz bertan edukitu.

Mahaira ateratzerakoan perexil piske bat bota gainetik.

Karlos ARGIÑANO

DROGAREN EGUNEROKO JOAN-ETORRIA

Estatistikoen mundu beldurgarria

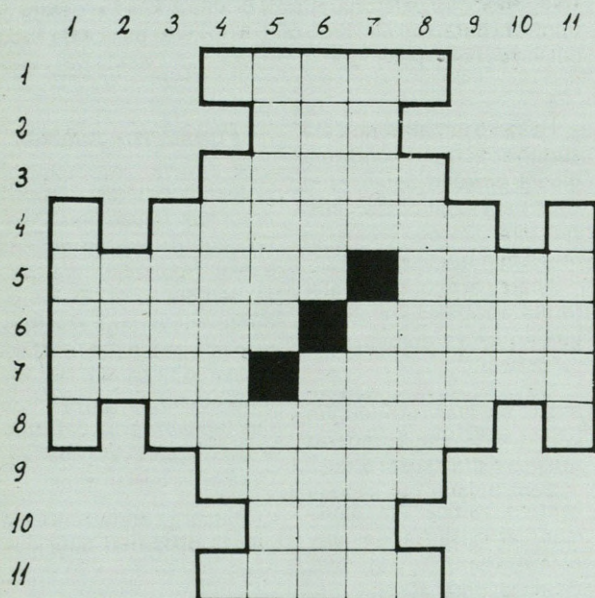
Goizero, espainol Estatuto bost milioi biztanlek gutxienez aurre egin behar dio bere droga, analgesiko edo lasaigarrienganako adikzio edo zaletasunari.

Milioi batek ditu arazoak droga-mota bat edo besterekin (gogorra zein biguna dela), eta beste bi milioi alkoholarekin, analgesiko edo lasaigarriak kontsumitzen dituztenez gain, beste bi milioitik goragoko jarraitzaileak. Hauek arrisku txikiagoko produktuak eskusa ditzakete, minbizi-kopuru zertxobait apalagoa sortzen duten produktu «garbiak».

Droga «gogorrak» kontsumitzen dituztenen kopurua jakitea ez da batere erraza, arazoa ilegala denez estatistikek ez bait dute inolako fidagarritasunik. Droga «biguna» kontsumitzaileen erabilera eta kopurua aurrekoaren antzekoa denaren arren, duten arriskua txikiagoa denez beste modu batera dira borrokatuak legearen aldetik: hashish-a, hamabost urtetik gorakoetan milioi erdiak kontsumitzen du, eta horren atzetik anfetaminak datoz (ehun mila pertsonatik gora egunero kontsumitzen dituztenak, eta horren artean 35-45 urte bitarteko emakumezko ugari).

Xabier AGIRRE

GURUTZEGRAMA

zera. Denbora uneak. 8.— Bokalea. Hiltzea, asesinatzea. 9.— (ald.) Sorgina. 10.— Begirada. 11.— Alemaniako moneda.

arauera. Zerri. 6.— Bizkaiera ez gainerako euskalkietan; laster, berehala. Edari alkoholiko batez. 7.— Ordainez ematen den

LUZETARA: 1.— Oihana. 2.— Taberna. 3.— Kolore bat. 4.— Berrogeitamar. Sarbidea. Mila. 5.— Nabaritu. Errazki. 6.— Akilino Izagirre Amenabar (1906-1971), Azpeitian jaio, Errezilen hazi eta Idiazabalen hil zen bertsolariaren izen-goitia. Gizon izeina. 7.— (ald.) Bizkaieraz, tankera, egoera. Zuhaitzak dira eta ez omen dute bihotzik. 8.— Nitrogeno. Itsas ugaztuna. Oxigenoa. 9.— Bi parte berdinetan zatitutako oso baten zati bakoitza. 10.— Joan aditzaren indikatibozko forma. 11.— Duda, zalantza.

GOITIK BEHERA: 1.— Likits. 2.— Zubereraz, gai. 3.— Gela batetako goiko alde. 4.— Boroa. Barazkiak lantzeko lur zati. Potasioa. 5.— Norberaren herri, naziotasunak ematen dituen kontzeptu eta berezgarrien

LETRA ZOPA

S L R A Y U H L E M U A
I U N A L E D N A K Z K
O G S U B Z I I I A I I
E N O A A K A Z N L A G
P K H Z A T I U I N T R
I O E J Z K S K A E T A
H R U A S A I G A A S Z
E R Z Z T L E B R U P I
R O K I I I G G H U Z O
R K A T I E I N O G A G
I N D I N A U T T U T T
A E I U R R A T S T I K

Aurki itzazu euskal aldizkariaren 20 izen, bizirik dirautenak eta desagertuak. Sobratzen diren letrekin, Joxanton Artzeren bi liburuen izenburua osa daiteke.

IXTORIO / MIXTERIO

Atzentsorekoa

IMAJINA ezazue New York, eta bertan Empire State Building, eraikuntza hiperrerraldoia; zientoka solairu; ehun eta laugarrenera doan igogailuan lau ejekutibo, txinoak eta beltzak bezalaxe berdin berdinak itxuraz, tankeraz eta baita jakkeraz ere. Baina bada bai diferentziarik:

«Z» deituko duguna, zahar dotorea, Graham Greenen nobeletan Foreign Office dihardutenen eitea. Ile zuria atzekaldera plantxatuta orrazturik. Bere pasioa, golfear aritzea. Emaztea, animalien defentsarako edo, elkarteren bateko lehendakaria. Kolonia, Chanel pour homme.

«A» izendatuko duguna, antolatzaile efizientea. Gaztea. Aurrekoa bezain dotore eta diskreto, eta Harvard masterra lortu aurretik ere negozioen munduan gora joatearena garbi zeukana. Bestalde, oraino ez du aurkitu beretzako lain datekeen superwomanik. Biziorik ez. English Lavender, Yardley.

«N» goitzenekoa, muskuluzale amorratu eta harroputza. Lana utzi ostean Sanson Institutuen bizeps eta trizepsak mardul eta sendotu eta hiriko zimaurretietako orgia deprabatuennan linburtzea beste asmorik ez duena. Parfum, Canoe (Dana).

«G» deritzoguna, guraso mediokrea. Txirikorda luzetako emazte eta presupostua xahutzen dion seme-alaba beltzaren mordoak erdi erotua. Royal Ambrée (Le grain, Paris).

Deblauki, prrrrrf, puzkarr. Nor ote hobenduna? B karbonato hartzen duena, latak jaten dituen, ipurditik auskalo zer sartuko diotena ala emazte chicana duena? Ea usnatzen duzen pista hau: Nork jan ote zituen Tolosako babarrunak?

F. J. MENDIGUREN

Ehuneko bosta izan eta halaere txikitu nahi. Txikitu nahiz dabilta Ollarra, Gurra, Del Burgo, etabar guztiak. PSOE salatzen dute Nafarroako ikastolei subentzio mixerable bat emateagatik. Datuak nahastu eta horrela zioen Ollarrak urtarreleko artikulubatean: **Está claro y cifras cantan, que los presupuestos forales de este año pactados entre el PSOE y el PNV, dan a 6.400 alumnos de "ikastolas" 307 millones de pesetas, mientras que a 41.000 estudiantes de centros privados le asignan 145 millones.** Esan gabe ikastolek gobernu espānoletik ez dutela ezer jasotzen eta besteak bai. Eta bi arazo diferente direla gainera jakinaren gainean ikastolen bokazio publikoa.

Horren aurrean PSOE ez da behintzat ikastolen kontra jarri. Besterik ez bada ere minimotan mantentzen da. Baina hor dago UPNren erasoaren aurrean.

Eta Nafarroako Ikastolen Elkartearen buruan Jesus Bueno, bere hautaketa polemikoa eta guziz. Nafarroako ikastolen egoera enmarkatzen, urtarrelean hau ere: bilinguismo dekretoa, ikastolak legalizatzea eta ikastolak publikoak sortzea.

Horri erantsiko lioke beste edonork, dauden ikastolak ere publikoak izatea.

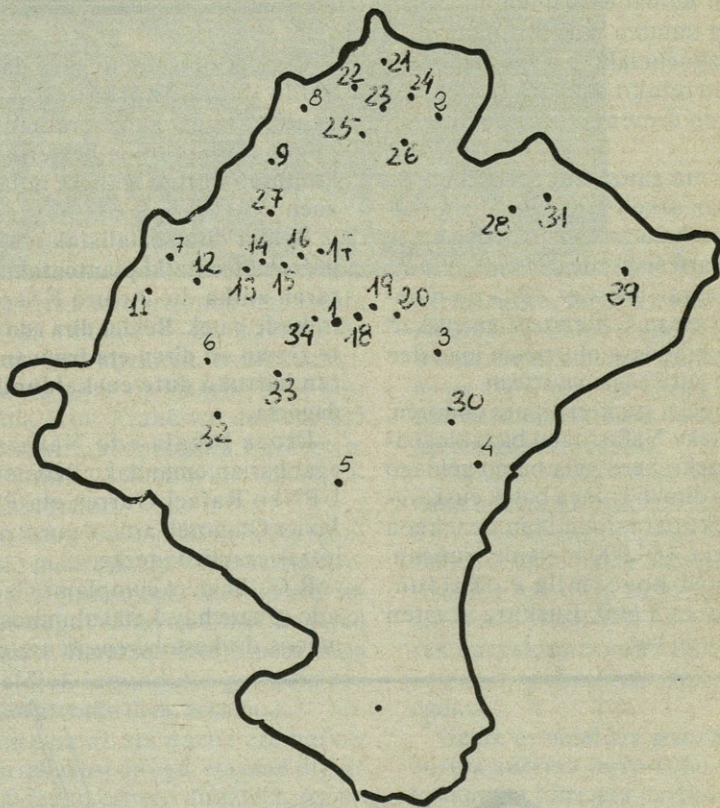
Iruñean gehienak

Gatozen berriro kopurutara. Lehen ikasleena begiratu badugu oraingoan ikastolen kopuruarekin geratuko gara unetxo batez. Eta 82-83. ikasturtean 39 baldin baziren Nafarroako ikastolak gaur egun 44 inguru izanen dira. Araban baino gehiago. Zer gertatzen da beraz?

Gertatzen dira bi gauza nagusiki Nafarroako Ikastoletan: bata da ikastola nahiko txikiak direla, haur gutxi-ekin zentro bakoitzeko (gauza guztiz normala Nafarroako geografiari begirada bat eman eta zenbat herri txikitari banatzen den ikusiz gero); eta bestea horietako askotan eskolaurrea besterik ez dela ematen.

Oraindik ere inork ez daki zenbat euskaldun geratzen den Nafarroan

Nafarroako Ikastolak daudeneko herriak eta bakoitzaren ikasle kopurua.

1. Iruñea (3.600)
2. Elizondo (222)
3. Aotiz (31)
4. Zangoza (39)
5. Tafalla (117)
6. Lizarra (505)
7. Altsasu (309)
8. Goizueta (18)
9. Leitza (167)
11. Olazti (33)
12. Urdiain (12)
13. Bakaikoa (12)
14. Etsarri (258)
15. Arbizu (30)
16. Lakuntza (27)
17. Irurtzun (29)

18. Burlata eta
19. Bilaba (65 biak)
20. Uhartea-Iruñea (66)
21. Bera (239)
22. Lesaka (149)
23. Ihantzi (20)
24. Etxalar (30)
25. Arantza (20)
26. Doneztebe (440)
27. Larraun (25)
28. Auritz (8)
29. Otsagi (11)
30. Irunberri (16)
31. Ausperri (11)
32. Deikaztelu (8)
33. Gares (26)
34. Barañain (50)

Hau da, haurrak txikiak diren neurrian badaukate posibilitateren bat ikastolan beren ikasketak euskaraz egiteko. Haziz doazen heinean posibilitateak murriztuz doaz.

86-87 ikasturterako perspektiba hauek daude Iruñean:

1. BUP egiteko 5 unidade beteko dira 240 ikastoletako ikasleekin.
2. BUPerako 4 unidade 157 ikaslerekin.
3. erako 2, 80 ikaslerekin.
- COU egiteko 60 ikasle.

Lizarran berriz unidade bat osatuko

da 19 ikaslerekin; Sakanan beste bat 52rekin eta Baztanen beste bat 46rekin gehi Doneztebetik ateratzen direnak.

Garbi dagoena da gauza bat, ikasle kopururik handiena Iruñeakoa dela: Nafarroa osoan 6.400en bat ikasle baldin badira ikastoletan Iruñean bakarrik erdia baino gehiago dira, 3.600, eta sei ikastolatan banatuta.

Iruñean hamarretik bat euskalduna

Iruñeako gauzak ikusi nahi izan ditugu hara joanez. Ea zer diren 3.600

haur horiek ikastoletan. Ea zer suposatzen duten Iruñean omen dauden 15-20.000 euskaldun horiek.

Eta lehenengo gauza ikusten dena da oraindik ere Nafarroan zehar ez dela ez estadistika, ez inkesta eta ez ezer egin zenbat euskaldun eta ze zonaldetan dauden ikusteko. Gauzarik beharrezkoenetako bat bezala jotzen dugu horrelako estudio bat egitea egoeraren dimentsioak neurtu ahal izateko.

Zeren eta gauza bat garbi ikusi da Nafarroan azken urteotan, territorialki nola euskara galtzen joan den eta ia ia mendiarteak gorde den.

Hain erraz ikusi ez dena da mendialdean ere nola herri teoriarik euskaldunetan erabilera murrizten joan den eta doan gure begien aurrean.

Dena dela, eta hori aipatu ondoren, ikus daiteke Nafarroako biztanlegoaren ehuneko berrogeia baino gehiago betetzen dituen Iruñea batek euskararen errehabilitazioa izan dezakeen garrantzia. 180.000 biztanle Iruñean. Hamabost-hogei mila euskaldun. Ikastoletan 3.600. Euskara ikasten beste mordo bat...

Nafarroako ikastoletako haurren erdia baino gehiago Iruñean dago

Eta legearen aldetik nola dago hori, galde dezake norbaitek. Guztiok akordatzeko gara aurreratu, euskara zona bilinguetan besterik ez zela kontutan hartua izango, nola esaten zuen.

Beldur dira sozialistak eta ez dute borroka frontalki planteatuko euskararen aurka dio Arturo Kanpioneko irakasle batek. **Beldur dira edo badakite zertan ari diren eta Iruñean kontutan hartuko dute euskaldunak ugari dagoela.**

Froga bezala edo Navarra Hoy egunkarian emandako debate batean UPNko Rafael Gurrea eta PSOEko Javier Otanoren artean gurutzatutako hitzak erabili daitezke:

R.G.: Si, pero cumplamos la ley. Yo sólo sé que hay 1.600 alumnos, más o menos, de ikastolas en circunstancias no

legalizadas a los que se les da una subvención y otros, legales (privatizaciones) a los que se les quita. J.O.: No es así. A los que cumplen la legalidad se les subvenciona con el dinero público y a las ikastolas, que por desgracia, están en condiciones no legales y digo por desgracia, porque no creo que sea por voluntad de ellas sino por circunstancias históricas, les subvencionamos, también, con dinero público de Diputación.

R.G.: Yo te aseguro Javier que si no fuera porque este año no voy a cobrar las seis mil pesetas del año pasado me convencerías.

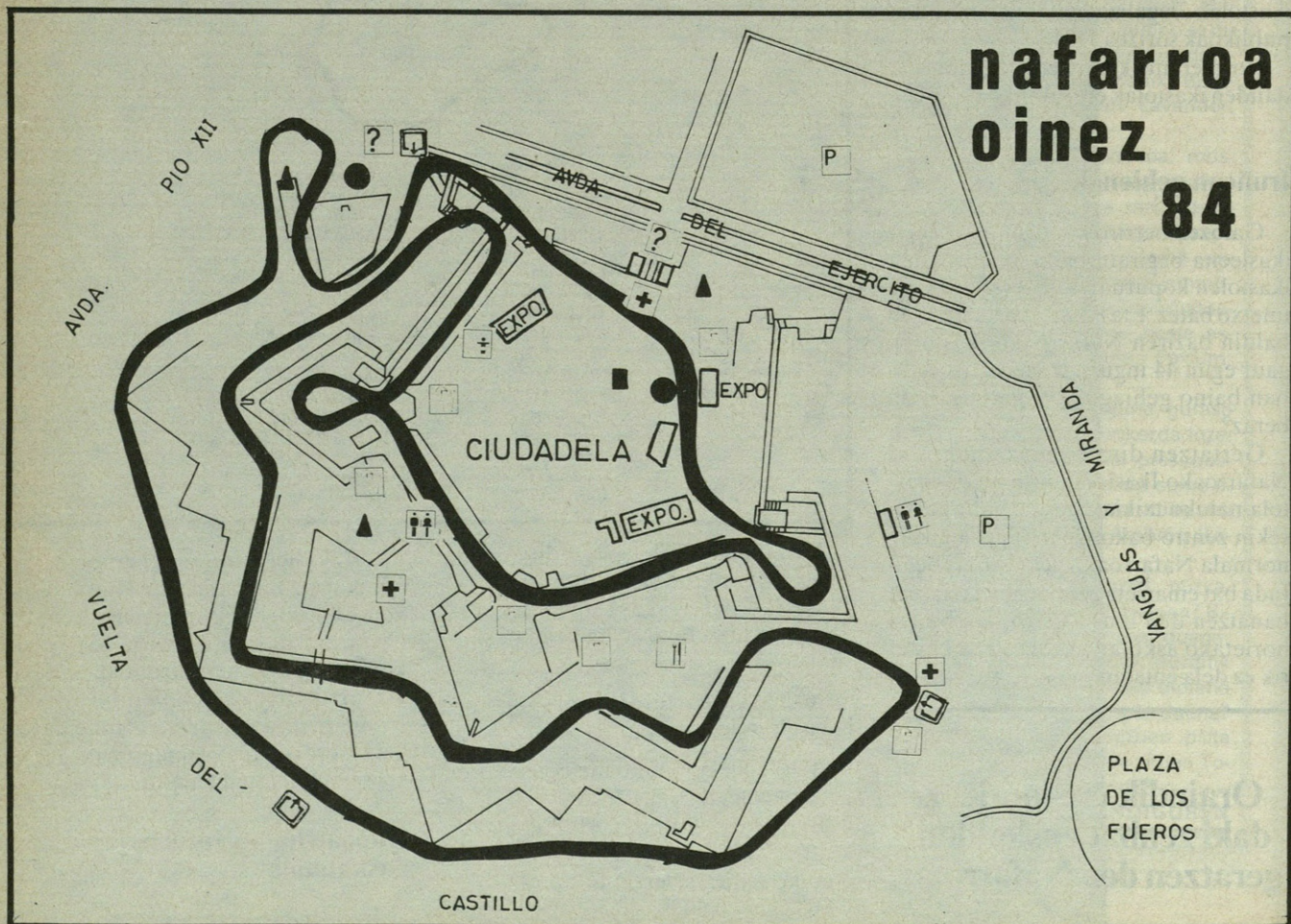
J.O.: Pero no le echas la culpa a las ikastolas.

R.G.: No, le echo la culpa al PSOE.

Nafarroan guztia da ezberdin

Aurreko hitzok, Gurrea eta Otanorenak Nafarroan eta Baskonadetan gauzak diferenteak direla erakusten badute ere horren sintometakoa bat baino ez dira.

Urrutirago joan gabe honela zioen Herri Ikastolako guraso batek, Nafa-

rrua Oinez 84 honen antolatzaileetako batek: **Guk nahi genukeena da Diputazioa egitea ikastolaren kargu. Publikoa bihurtzea. Horretarako ikusi beharke da, eta negoziatu, auzo ikastolak potentziatuko diren ala eskola nazionaletan bi bide, bata euskaraz eta bestea erdaraz, aurrera aterako diren.**

Gauza da hori planteatzerakoan epe hurbilera hitzegiten zuela, publikotasuna laister lortzeko moduan sare bakar batean integratuz gainera. Eta Baskongadetan berriz begira non dagoen helburu hori EIKE aprobatu zenetik.

Dena dela kontuz ibiltzekoa litzateke. Nafarroan PSOEek agintzen bait du. Eta denok dakigu ez direla batere fidatzekoak, zein eta sozialista nafarrak!

Alabainan testuinguru honetan kokatu beharko litzateke Nafarroa Oinez 84 honen helburu ideologikoa. Lema bezala Ikastola Publikoaren Alde jarri dute, eta honela diote: **Gure ustez hau da bide bakarra ikastolek bizi duten egoera salbatzeko eta baitare ez dauden tokitan berriak sortzeko. Euskarazko hezkuntzaren prozesua normalizatu ahal izango da ikastola publikoak sortu eta indartutakoan.**

Helburua berbera dela, esan dezake norbaitek, han edo hemen. Norbait horrek ordea ikusi beharko luke zein egoeratan mugitzen den Iruñeako Herri Ikastola hori.

Berrehun eta berrogei ikasle. Seigarren maila bitartean besterik ez dira ikasketak. Jende xehea eta paroa dagoena gurasoetako asko. 6.000 pezeta ordaindu behar hilero eta 13 mensualitatez. Etxea ere ez dute beraiena. Komentu-kolegio baten zati bat. Hori ere alkilatua.

Hor planteatzen dute borroka. Hor aurtengo Nafarroa Oinez 84: irauteko: **Ikastola publikoaren alde daramagun gatazkan, une honetan erresistentzia hau da garrantzitsuena, euskal irakaskuntzaren instituzionalizatzea lortu bitartean, diote.**

Ikastola txikia eta lan handia

Dagoeneko behin baino gehiagotan aipatu dugun bezala Herri Ikastola, eta bera bakarrik da aurtengo edizioaren antolatzailea. Berak eskatu zion Nafarroako Ikastolen Elkarteari eta honek onespina eman, beharrik handiena ere ikastola horretan ikusiko zutelako noski.

Ikusten da ez direla Bizkaikoak edota Gipuzkoakoak bezala ibiltzen

Ziudadela beteko al da Plaza Castillo bezala?

eskualdeka edota zenbait ikastola juntatuz antolatzen. Bat bakarra da ikastola antolatzailea. Iruñeako txikiena, eta nahiz eta Iruñean beste bost ikastola izan: Francisco de Jaso 335 ikaslerekin, Munizipala 1.100ekin, San Fermin 1.150ekin eta Paz de Zinganda 811ekin.

Antolatzailea bat bakarra, eta antolatzeko indarrak ere beste herrialdeetan baino justuagoak. **Miloi erdi inbertitu dugu Nafarroa Oinez honetan eta ea zer ateratzen den. Espero dugu eguraldiak lagunduko gaituela eta eguzkia aterako dela, bestela....**

Baina halaz eta guztiz ere baikor xamarak ikusi ditugu, eta esan digute 20.000 lagun espero dituztela. Agian gehiegitxo esatea dela baina tira, hortxe nonbait.

Lan handi samarra hartu dute baina ziur daude jendeak erantzungo duela. **Iruñean izateak ere badauka bere esanahia askorentzat. Ziudadelan zehar zirkuitua ederra geldituko zaigu gainera.**

Ikastola borrokalari bat

Duela sei urte sortu zenetik bere ezinbesteko borrokengatik ere ezaguna izan da Herri Ikastola. **Rotxapeako Ikastola eta Blanca de Navarra ikastolen batasunaz sortua dugu Herri Ikastola. Nahiz eta oztopoak ugariak izan momentu hartan ere, giroa gaur egungoa baino egokiagoa zen. Garai hartan seme-alabak ikastolara eramateak,**

“Nafarroa Oinez”en helburu ideologikoa ikastola publikoa lortzea da

berezitasun, borroka eta progresismoaren esanahia zeukan. Noski, astindua ere handiagoa izan da guretzat beste zentroentzat baino konturatu garenean bereiztasun horiek, esanahi guziori galdua zegoela.

Honela, bi ikastolak elkartu zirenean une pozgarriak bizi izan zituztela diote. Momentu txarrak ere baietz. Bereziki talde batek aldegin eta beste ikastola bat sortu behar zutela esan zutenean. Dena dela luzarora Iruñearen euskalduntzerako ona zela ikusi omen zuten ahalik eta ikastolik gehien egotea.

Geure estualdi eta pozaldi guziekin batera aurrera jarraituko dugu. Irakaskuntza libre eta partizipatibo bat lortzeko bidean gabilta eta gaur egun irakaskuntzaren kalitate hobeko bat eskeini dezakegu. Gainera, hobekuntza honetan saiatzeko asmotan gaude denok.

Lehen aipatu ditugun arazo ekonomikoak aparte utziz badaukate Herri Ikastolakoek, eta Nafarroako beste hainbat ikastoletaok non kezkatu. Legalizazioaz ari gara oraingoan.

1982.eko abuztuan, Admisnistratioak bere “Delegación del Ministerio de Educación” delakoaren bidez beste oztopo bat jarri zigun gure legalizazioaren eskaerari uko eginez.

Egoera horretan dabilta ikastola horretako guraso-antolatzaileak, besterik ez bada ukatze horren ondorioz edo oso harreman onak eta zabalak daude gure artean, eta irrifar zabal bat erakusten digu.

Guk berriz ahalik eta jende gehienak erantzungo duela espero dugu. Buruari galdetzen diogu ea Nafarroan ez ote duten gure komunidadea autonomoan baino errazago lortuko ikastolen publikotasuna, eta buelta.

Joxe Mollarri

Zestoako Mintegian AEK erakundeak ikasturte berria aztertu

Josu Naberan

«Klarifikaketa

handia eman

da egunotan»

ARGIA.— Zergatik antolatu da 84-85 ikasturte honen hasieran Mintegi hau?

JOSU NABERAN.— Iazko borrokaz eta iazko kanpainaz amaitu zen aurreko kurtsoa. Ikusita borroka horiekin zer lortu zen eta zer ez, lortu zen diru atzeratuak kobratzea, ez zen lortu AEKk administrazioarekin behar zituenez negoziaketak aurrera eramatea, oso itxia agertu zen administrazioa une oroz, orduan erabaki zen beharrezkoa zela hurrengo ikasturtean «mintegi» bat antolatzea. Mintegi zabal bat, parte hartu ahal izateko AEKko edozein ikaslek zein irakaslek.

Ikusten da, bai ikasturtea gainean dagoelako eta HABE legeak planteatzen dituen baldintzak ezinezkoak direlako AEKrentzat, urjentea dela erabaki bat hartzea.

Orduan HABE legeaz hitzegiterakoan hitzegiten dugu Habe legeaz eta lege horren azken desarrolloaz, legearen garapenaz. Azken desarrollo honetan AEKk parte hartu nahi izan zuen, enmiendak eta egin zituen, baina enmiendei ezezkoa eman zitzaizkion bere orokortasunean, hau da blokean bota zituzten atzera. Orduan atera dute Habe legearen garapena.

Garapen horretan markatzen dira zentro publikoen, homologatuen eta libreen baldintzak, eta bai eta ere deialdi bat zentro publiko eta homologatu horietako irakaslegoaren titulu

AEKko ehunda berrogei partaide bildu dira joan den asteburuan, ostiral arratsetik hasi eta igande iluntzeraino, Zestoako Balnearioan. Gaia, ikasturte berria eta egoeraren azterketa. Bi postura edo hobe, bi jarrera nagusi: Bizkaikoa eta Gipuzkoakoa. HABE legearen markoan baldintza batzurekin jokatzeko, gogorrago lehenak, lasaiago besteak. Borrokatzen jarraitu behar dela, aurrenengoez, eta irakaslearen egoera aseguratu, hobetu, eta irakaskuntza ere hobeagoa izango dela besteak. Hitz gogorak batzuren eta besteen artean. Gipuzkoako arduradunek, Gipuzkoatik eramandako proposamenak aurrera ateratzeko gauza ez zirela izan eta Gipuzkoako asanbladaren esku jarri zuten beren dimisioa. Azkeneko nekatuta eta lan asko eginaren sententzioaz amaitu zen mintegia. Josu Naberan-ekin hizketan ahalegindu gara punturik garrantzitsuenak jasotzen.

«HABE legeak pribatutasunera kondentzen gaitu udal-euskalte- giak ez beste guziak»

lazioari buruz, eta deialdi bat azterke-
ta bat egiteko.

Azterketarako deialdia ikusi zenean
orduan, AEKren Batzar batean, ikusi
zen onartezinak zirela azterketarako
puntuak, hau da, deialdia onartezina
zela.

**A.— Ze diferentzia dago zentro libre,
publiko eta homologatuen artean?**

J.N.— Euskaltegi publikoak dira
HABEkoak, eta euskaltegi publiko
izateko kapazitatea orain Udal-eus-
kaltegiek bakarrik daukate. Nahi
izanda ere beste zentroek ezin dute
publiko izan. Udal-euskaltegiek ba-
karrik. Izugarritzko muga jartzea da
hori publikotasunari.

**A.— Beste euskaltegi publikorik ez
dutela irekiko ematen du...**

J.N.— Orain ezin da besterik ireki
publiko bezala. Eta beste guziak kon-
denatuta gaude pribatutasunera. Pri-
batuen barruan sartzen dira homo-
logatuak eta libreak. Homologatuak di-
ra ikasleko eta orduko libreen doblea
kobratzen dutenak subentziotan (70
pe. eta ikasleko eta orduko). Homo-
logatuak bentajak dira titulazioa es-
keintzeko eskubidea daukatela: EGA
titulua eman dezakete esate baterako,
eta beste zenbait bentaja antzekoak.

Zentro libreak berriz 'eskaleak' di-
ra. Funtzionamenduz kondenatuta
daude oso medio gutxiarekin lan egite-
ra.

**A.— Euskaltegian ikasle asko edo
gutxi izateak ba al du zerikusirik?**

J.N.— Bai, homologatu izateko bal-
dintzen artean jartzen dute hainbat
ikasletik gora edukitzea, irakasleen
titulazioa eskatzen duten bezala.

**A.— Baldintza horietan planteatu da
AEKren oraingo kezka...**

J.N.— Baldintza horiek, AEKren
kasuan, aproposak dira AEK eredu
ezberdinetan banakatzeko eta desin-
tegratzeko. Bestalde, lehenengo pun-
tua ikutuz, irakasleen titulazioa, ez
didaktika aldetik eta ez inondik ere

onargarriak ez direla ikusten da. Di-
daktika aldetik hizkuntza irakaskuntza
da gauza bat eta beste bat titulo asko
eta handiak edukitzea. Nahikoa da
injinierua izan eta EGA aprobatzea
horrekin besterik gabe onartua izate-
ko. Orduan AEKk bere planteamen-
duak dauzka titulazioari buruz, eta
aspaldidanik planteatutakoak admi-
nistrazioari. Labaienen denboran
onartuak gainera: titulo horiek rezik-
laje batzuren bidez lortzea, irakasle
eskola baten barruan eta administra-
zioarekin batera antolatu eta finant-
ziatuta. Geroztik ez zaigu kasorik ere
egin ordea. Eta ikastoletan urteak eta
urteak pasata egin zena hemen egun
batetik bestera egin nahi dute.

**A.— Homologatzea eta ez homo-
logatzea. Homologatzekotan zein bal-
dintzatan. Irakasleen titulazioa AEK-
ren arauetara edota HABEren legepe-
ra.**

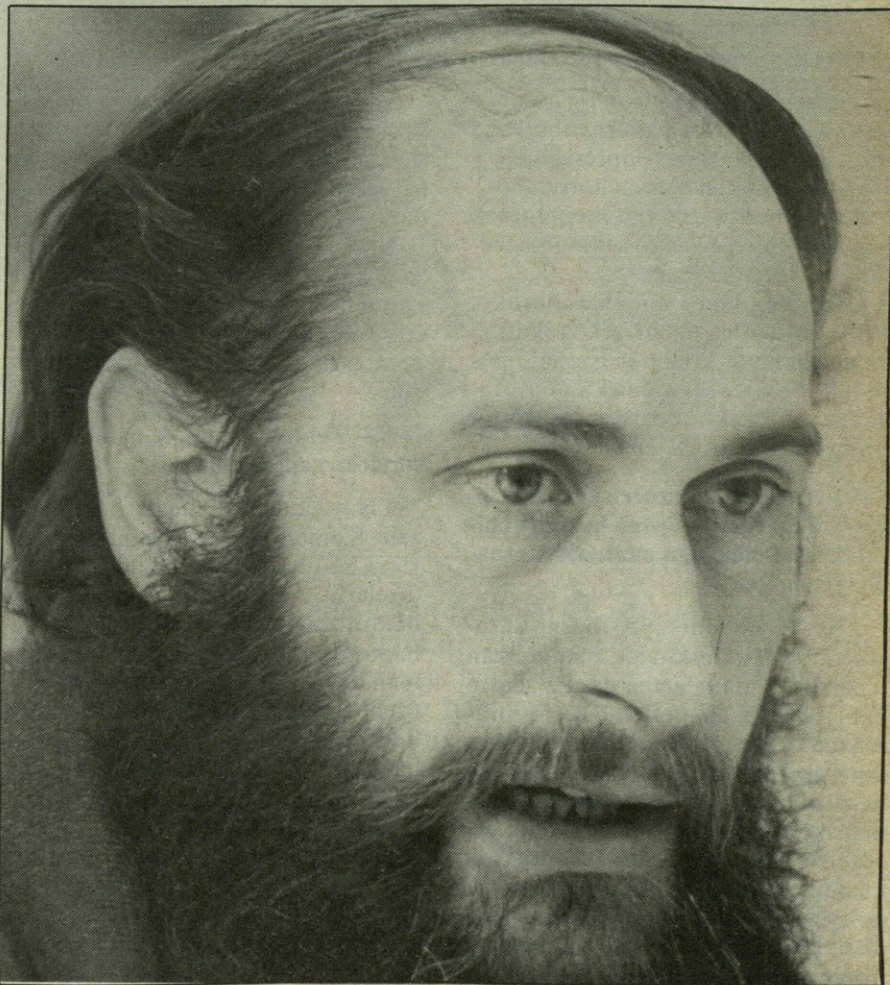
J.N.— Batzar hartan deialdia ikusi-
takoan ezetza eman zitzaion. Unani-
mea izan zen AEKko irakaslerik
deialdi horretara ez presentatzearen

erabakia. Erabaki zen gainera, lehen
esan dudan bezala, ahalik eta lehenen
mintegi bat antolatzea arazoa bere
globaltasunean aztertzeke, eta ez ba-
karrik titulazioaren arazoa. Ea zer jo-
kabide hartu behar zuen AEKk, ez
bakarrik HABEri begira, baizik eta
Euskal Herri osoari begira, Nafarroa
eta Iparraldea kontutan harturik. As-
moa hori izan da, jokabidea aztertzea.
Alde batetik instituzioei begira, nola
jokatu haien aurrean, eta bestetik ba-
rrura begira, AEKko barne azterketa
bat egiteko bai eta ere.

A.— Zertan gelditu da guziau?

J.N.— Bueno ba, txosten bi aurkeztu
dira. Bata zen lehendik egina, eskual-

**«Erakundea
sendotzeko
eskualdeko
plangintzan
oinarritzea
proposatzen da»**

Josu Naberan: 'AEKren jokabideak aztertu dira Zestoako Mintegian'.

artiboa

Aurten ere badirudi kalera jo behar izango dela gobernuaren postura itxiari aurre egiteko.

de guzitan ezaguna eta eztabaidatua jadanik, eta AEKren alternatibari buruz. Une honi buruzko inpresio batzuk ere jasoak zeuden txosten horretan.

Bestea berriz oraingo momentuaz izan da gehien batean, oraingo egoerari erantzuten diona.

Lehenengo txostenean esaterako, AEK erakundea beharrezkoa ikusten da une honetan Helduen Euskalduntze Alfabetatzerako daukan entidadeagatik. Erakundea sendotzen jarraitu behar dela esaten da.

A.— Hori da hain zuzen ere «Epe laburrera taktika» txosten horren gehigarriaren lehenengo puntua, Alternatiba sendotzea.

J.N.— Eta sendotzeko, barne antolaketa begira eskualde plangintzan oinarritzea planteatzen da. Ez zentro bat erabatera eta bestea bestera ibiltzea maila ezberdinetan. Horrela «berdintasuna» planteatzen da, irakasleen berdintasuna alde batetik, ikasleen matrikulen berdintasuna bestetik eta zentroen berdintasuna azkenik. Eskualde batean euskaltegia eta gau-eskola ez daitezela bakoitza bere aldetik joan. Beste gauza bat ere planteatu da horretarako, «titularidadearena», AEK bere zentro guzien jabe izatea.

Hauekin batera militantzia sendotzea eta ikas-elkarteak dinamizatzea.

A.— Punturik konfliktiboenetako bat irakasleen homologazioarena izan da.

J.N.— Lehendik erabakia zeukan AEKk puntu hori Labaienekin negoziatu zenean, horren mekanismoak berriz aurkeztea administrazioari, hori planteatu da: reziklajea, irakasle eskola...

A.— Zentro moeta ere nahiko istilu sortzeko gaia izan da...

J.N.— Udal-euskaltegiei baietz esan zaie. Komeni dela horiek mantentzea. Hori bai, baldintza batzuk betetzen direlarik, AEKk beti esijitzen dituen baldintzak hain zuzen ere: jestio demokratikoa eta autonomia didaktika mailan. HABE legean ageri diren zentro homologatu eta libreei buruz zera: helburua publikotasuna da. Zentro guziak publiko izatea. Bitartean ahalik eta baldintzarik egokienak lortzea zentrotarako. Orduan, ahalik eta zentro homologatu gehienak lortzea baina ezinbestekoaz joaz eskualde plangintza izango dela zentro homologatu eta libreak koordinatuko dituen. Homologatuak izan beharrean zentro aislatu batzuk baldintza ipintzen da

zentro horren inguruko libreak adskribatuak izatea.

A.— Horrezaz gain AEKren medio propioak indartzea proposatu da.

J.N.— Eta horren barruan planteatzen da ikasle-irakaslegoaren gehitzea, euskararen alde dagoen edozein indarrekin kontatuz. Hor beharrezkoa dela AEKren onerako EKBn planteatu den kulturegintzako elkartasuna martxan jartzea horrelako plan batetarako. Kanpainak antolatzen badira pentsa ezina da AEKk bakarrik burutuko dituela. Eta alderantziz ere bai, AEK beharrezkoa dela EKBren proposamenak aurrera atera nahi badira

A.— Zer azpimarratuko zenuke min-tegi honen gauzarik positiboen bezala?

J.N.— Hainbeste ordutan egindako lana eta egon den klarifikaketa. Talde lanean hainbat kontzeptu eta argitu dira. Publikotasunari buruz eta kontzepto fundamenteleki buruzko klarifikaketa. AEKk publikotasuna nahi du. Helburutzat dauka. Homologatuak, libreak eta beste gauza horiek dira beste erremediorik ez dagoelako. AEKk garbi ikusten du instituzioen zeregina Euskal Herriaren Euskalduntze Alfabetatze lanean. Bai eta ere herriaren parte hartu behar ezinbestekoa.

I.U.

Aspaldi egosten jarritakoak gainezka egin du

Futbolarien laugarren greba, gogorrena

Beraz, honek badu bere historia propioa nahiz eta laburra izan. Eta aurreko hirurak ez bezala, oraingo hau mugagabea dugu, hau da, aldezturik bukaera noiz izango duen ez dakigula.

Duela sei urte piztutakoa

Lehen greba, 1978ko abuztuaren 3an egin nahi izan zen, eta hau hain zuzen AFEren (Futbolarien Elkartea) lehen ekintza publikotzat har genezake. Futbolarien orduko batzarreko botazioak honelako datoak eman zituen: 43 boto grebaren alde eta bi abstentzio, lehen eta bigarren maila «A» izenekoaren artean eginga eta beraiantzat mugatua. Baina ez zen grebarik egin. Lan Ministraritzaren eskutik AFE eta Federazioaren arteko elkarriketa bat lortu zelako.

1980. urtean egingo zen benetako lehen greba eta geroztik AFE eta klubaren arteko harremanak gaiztotzen joango ziren soluziobiderik gabe. Greba hori, Lan Ministraritzak ilegaltzat kontsideratu zuen, baina jokalariek berean jarraitu ziren. Handik urte batera, 1981. an hain zuzen bigarrenari ekin zioten futbolariak eta egia esan ez zuten —aurrekoaren antzean—, gauza handirik lortu. Hamabost egun greban iragan ondoren, klubek jokalariekiko zorrak ordaintzea erabaki zuten, sub20 izeneko araua ere era berean desagerraraztea onartzen zutelarik.

Hurrengo denboraldian, 1982/83. goan, AFEk beste greba bat antolatzen saiatu zen, baina ordurako, klubak indarkeriaz erantzun zuten, jokalarien kontratoak deusezteko

AFEren batasun osoz erabaki zen greba egitea.

artxibo

Joan den igandean, irailak 4an futbolariak egindako greba, historiara pasa denik ezin uka. Baina zenbat jenderen esamesak entzun ondoan eta atzetik begiratuta, badirudi asunto hau bat batean hezuramiturikoa dela eta esan beharra dago ez dela batere horrela gertatu, zeren orain sei bat urte su txikian egosten jarritakoak gainezka egin eta Estatuto talde profesional guztiengana iritsi da.

mehatxuen bidez su hori itzaliz. Garai horretan, laboral araudia eta zergak ordaintzeko sistema berezi bat eskatzen zuten futbolariak baina Hazien-dak ezezko borobila eman zuen.

Hirurogeitahemezortzi taldeetatik, hogeitamahiruk bakarrik jarraitu zu-

ten AFEren deialdia eta Quinok, AFEko orduko lehendakariak, frakaso hori ikusirik dimisioa eskatu zuen.

Eta oraingo honetara heltzen gara. Aurtengo irailaren 3an AFEk Madril-en konbokatutako batzar batetan seirehun jokalaria baino gehiagok parte

hartu zuten eta bertan egindako botazioak honako datoak eman zituen: 672 jokalaritatik 545k grebaren aldeko botoa eman zuten nahiz eta tartean —Barcako jokalarien ordezkari den Perico Alonsok bereziki— erdibideko proposamenak egin. Eta esan beharra dago gure lehen mailako jokalariek guztiak —Osasuna, Real, Athletic— present egon zirela batzar horretan (eta ez beste taldeetakoek bezala, erabakia ordezkarien esku utzita), nolabait herri honek borrokarako duen tradizioa erakutsiz.

Jokalarien eskaera «gehiagizkoak»

Puntu guztiak aipatuko ez baditugu ere, gure iritziz garrantzitsuenak hauek dira:

1.— Konbenio kolektiboa sinatzea eta retentzioa deusezte.

2.— Zorrak ordainduko direla garrantzitatuko duen diru erreserba bat sortzea.

3.— Hirugarren mailan dabilen geurrezko «amateur»ak desagerraraztea.

4.— Aseguru sozialak «régimen general» delakoaren barnean sartzea.

5.— Futbolari profesionaleentzat bereziki, laboral araudia egitea.

Eta guzti horiekin batera, nire ustez bigarren mailako beste zazpi edo zortzi bat aurkeztu ditu AFEK, baina berri diot aipaturiko bost puntuak dira garrantzitsuenak.

Azken finean, jokalaria Administrazio eta Federaziotik —klubek Federazioa noski— jasotako promesaz asperturik daude eta laugarren greba honetan posizioak azkartu eta batu dituzte heuren indarretan sinisten dutela aditzera emanez.

Gazteei eskirrol papera bete erazi diete klubek.

Klubek ere beren jarrera hartu zuten

Esan beharra dago orokorki, klubek orain arteko pribilegioei ez diela muzin egin nahi, zeren jokalariek askatasun demokratiko horiek lortuko balituzkete, akabodios direktiboen kontrolak eta manejoak. Esan beharra dago baita ere, futbol munduan demokrazi izpirik ere ez dela ezagutzen eta autoritarismoa dela nagusi. Direktiboak dira jaun eta jabe eta beheko mailatan —haurrak, infantilak, jubenilak, e.a.— ere nahiz eta dirurik ez egon, jokalaria merkantzia hutsa da, «retentzioa» ere lege baita honelakoetan. Eman dezagun hamalau urteko mutilak dagoen taldean pozik ez dagoela eta beste batetan jokatu nahi duela. Edo beste maila altuago bateko talde batek mutil hori bereganatu nahi duela. Kasu ho-

rietan direktibak erabakiko du zer egin, jokalaria beraren iritzia ez gertatu balio duelarik. Feudalismoa? Ez, ez, jaunak, orain eta hemen!! Gehienetan, direktibak saldu egiten dituzte jokalariek horrekiko dituen eskubideak, eta kasu konkretoak aipatzen hasiko bagina. Nou Camp bezain sorpresa handiak gertatuko lirateke futboleko gehienentzat. Eta inguru honetan ulertu behar ditugu klubek jarrerak.

Batetik, jokalariek gazteak, amateurak, soldaduskan daudenak —Txiki Begiristainen malkoak eta Elduainen deklarapenak— eta horiek jokatzen jartzea, jarri diren eran. Propietateekin nahi duguna egin dezakegu eta hotz-hotzean hori gertatu da, lege eta arau faszistenak ere martxan jartzeko inolako lotsarik ez duen jende horrengandik, horrelakoak bakarrik espero ditzakegu. Bestetik, mehatxuak. Profesionalak gortzeko martxan jarri nahi diren neurriak, hor daude. Askatasun pertsonal eta kolektiboaren aurkako erasoak uholdeka botatzen dira, eta ez dago konplexorik, zerbait ongi egin denaren harrotasuna baizik.

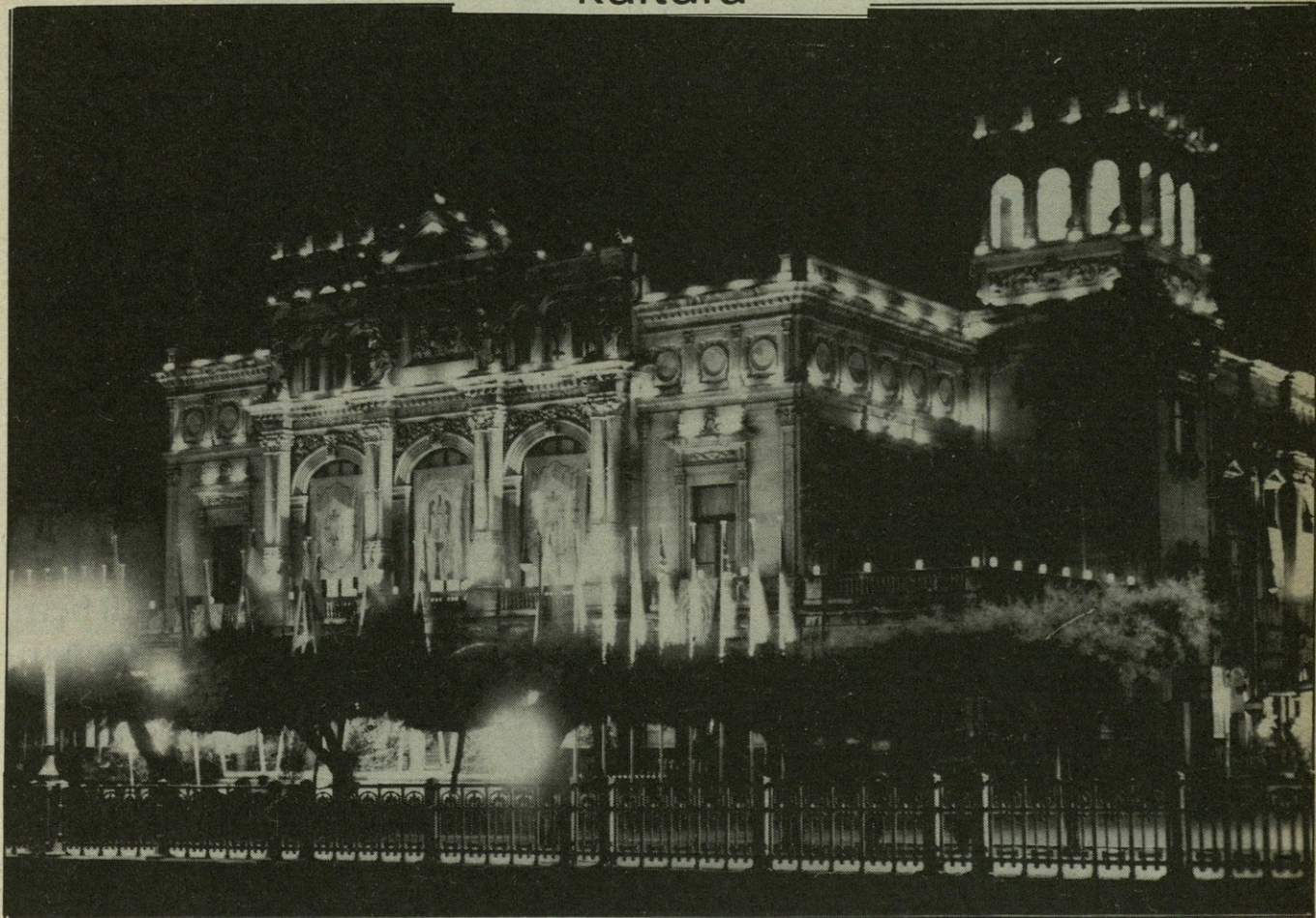
Publikoaren erreakzioa ere hortxe dago

Guk geuk geuretzat inolaz ere onartuko ez genituzkeen neurriak, kasu honetan txalotzen ditugu. Administrazioak, Federazioak eta klubek zuzenki erabilitako metodo autoritarioak eta zapaltzaileak txalotzeko prest eta zapaldua kasu honetan jokalaria —Txiki Begiristaini, Atotxan eginkoa— mespretxuz tratatzeko gai denarekin, ezin daiteke oso urrutira joan ez bada atzerantz garbiki. Zeren azken finean, inork —eta jokalaria gutxiago— ez gaitu behartzen futbola ikustera joan gaiten. Ez bagara ados profesionalek daramaten roiloarekin, joan gaitzke infantilak eta jubenilak ikustera, batetik merkeago da eta bestetik horiek ere eskertuko dute gure presentzia. Baina ez, horrek ez du graziazirik greba bat ez baldin badago erditi.

Vega Arangok esan zuena datorkit burura: «honekin, futbola hil egin nahi digute». Hain zoriatsuak badira jokalaria oraingo egoeran eta hain izorratuak bazaude zuek, utz ezazue betiko hainbeste diru kostatzen zaiuzen aktibitatea eta esango dizuegu karitatea non eta norekin egin, ez bazazue axola.

Txapeldunek ere grebari ekin diote.

artxibo

Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak bere XXXII. edizioa iritsi du aurtengoarekin: une larriak, purpura eta distiren apaltzearekin bizitako desenkatua eta maila bateko haundinahia guztiz joan ez bazaio ere, sekzio ezberdinen gehitzearekin publiko zabalago bati eskuragö gertatzen ari zaiola esan behar da. Victoria Eugenia antzoki sarrera zirkoaren alde bat besterik ez da, behin eta berriz, galdutako loriaren ohiartzun izan nahi duena. Hortik pasako dira, kanpoko, eta baita ere, bertako antzezle, zuzendari eta pertsonaiatxoak. Besteak txalotzera: edo hobe, paso egitera.

berriak

Sabin

“Karraka” eta “La Otxoa”k ez dute beren espektakulua Bilbotik aterako.— Bilboko Aste Nagusiaren markoan estreinatu zuen “Karraka” taldeak “La Otxoa” trabestiaren kolaborazioarekin “Bilbao, Bilbao” ikuskizuna hiri horretako Albeniz antzokian. Komedia musikal honek lehen egunetan lortutako arrakasta zela medio antzoki hartako egonaldia luzatu beharrean egon ziren egunero betealdiak izan direlarik. Zenbait lekutatik deiak jaso badituzte ere, ez dirudi bilbotar zigilua hain agerian daraman ikuskizun hau kanpora ateratzeko asmorik dutenik.

“Beltza”k istorio laburrez osatutako liburua kaleratu berri du.— Fazeta ezezagun berri bat eskeini digu oraingoan Emilio Lopez Adanek, “Zazpigarren Alaba” izenburua daraman ipuin liburua argitaratzean. Orainartean ez zuen horrelakorik burutu aldizkari honen ohizko kolaboratzaile den idazleak. Liburua “Txertoa” argitaldaria publikatu du, argitaldari honek argitara emaniko euskarazko lehen literatur liburua dugularik “Beltza”rena. Eskertzeko izango litzateke bai argitaldaria eta bai idazleak urrututako bide berri honek jarraipenik izango balu.

Banatu dira euskal literatur-liburugintzarako laguntzak.— Hamalau argitaletzek aurkeztu zituzten aurtengo urterako zeuzkaten proiektuak Eusko Jaurlaritzak asignatuak zituen 20 milioiak beren artean banatu zituzten. Honela banatu da diru kopuru hori: Elkar, 6.784.704; Haranburu, 3.336.176; Ibaizabal, 3.004.557; Susa, 1.428.313; Clave, 1.350.350; Erein, 915.363; Gereño, 652.924; Euskaltzaindia, 631.534; Pax, 626.850; Auspoa, 384.017; Labayru, 358.455; Kili-Kili, 232.600; Gile, 169.518 eta Mikel Zarate ikastegia, 124.639.

Pio Berasategiren ipuin liburua ere kalean dago jadanik.— Madrilén bizi den zegamar idazle honek ipuin liburu berria argitaratu eman du. Liburuak “Hamabost Istorio Aizkorpeko” izenburua darama eta “Elkar” izan da argitara eman duena Jon Miranderen ipuinen ondotik. Berasategik orain arte bi nobela kaleratu ditu, “Herbesteratua” eta “Hiltamuzko lantuak”. Oraingo honek generoz aldatu du kutsu fantastikodun hamabost istorio horiez liburua osatzeko.

Beren diskoa dela eta, taldekoekin solasean

Hertzainak: «Euskal kulturak iturri guztietatik edan behar du»

«Gu hasi ginenean ez zegoen inor hau egiten, pioneroak ginen».

«Rokanrolak ez du inoiz dirurik emanen»

ARGIA.— Zuek hemen bizi zarete, hemen lan egiten duzue, nolakoa da zuen proiektua? Zer da hau, rokanrol fabrika moduko bat?

HERTZAINAK.— «Hertzainak»? ez... Onena hori da, txarragoa da lonja ez dakit non edukitzea eta zu beste leku batean bizitzea. Gainera, hau fabrika izatekotan izango litzateke munduko fabrikarik desastreena. Ez pentsa hau roilo serio, beti berdina duen kontrolatua dela, ez... Hori zergatik esaten duk, diskoagatik?

A.— Ez, honetara dedikatzen zarete gehien bat, ez da? Aktuazioak eta...

H.— Gu bizi gara, txo!

A.— Honetatik bizi zarete?

H.— Bueno, Bitorixan bizi gara, mugitzen gara, eta en-saiatzen dugu...

A.— Esaten diat, zuen aktuaziotatik eta bizi zarete?

H.— Baina nola biziko gara?

Ez dugu batere dirurik. Guk oraindik kristoren zorrak ditugu... Kontu batzuk esateko, azken hiru aktuazioak, guk kobratzen dugu saio bakoitzean... bueno, eske hau ez da kontatzeko!

A.— Ezin da jarri zenbat kobratzen duzuen?

H.— Bai, jarri daiteke, baina zer ordaintzen den horrekin ezin da jarri, hori gehiegi da. Esaten badiat zenbat kobratu dugun guk hortik, eta hilabete batetan zenbat kobratu dugun, aluzinatzen duk. Orduan, hik egin duan galderak ez du zentzurik; dedikatu eta bizi, zer da hori?

Musika hutsa baino zerbait gehiago

H.— Hau beste talde bat bezala da, normal-normala.

A.— Ba, itxura denez ez da gauza bera, «Itoiz»ekoak horretara dedikatzen dira.

H.— Bueno, profesionalak dira, «Itoiz» talde komertzial

Ez da atzo bertan sortutako taldea. Entrebistetako funtsgabeko deklarazio eta txisteengatik ezagunak dira aktuazioetan agertzen duten indarragatik bezala. Hamar kanta aukeratu eta plastiko bat grabatu berri dute. Beren sargento txuskeroen agindupean bizi diren militarrez beteta zegoen Gamarrara jo genuen. Taberna batean galdetu eta gazte batek seinalatu zigun «Hertzainak» taldearen lonjaren bidea. Zaratak gidatu gintuen handik aurrera. Josu Zabala baxu-jolea eta Gari kantaria jarri ditugu mikrofono aurrean.

bat da, eta zentzu komertzial bat du. Beste roilo bat da, horiek musikoak dira, eta gu ez gara musikoak.

A.— Horrek zer esan nahi du, ikasten ari zarete?

H.— Ez, horrek esan nahi du musika egitea espektakulo bat egitea dela. Espektakuloa, ulertzen duzu? Ez dago ezer gehiago; gurea zerbait gehiago dela...

A.— Eta zer da zerbait gehiago hori zuen kasuan?

H.— Ba hori, kondizio inkreibletan hemen gaudela oraindik: hori esan behar da, ez dela batere erraza gure roiloan egotea, baina hemen gaude. Hori piska bat mirakulua da. Zorrak izan dira, batez ere, erabilpen oso txarra egin dugulako ekiparekin, desastre bat garelako, gure errua batez ere. Eta oraindik zor horiek bukatu gabe, badugu diru gehiago gastatzeko asmoa... Esan nahi dut ez garela horretaz bizi, horretarako baidzik.

A.— Hori da zuek daukazuen helburua, horrelako talde batean bizitzea, Deputamadre pasako duzuela pentsatzen dut.

H.— Bai, beti pasatzen dugu ondo jotzen dugunean, baina batzutan ulertzen duzu zentzu duela zuk egiten duzuna. Hori sentitzen duzunean, arrazoi bat topatzen duzu. Leku berezietan. Nanklaresen adibidez, denok seguru geunden han jotzeagatik merezi zuela talde bat egitea. Eta nik uste dut zerbait errepresentatzen dugula, ez dugu inor errepresentatu nahi baina nolabait badago jende bat roilo batekin identifikatzen dena, gure roiloko jendea, ka-lean ezagutzen ditugunak.

A.— Bilbon, Aste Nagusian, alde batetik jende gaztea ikusten zen, mogidakoa, hau da, «Jarrai» inguruko jendea, eta zuen letrak oso politikoak dira, hori ez da kasualitatez...

H.— Noski, noski.

A.— Eta zergatik da hori, jende hori nahi duzue...?

H.— Ez, jode, aldrebes, zuk uste duzu badugula mila letra eta aukeratzeko dugula, hauek jende honentzat... Ez, aukeratzeko ditugu letra horiek, horiek direlako ateratzen zaizkigun letrak, eta letra oso gutxi egiten dugu.

A.— Baina kanpotik begiratu zuen letrak esanahi bat daukate jende klase batentzat, esaten ari naiz zuek egiten dituzuen letrak jende bat enroilatzeko dutela.

H.— Guk egiten ditugu letra horiek jende horrek bezala pentsatzen dugulako. Identifikazio bat dago, agian ez oso zehatza, hori nabaritzen dugu. Ondo dago, hori da normala.

«Gu gara gaurko kantautoreak»

A.— Gauza kurioso bat bada go hor. Azken urte hauetan lehen kantatzen zutenak amodiozko kantak edo kantatzera pasa dira. Eta justu orain rokenaren mogidatik ateratzen da roilo politikoa...

H.— Horretaz pentsatzen nuen kanta bat egitea. Lehen jaialdi asko zegoen eta jende asko joaten zen jaialditara; hori zen mogida bategatik. Mogida hori desagertzen da eta kantautoreak desagertzen dira a tope, ez da ia inor geratzen. Eta kasualitatea, ez dakit, agian pasada bat da hau esatea, jende gehien mugitzen duten talde berriak protesta egiten dutenak dira. «La polla records», «Barricada» Iruñean, «Zarama», badaude kasu batzuk...gu gara nolabait gaurko kantautoreak.

A.— Gauza da ea zergatik ateratzen diren gaurko «kantautoreak» rokanroletik bakarrik...

H.— Badaude batzuk, Ruper... Eske zaila da, folk musikak ez du tradiziozko. Hemengo herriko musika bakarka edo binaka jotzeko da. Kanpoa hutsik dago, hor dago «Oskorri» eta hori gaintitzea zaila da.

A.— Hik, Josu, Amurizarekin ibilita jende oso ezberdina ikusiko huen, ez da? Ze diferentziak ikusten dituk?

H.— Amurizak nolabait, bere mezuan, guk egiten dugun roilo bera egiten du. Esan nahi dut badagoela historia nahiko fuertea...

A.— Politikoa...?

H.— Politikoa eta fuertea, hemengo gertaerak kontatzen

zitzen. Bere publikoa oso berezia zen, baserritarak, HBko jendea... Baina nik uste dut Amurizak esaten zuena eta guk esaten duguna, nahiz eta gauza ezberdinak izan, gauza berdinak ari gara hizketan. Egongo dira topo egiten dugun gauza batzuk, baina hemengo mogida kontatzen dugu gure ikuspegitik.

A.— Eta ze diferentzia dago zuen ikuspegia eta Amurizaren ikuspegiaren artean?

H.— Aidios!, hori pasada bat da. Hori ja da politikaz aritzea eta sakontzea, eta pasando.

A.— Pasando, baina ez, zuek zentzu batean...

H.— Nik tipoa ulertzen dut eta deputamadre iruditzen zait. Nik uste dut tipo superjatorra eta superberezia dela herri honetan, baina berak bere artean erabiltzen dituen medioak, musikak eta bertsolaritza, eboluzionatu ez dezakeen gauza bat dela, agian ahal izango du, baina forman nik uste ezingo duela. Forma horiek porrot eginda daudela uste dut.

A.— Beste forma batzuk ere nahiko ankilosatuak daude, ez dut esango zuek egiten duzue-na...

H.— Porsupuesto. Begira gauza bat, nik ez dakit bertsoak egiten. Zer egingo dut, txistu bat hartu? Irlandan, edozein pubetan egiten da banda bat eta

bertako txorakeria guztiak gau batean jotzen dituzte. Baina hemen ez dago horrelako tradiziozko. Gainera hori ez da nahikoa hemen gaur gertatzen dena kontatzeko. Nik uste dut Euskadiko egoera modu ezberdinez kontatu daitekeela. Beharrezkoa izango da bertsolariak egotea, eta txistulariak, eta folk taldeak, nire ustez nahiko faltuak. Irlanda eta Zelta musika kopiatzen dutelako. Eta Benito Lertxundi joan dadila Breñañara. Bueno ez naiz sartzen horrekin, ondo dago. Baina, gure kontatzeko erak badu garrantzia. Gu hasi ginenean ez zegoen inor hau egiten, pioneroak ginen. Orain kantautoreak haiek ez daude, eta gu gaude, agian hemendik bi urtetara beste roilo bat egongo da. Nik uste dut euskal kulturak leku guztietatik hartu behar dituela espresatzeko erak, aberastasuna da hori.

Zerbait esateko dagoen artean, segi

A.— Diskoan bi aldeak oso ezberdinak dira, lehena gogorragoa da.

H.— Lehenengo aldean lehendik ezagunak ziren kantak jarri nahi genituen. Alde serio eta gogorragoa da. Bigarren kanta intimoagoak dira, pertsonalagoak. Eta azkenengo isto-

ria aluzinaketa bat da, edo izan nahi zuen, baina mundu guztiak entzun du ez dakit zer Euskadi Tropikalari buruz, eta ez da hori, zerbait gehiago da. Pasatzen duzu kokoa jaten eta etortzen zara hona eta «euskadi tropikal». Txiste bat egiten duzu eta tontoek beti txistea kopiatzen dute.

A.— Zuen imajin bat banatu da Euskal Herrian entrebisten bidez.

H.— Behin plan txungoan esan genuen Jamaicara joan nahi genuela. Baina «Ezer ez da berdin» kantan esan duguna da hau ez dela paradisua. Jendeak txistea bakarrik ulertu du.

A.— Eta «Drogak AEKn»?

H.— Kanta hori superrealista da. Basko askok badituzte ereduak eta esaten dizute nola izan behar duzun baskoa, trikitixa jo, bertsoak kantatu, patxarana, sagardoa eta Errioxako ardoa edan, baina kanuto bat, ez, hori estranjeroa da. Eta basko batzuk ez ikusteko «eulixa najak eta drogak nahi ditut».

A.— Baina AEK barruan roilo zabalagoa dago.

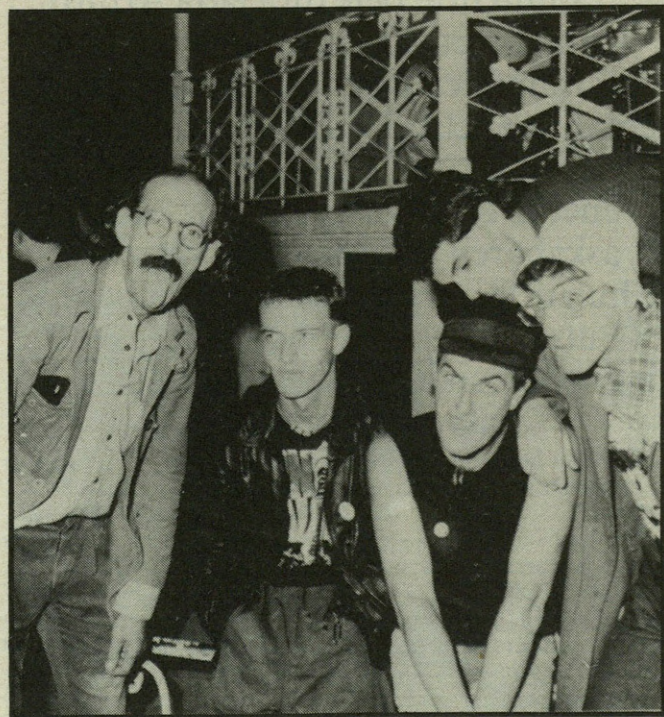
H.— Noski, falta zena. Kanta ez da AEKri buruzko kanta bat. Oso letra gutxi daude eginak euskaraz puntu hori ikuituz, eta oso inportantea da esatea oraindik badaudela basko batzuk «jaungoikoa, lege zaharra eta HBri botua eman» eta kitto, eta horrekin sartu behar da, gu ez gaude baskoekin ezkontuta. Gu hemen gaude eta jende askok ikuitzen dizkigu potroak, barrikadaren gure aldean badaude tipo intransijente batzuk eta esan behar da. Horrek ez du esan nahi AEK horrela denik. Ez konfunditu.

A.— Zuek urte dezente daramazue, normalean horrelako taldeak desagitzen dira.

H.— Ez dugu talde eterno bat izan nahi. Zerbait esateko dugun bitartean hemen egongo gara. Ezer esateko ez dugun momentuan agur esango dugu, etorriko da beste zerbait. Heriotzari ez diogu beldurrik. Eboluzionatu beharko da... Jarraitzekotan pentsatu beharko genuke berriro, ezin da egunero jotzen eta pentsatzen egon.

A.— Ikusten duzue nondik joan daitekeen?

H.— Ez, ez dago erantzunik, sekreto profesionala, txo.

«Jende gehien mugitzen duten taldeak protesta egiten dutenak dira».

Dabid ZUAZALDE

Kanpion-en Gramatikaren mendeurrenean, Iruñean

Euskaltzaindiak X. Biltzarra ospatuko «standarraren» Gramatika egiteko asmoz

Arturo Kanpion Iruñean jaio zen 1854. urtean. Nafarroa-Madrilgo legetara behin eta berriro makurtu ondoren karlistada galduta (1839) eta «Ley Paccionada» (1841) sinatuta. Asko markatuko zuen honek bere bizitzan, hala nola bigarren karlistadak eta azkenik, izugarriko obra bat burutu ondoren, hala hizkuntzalaritzan, historian, zuzenbidean, nola literaturan eta politikan, 1937.eko irailaren 5ean hil zen gerra zibilaren erdi erdian.

Beste zenbait gauzen artean «Asociación Euskara de Navarra» ren sortzailea izan zen eta baitare Euskaltzaindiaren euskaltzain sortzaileetako bat. Bere «Discursos políticos y literarios» edota «Conferencia acerca del nacionalismo vasco» begiratzea besterik ez dago nondik nora zebilen ikusteko. Dena dela ez da bera alderdi batean sartutako pertsona. Ez monarkiko, ez integrista, ez karlista, ez nazionalista (hala dio). Izugarriko polemikak izan zituen bai karlistekin eta bai nazionalistekin. Arana Goirirekin bereziki. Gamazo ministrariarekin ere izan zuen iskanbila ederrik kongresuan.

Bere lema «Euskalerriaren Alde» zen eta bere liburutan ezarri zuen.

Aipatu beharrekoa da ez zela euskalduna eta euskara ikasi, euskaldunberri bilakatu eta, honelakotan gertatzen dena, beste inor baino gehiago ahalegindu euskararen alde.

Batuaren Gramatika egiteko dago oraindik

Dena dela, eta nahiz eta Iruñeakoaren ohoretan izan, Euskaltzaindiak bere X. Biltzarra

Hau da Kanpion maisuari egin zitzaion beste omenaldia, asko: familiarragoa.

Ehun urte bete dira jada Arturo Kanpion euskaltzale nafarrak bere «Gramática Bascongada» argitara eman zuenetik. Ehun urte Iruñeakoak lau euskalkiren legeak ematen saiatu zenetik. Ehun urte eta halere ez dira aski haren lan eskerga eskertzeko. Ehun urte eta Euskaltzaindiak bere X. Biltzarrea egiteko okasioa ikusi du mendeurren horretan. Irailaren 25ean hasi eta 29a bitartean.

rra ospatu behar du, eta esan ditzagun hitz pare bat hari horri helduta.

Ekintza hauen hasiera «Museo de Navarra» n izango da, gainontzeko batzar guziak Hizkuntz Eskolan (Compañía kalean) eta amaiera berriaz Aralar mendiko Santutegian. San Migelen eguna ospatzen delarik.

Bilkurak gramatikaz izango badira ere gai bat izango da na-

gusi besteen gainetik, orriotan aita Luis Villasantek duela hila-bete batzuk iragarri zuen bezala, eta hau «Perpau bakuna» da.

Ekintza hauek direla eta Euskaltzaindiak argitaratutako liburuen atarian honelatsu dio Euskaltzaindiako lehendakariak: «Euskaltzaindiako Gramatika-Batzordea, guztiz estimatzekoa den ardura eta iraupe-

narekin, lanean ari da azterketak egiten eta gaiak biltzen 'standard'-gisako euskara horren Gramatika burutzeko asmoz. Ezin ukatua da alabainan gaur bortizki somatzen dela horren beharra eta premia larria. Baina euskara-molde hori, bestalde, tradizioz heldu zaizkigun literatur euskalkien etsaitzat ere ez da hartu behar—.

Horrezaz gain perpau bakan bilkuren ardatz bezala hartu dutela dio. + Oinarriko txosten horrezaz gainera, etxeko eta kanpoko ikerlari askok ohoratzen eta aberasten dute Biltzar hau beren lanekin».

Euskalegunaren atzetik

Orain baino lehen ere Euskaltzaindiak antolatu izan ditu honelako Biltzarrek. Euskaltzaindiaren lehen aroan «Euskalegunak» izenez ezagutzen diren haiek antolatzen zituen: bat Durangon (Bizk.) eta bestea Donezteben (Naf.) egin zen, eta beroitan irakurritako hitzaldi eta lanak gero liburutan atera ziren.

Bigarren aroan, berriaz, 1956. urtetik hasirik, bederatzi Biltzar antolatu izan ditu Euskaltzaindiak, gramatika, literatura eta hizkuntza gaitzat hartuz. Bederatzigarrena Arrasaten ospatu zen 79. ean Seber Altuberen omenez.

Eguneroko eginkizunak eta ez ditugu hemen aipatuko nahiko leku emanen bait diete egunkariek beren orrialdeetan.

Ez dugu uste ezer gehiago erantsi behar dugunik, nahiz luze mintza ahal izan bai Arturo Kanpion-i buruz, bai Euskaltzaindiari buruz.

Euskal Herriaren alde izan dadila, besterik ez!

T.MANTEROLA

«Oso gazterik hasi nintzen eta oraindik ere oso gaztea naiz»

Remigio Mendiburu, eskulturaren zorabioan

Bere 53 urterekin, mutiko bat dirudi oraindik ere Land-Rover zaharrean gora ea beheara. Orain dela 6 urte Hondarribian (bere jaioterrian) fijo bizitzen hasi zen. Bere euskara gozo-gozoan mintzatu zitzaigun teorizazio eta oroitzapenen artean mugitu zen elkarrizketa luzeska batetan.

Remigio Mendiburu eskulturrekin bueltaka hasi zenetik hogeitamar urte baino gehiago pasa dira. Hasieretako urte haietako presupostuetara bueltatzea eskatu genion lehenik gure elkarriztetuari. gaurregungoak betiere erreferentzia bezala hartuz. «Orduko planteiamenduak oso desberdinak ziren. Hasierak beti izaten dira gauza bereziren bat nondik bilatu ikusten pasatzen direnak, oso ilun ibiltzen da beti bat hasieretan, lainotan bezala. Eta gainera, hasiera horiek gaur izango balira... baina gure hasieretako garaiean ez zegoen informaziorik, ez libertaderik, ez kanporatzeko modurik, ez pasaporterik, ez ezer... eta oduan hasiera horiek oso oso zailak izan ziren».

Inkonszientearen garrantzia

Eskulturari nolatan eutsi zion galderari erantzuteari ez deritzo batere erraza Remigio. Beretzat, artista gehienetan oso inkonszientea da, eta inkonsziente izate horrek eramaten du pragmatiko ez izatera eta utilidadeko gauzak ez egitera. «Inkonsziente horretatik artistak hartzen duen helburuaz ez du ezer jakiten, ez du konprenitzen zer gertatzen den eta zer ez den gertatzen. Dena da misterio bat beretzat, oso inkonszientea da». Bere ustetan, inkonsziente horretatik abiatuz erreflexionatu-

ta pentsatzen du artistak zer egin behar duen piska bat klifikatzeko, eta plastika aldetik zer edo zer duena (eskuen bidez zerbait egiteko joera) bere espresio pertsonala desarroilatuz hasten da arnasa hartzen, bere buruaz jabetzen eta piska bat zabaltzen. Horrela ikusten ditu Remigiok hasierak.

Era berean, eskultoreak airtortzen digu bera hasi zenean bizitza zer zen ere ez zekiela.

ezta zenbat iraungo zuen ere. «Oso gazterik hasi nintzen, eta orain ere oso gaztea naiz, zeren oraindik ere ez dakit ezer erantzunak horrela oso oso konkretuki emateko. Gainera, mundu objektibo hori ez zait interesatzen. Besteengandik ikastea interesatzen zait, besteek nahigabe erakusten dizute eta neronek ere nahigabe ikasten dut». Remigiorentzat mundu horiek oso subjektiboak dira, eta subjektibitate hori beti generalidade batetik agertzen da. «nik uste dut subjektibitatea dela (benetan gogortu eta sakonduz gero) generalidade batetik konszientzia pertsonala hartuz sintesi bezala interpretazio pertsonalera eramaten duena. Bi kontzeptu horiek ez daude elkarren kontra, elkarren armonian dago eta bat-tak bestea behar du».

Presiozko eltzea

Zerk bultzatzen duen artista

sortzen hastera ez da galdera makala eta Mendiburuk bere esperientzia konkretuaz mintzatzen hasi zaigu. Esate batera, txiki-txikitik berak marrazkiak egiten zituela eta lehendabizi ikusten zituen gauzak marrazten zituela: gerra, hegazkinak, bonbardeoak... begiekin ikusten dena paperean jarri. Baina gerora, ikusten denaz gain beste zerbait ere jartzeko premia sortu zitzaion gure eskultoreari, eta berak adibide batez argitzen digu hori. «Zuk akaso min haundi bat daukazu, giblekoa edo giltzurdinetakoa. Min izugarria daukazu eta ezin duzu kalmatu. Zein espresio daukazu zuk min hori interpretatzeko? Nik horixe esango nuke espresio artistikoaren sistesi bezala: min haundi hori deskribatzeko zein tresnarekin kontatzen duzu. Eta horixe sortzem da espresioaren beharra. Nire kasuan behintzat».

«Kultur ministroak hauxe egin beharko luke: utzi eta ez kontrolatu».

Deskribatu beharreko min horiek bere obran konkretuki zeintzu izan diren errepasatzen hasi gara. eta hasteko bere etapa bati zegokiona aipatu digu: inbestigazio hutsarena. Esan nahi bait da, bolada batetan kanpoan zer egiten zen eta historian zehar zer egin den sistematikoki aztertzeari ekin zion Remigiok. inbestigazio guztiz pertsonalean. «Guzti horren ondorio gisa, presiozko eltze baten moduko zerbañi sortzen da, klarifikatu gabeko korapilo horretan, gogortasun horretan gauza asko daude: ideologia, erlijioa, jende guztiak dauzkanak... guzti horren ondorio gisa joaten zara aurreratzen eta etapak erretzen».

lehertu egiten ziren gauza haiek zer ziren, baina gero jakin nuen existentzialismo guztia horretaz oinarritzen zela, leherkuntza horretan. Izan ere, existentzialista batzuk esaten zuten konszientziari forma bat emateko modu bakarra leherkuntza baten bitartez zela. Gero problema da inkonsziente hori nola egiten du konszientera pasa, edota konszienteak nola hartzen duen modu batetara edo bestera inkonszientea, baina beno». Remigiok derrigorrezkoa jotzen du inkonszientearekin inbestigatzea aurrera jo nahi bada, berak esaten duen legez. «konszientziak eraman dezake tronpatzera, baina inkonszientziak sekula ez».

Inkonszientearekin inbestigatzen

Ildo horretatik inbestigatzen. Nestor Basterretxea eta Zume-tarekin egindako lehen exposizioa kontatzen digu 60. urteetan. Experimentatuz, zer egiten zuten jakin gabe, buztinarekin jolas modukoak egiten hasi ziren. borondate konsziente alde batetara utzita eta jolasean bezala (askoz harmonikoagoa) inkonsziente libre utziz leherketa modukoak irten omen zitzaizkion. «Orduan nik ez nekien

Imajina eta pentsamendua elkarrekin uztartuz

Remigio Mendiburuk hizketa lasaia dauka, hitz bakoitza zehaztu nahi balu bezala. Modu horretan, eta solasaldiaren harian galdurik, beste puntu batetara iritsi gara, artista eta idazlearen arteko erlazioa. «Gu mugimendu bizian ibili gine-nean, aste kulturaletan jo eta ke, benetan gure mugimenduarekin ados egongo ziren idazleen falta nabaritzen genuen. Hau da, ni-

Remigio, tailerrean eskultura baten alboan.

retzat arteak esplikazioa behar du beste disziplina batetatik, barrutik ezezik kanpotik ere norbait egotea bere interpretazioa egingo duena. Eta horrexegatik pentsatu dut arteak beti berarekin ados joango den narratiba batekin konektatu behar lukeela. Horrelakorik ez zen egon gure garaian eta traba haundia izan zen. Lortu behar dugu imajina eta pentsamendua elkarrekin lotu». Remigiorentzat, imajina eta pentsamendua disziplina desberdinetatik lotuko dituen uztarrria eman gabe dago eta hor hutsarte bat egoten segitzen da.

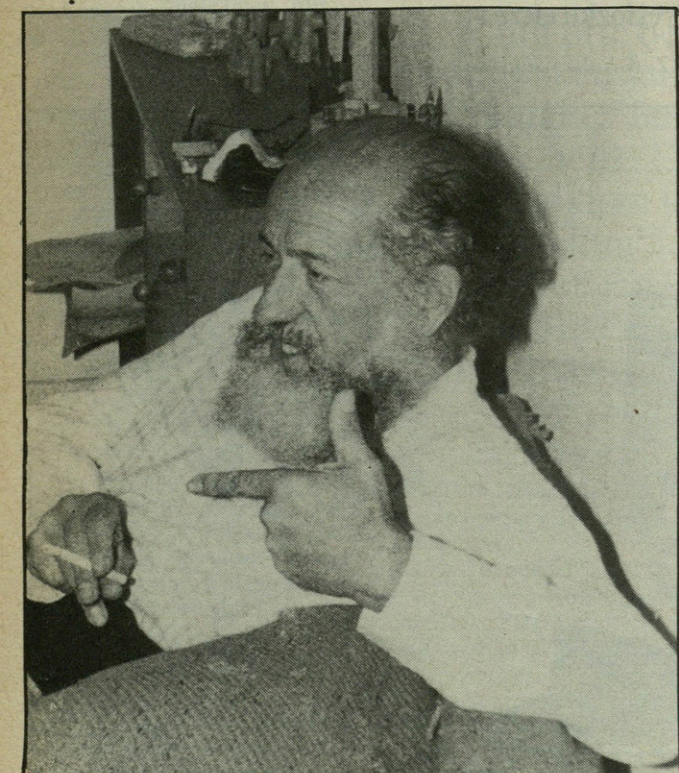
Baina gaurregunean guztiak beste alde batetara jiratu duela dio Remigiok: politika. Subjetibitatearekin lan bat egiten duen pertsonak lehendabizi taldeari pasatzen dio, talde politiko edo ekonomikora, baina horrek gero ez dio gizarte osoari pasatzen. «Hor falta dena zera da: basetik dekretatzea guztiontzat espresio libre libre bat... enpresa batzuk kirolariak pagatzen dituzten bezala, artistak ere pagatu ditzaten behartu».

Gaurregun martxan dauden instituzioen papera juzgatzeko orduan, «oso problema kulturala» dela dio, kulturala erlijio

edo ekonomia aldetik. «Hor dauden mentalidadeak oso oso atzeratuak dira, orain dela mende batekoak. Dirua ere ez da biter dinamikoa, ez du ezer sortzen, ez da mugitzen alde batetatik bestera... eta orduan zer gertatzen den? Gobernua eta Diputazioak, etabar, egongo den jendea beti izango dira kultura komertzial horretatik ateratako jendea. Eta kultura horretatik atera den jendeak ez du erantzun bat emango, kulturarik ez daukalako. Enpresarioak dira eta hartzen dituzten neurriak enpresan arituko balira bezala hartzen dituzte». Horrekin bukatzeko —eta bide batez elkarrizketa guztiarekin—, Remigiok definizio zorrotz bat egin digu, hots, beretzat kultur ministroak haxe egin behar lukeela: utzi eta ez kontrolatu. Uztearena, noski, diruz lagunduz.

Hala amaitu zitzaigun, gutxi gorabehera, gure elkarrikuska. Berriz ere bere tailerretik land-roverrean jaitsi gintuen eta oroimen nahasi baina gozo batekin abaitu ginen etxerako bueltan.

Dabid ZUAZALDE

«Inkonszienteak ez tronpatzeko biderik onena».

Komedia hau, Kultur Ministrariari prestatutako tranpa bat

« Beteluko Balnearioko Mirakulua » obraren estreinaldia Zarautzen

Zarauztarrentzat gertakizun bat izan zen, eta euskal teatroaren egoerari begiradatxo bat emanez gertakizun izan zen ere hil honen 4ean Zarauzko Zinema frontoian ospatu zena. Aspalditxo egin den euskal autore batzuen estrenaldiaz ari gara.

Aspaldiko partez, izan ere, euskal autore batzuk estrenatzen ziren, obra berri batekin, aspaldi honetan ez bezala: Beteluko Balnearioko Mirakulua. Aldizkari honetako erredakzioan lan egiten duten Mikel Antza eta Iñaki Uriak, hau ere zarauztarra, izenpetzen zuten obra. Aktoreak ere zarauztarrak, aktorea donostiarra. Eta frontoia zarauztarrez beteta.

Frontoia kasik beterik

Bai, hau zen gure arreta lehen lortu zuena, jendetza. Frontoia ia beterik zegoen, gazte eta ez hain gazte hantxe bildurik herriko semeak ikusteko: Patxi, Ilubio eta Poeta, Lourdes donostiarrekin batera. Ez zuten ikusle hobeagorik topatzerik izango.

Beteluko mirakulua komedia bat da, subentziorik jasotzen ez duen talde batekoek Kultur Ministrariari prestatzen dioten tranpa bat. Lehen partean ministrariaren pertsonarengan egiten diren laudorioak entzun ondoren trama planteiatzen hasten da, bi aktore hauek bata balnearioko pertsonai guztiak

egiten ditu eta besteak poeta gigo baten papera betetzen du, eta bien artean prestatzen dute plana. Bigarren partean ekintza gehiago daude, eta lehen partean planteatu den egoerak egoerak soluzioa hartzen du bata bestearekin lotzen diren

eszena bizi eta progresibo batzuetan.

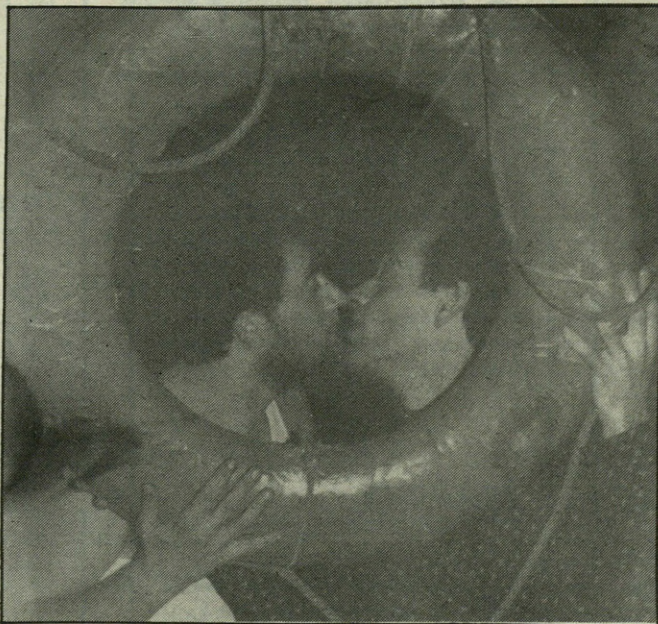
Lau aktoreek herriko jende askoren laguntza izan dute obra hau hilabete batean zutik ipini ahal izateko, eta bestetik zuzendaritza lanetan Javier Sabadierekin laguntzarekin kontatu dute. Agian apur bat arbitrarioa izan daiteke egin dudan banaketa bi zatitan, eta gehiago da obra nola planteatu duten begiraturik obra beraren ardatzari jarraiki baino. Lehenengo partean fina izan nahi du, burutsua, zolitasuna erakutsi nahian. Eta hortxe nire ustez obraren akats bat Planteamendu horrek indarra eta komikotasuna kentzen dio lehen par-

teari eta bestetik pentsatu behar dugu frontoiak ez direla zolitasunak erakusteko lekurik aproposenak.

Hilabete batetako muntaia

Bigarren partea dei horretatik aurrera obrak berak eskatzen du indarra, ekintza haundiagoak. Hor hasten da martxa, hor algarak publikoaren alde, eta aktoreak obrak eranstean dien indar horrekin handitu egiten dira eta komediak bere benetazko neurria hartzen du. Ez da lan makala era honetako espektakulu bat hilabete batean muntatzea eta beraiek lortu egin dute. Obra ez da oso luzei, ordu bete gutxi gora behera. Hamapiko eszenatxo dira eta ia bakoitzak eskenografia aldaketa eskatzen du. Aldaketa hauek ondo soluziunaturik daude. Kamara beltza oinarri bezala eta haltzairu polit batzuk dira erabilitako elementuak, eta ondo konbinaturik obrak eskatzen duena ondo adierazia dago. Argiak eta soinuak bere papera bete zuten eta ondo.

Izan zituzten hala ere beste arazo batzuk. Frontoiak oihartzun ikaragarria zuen eta obra bere osotasunean ulertu ahal izateko arazoak izan ziren, horrek briloa kendu zion erresultadoari, baina ez zen eragozpena izan bildu ginenok ordubete goxo bat pasatzeko eta bestela galde egin ezazue Zarautzen.

« Branka » taldearen emankizuna, bizi-bizian.

literatura

● **Sarrionandia, Pessoa euskarara itzuliz.** Herrera de la Machako presondegi kriminalean presoek jasaten duten zapalketa gero eta gogorraoa bada ere, badirudi gure lankide Joseba Sarrionandiari literatura egiteko eta itzultzeko grina ez zaiola oraingoan bederen ahitu. Izan ere, duela hilabete pare bat espetxe horretako isolamendu gordina gaindituz Fernando Pessoa poeta portugesearen poema-bilduma bat Euskadiratu ahal izan zuen, argitaratzeko asmoz. Ez dakigu azkenean argitaratuko den, baina izatekoan Josebaren asmoa hikuntza bietan egitekoa zen. Erabakia, dena dela, editoreen esku dago.

● **Anjel Lertxundik, nobela eta ipuinak eskuartean.** Anjel Lertxundi, eritzi publikoaren arauera, gaurko idazle helduenetako batek, bi projektekin ari omen da mementu honetan literaturari dagokionez: nobela eta ipuin-liburua. Antza denez, nobelarenak luze joko du eta datorren urtera arte itxaron beharko da argitan ikusi arte. Ipuin-liburuarenean, berriz, hasiera batetan aurren kaleratzeko gogotan zen Anjel baina litekeena da oraindik konfirmatu gabeko azken orduko proiektu batzuk beste huraxe gerorako uztera behartzea.

aldizkaria

● **Hurrengo Jakinek gai monografikorik ez.** Datorren hilerako daukate pentsatua Jakin taldekoek aurtengo hirugarrena kaleratzea, baina jakin ahal izan dugunez aurrekoekiko aldaketa batez etorriko zaigu: oraingo honetan gai monografikorik gabe osatua izango da. Gainerakoan, aldizkari honen muina mamituko duten gaiak zeintzu diren aipatuko dugu. Joxe Azurmendik Orwell idazleari buruzko lan luzeska kaleratuko du. Beste artikulu bat ere izango da Diderot frantses idazle-filosofoaren 200. urteurrena dela eta. Elebitasunaren arazoa bi aldetatik aztertua izango da, batetik gaurregun aplikatzen ari diren ereduak buruzko ikerketa eskainiko digu GILEk, eta

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

bestetik Iñaki Müller elebitasunaren teoriak ihardungo da. Aranzadik atera berria duen Atlas Etno-linguistikoa Txillardegi hizkuntalariak ere bere lantxoan prantatu du. Azkenik, esan dezagun Strubell irakasle katalanak lurralde hartako Hizkuntz Legeari buruz hainbat argibide eskainiko dizkigu.

● **Itzulpenaren inguruan aldizkari berri bat kaleratzeko asmoa.** Donostian egoitza daukan Itzultzaile Eskola aldizkari berri bat bultzatzeko gogoz omen dabil, itxura denez UZEIrekin batera eragitekoa litzatekeena. Oraingoz projektua besterik ez bada ere, espero liteke urte bukaera aldera kume berri horrek argia ikustea. Erraz asma daitekeenez aldizkari horren orrialdeak itzulpenaren inguruko arazoetaz arituko dira: teoria, arazo praktikoa, aplikazioak, terminologia, etabar.

liburuak

● **Karlos Santamaria liburu bat prestatzen ari.** Euskaltzaleen artean hain ezaguna den

Karlos Santamaria irakasle zaharra azken urte eta pikoan gai baten mugitu da ikerlan bizian: armamentu-lasterketa eta gerra nuklearra. Duela hilabete batzu ere, ikastaro bat antolatu eta aurrera eramanean zuen donostiarrak intelektual honen. Oraingoan, berriz, bildua daukan materialari forma eman eta argitaratzeko asmotan dabil. Dударik ez dago, beti merezi ohi dutela zabalkundea Karlos Santamariaren ideiek.

antzerkia

● **Miguel Ponce, edota mamirik gabeko itxuraren indarra.** Arestian jakinerazia da prentsa bidez Miguel Ponce izeneko antzerki-zuzendariak Carteci izeneko tailer bat muntatu duela antzerki, telebista eta zinemara dedikatzeko asmoz eta Enemigo de clase deritzon obra ere estreinatu berria dutela, subentzio batzuen laguntza dela eta. Halere, gogoratu behar litzateke Ponce delako venezuelar hori Euskaditik dabilenetik proiektuak aurkeztu eta aurkeztu besterik ez duela egin (filmeak, antzerki-obrak), azkenerako ezertxo ere mamitu gabe. Muntatuako ikastaroei fama oña daukatenik ezin esan. Azkenean lortu du muntatzea, baina diru jakinaren truke. Garbi dago zer dela-ta geratu den hainbeste denbora gure lurraldeetatik.

musika

● **Imanolen beste jira bat, oraingoan Magreb-a.** Justu hauetako egunen batetan abiatuko zen Imanol Azala taldearekin batéra Ekialdeko Alemania aldera, berria emana genuen bezala, baina badirudi Imanonel nazioarteko kantaldi-bidaia ez dira oraingorekin bukatzeko. Datorren urtearen hasiera alderako ere badauka beste jira bat agindua Pako Ibañez eta beste kantari adiskideren batekin Magreb-eko lurraldeetatik, Afrikako Iparraldean. Ona da bidaiatzea eta are gehiago Imanolen modura.

HARPI-
DEDUN IZAN
ZAITEZ!

aizu!

Ale baten prezioa: 150 pztā

Urte osoko harpidetza:

- Hego Euskal Herria: 1.500 pztā
(Euskadi sur)
- Ipar Euskal Herria: 100 libera
(Euskadi norte)
- Atzerria (extranjero): 2.000 pztā

Ale atzeratuak: -4, 5/6, 7 200 pztā.
-8, 9, 10, 11 300 pztā
-12, 13, 14/15 350 pztā

Izen Abizenak

Helbidea Tfnoa

Herria Probintzia

Bankua/Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontu zenbakia

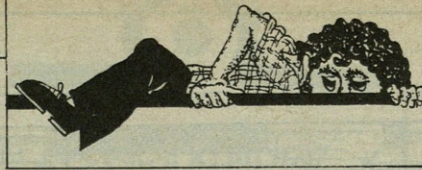
Izenpea (Firma)

AIZU! Astarloa kalea 2, 3^a esk.

Bilbo. BIZKAIA

Telefonia 424 14 80

KOADRO BAT GEHIAGO

Gerraondoko espetxeetan, hamai-ka urte igaro ondoren, Marino gizaria bere herrira itzuli zen, barruan gorriak eta bost ikusita. Bere auzoko norbaitek salatua zuen Francoren kontrario amorratua izateagatik eta azkenean bere «oponioa» puska bat epeldu ziotela zirutatu zutenean utzi zuten kalean.

Gauzak asko aldatuak ziren, ordea, bere herrian egon zen azkenengo alditik. Kale berriak, taberna berriak, etxe berriak, eta baita pilotaleku berritua ere.

Marinoren etorrera zela eta pilota-partidu bat ikustera joan behar zutela erabaki omen zuten. Sartu dira frontoian eta hasera-haseratik geure laguna marmarka ari zen:

— Hemen lehen baino koadro bat gehiago dago.

— Ez motel, pilotalekua berritu dute, baina koadroak ez dituzte aldatu.

— Baietz, bat gehiago dagoela.

— Hau da ordea gizonaren seta: ezetz!

— Lehen baino bat gehiago dagoela, bada. Ez baduzu sinisten apostu bat egingo dugu.

Ordurako, partidua hasia eta apostularien ahotsekin eta partiduaeren emozioarekin berotua, lagun batek apostua hartu dio.

— Ea bada, non dago beste koadro hori?

— Begira ba, azpiko koadroak zazpi, eta parean dagoen Francorena zortzi.

Ez zion kalterik egingo ateraberri-tan irabazitako lehenengo duroak.

ATE BIRATZAILEA

Oraindik ere, leku batzutan gelditzen dira sarreran ate biratzaileak dituzten tabernak, jira eta buelta ibiltzen diren horietakoak. Orain dela gutxi Bartzelonara joan eta horietako bat aurkitu genuen. Koldo gure lagunak, gauean hara joan nahi zuela, besteok ezetz eta azkenean, bera bakarrik joan zen. Sartu da eta:

— Aizu, Jordi, gin-kas erdi bat, mese-dez!

Edan eta ateratzera doanean, juxtu emakume bat tabernara sartzen korri-

ka batean, ateari kristoren bultzaioza eman eta geure Koldo berriro barrura.

— Aizu! Gin-kas bat!

Abiatzen da berriro kanpora eta ate bitxi horretan sartu denean gizon bat orduantxe sartzen eta ateak dakarren indarrarekin berriro barrura.

— Eup, aixkiria! Gin-kas bat!

Hasten da ateratzen hirugarren aldizkoz eta oraingoan beste aldetik sartzen ari den neskatxaren eskoteari begira eta ateak dakarren abiadarekin... raka!, barrura berriro. Barraraino balantzaka iritsi da eta kamareroa-ri:

— Arraioa, zu berriro? Baina Bartzelonako taberna guztiak zureak dira ala zer?

APOSTULARI TXARRA

Ba omen zegoen Iruñean apostuak egiteko irrikitzen egoten zen gizon bat. Gustatu bai baina beti galdu egiten zituen. Edozer gauza zela ere, beti galdu. Irtsi zen momentu bat, bere lagun guztiek zertan zegoen jokua jakin gabe ere, apostua egiten zutena, eta hala ere besteak galdu. Egun batetan, Maurizio, (honela zuen izena) ondoezik zegoela eta, sendagilearengana joan zen. Odola begiratu, analisiak egin, eta dena ondo. Sendagileak azkenean, erre-bisio on bat egin behar ziola eta bilut-sik jartzeko agintzen dio:

— Baina gizona, nola ez zara ba ondoezik egongo? Hiru arraultze dituzu eta.

— Hiru arraultze? Sekulan ez nintzen bada fijatu. Nekaben! Oraintxe irabazi behar diet tabernako lagunei.

Jantzi da, eta korrika tabernara:

— Bost mila duro nahi duenari oraintxe bertan.

Tabernako guztiak:

— Nik nahi dut.

— Nik ere bai.

— Nik 10.000.

Maurizio kamareroarengana inguratzten da eta esaten dio:

— Joxe! Gaurkoa irabazita zeukat eta nire alde egin ezak apostu.

— Hire alde?

— Baietz, baietz! Gaurkoa irabazita dagoela.

Kamareroa ere alde jartzen denean, jendea apostua zertan den galdetzen hasten da eta Mauriziok:

— Baietz Joxe eta bion artean bost arrautze eduki.

Joxe kamareroa pareta papera bezain zuri:

— La letxe! Ba hik ez badauzkak, ederra egin diagu!

ARRANTZA ESKASA

Remijio elizkoia zenik ezin esango zuen inork. Beti apaiz eta fraileen kontra maldizioka. Arrantzan berriz ez omen zen Getaria osoan bera bezalakorik. Egun hartan ordea ez zuen suerte haundirik izan.

— Zer, pulamenturik bai?

— Gauza pittina.

— Gutxi orduan?

— Bah! Jainkoak haina.

— Bat besterik ez?

— Ez, bat ere ez.

«Koxka» n agertzen diren deborapasen soluzioak

GURUTZEGRAMA:

LUZETARA: 1.— Basoa. 2.— Bar. 3.— Berde. 4.— L. Sarrera. M. 5.— Igarri. Aisa. 6.— Zepai. Aitor. 7.— uiaT. Altzak. 8.— N. Izurdea. O. 9.— Erdia. 10.— Doa. 11.— Kezka.

GOITIK BEHERA: 1.— Lizun. 2.— Gei. 3.— Sapai. 4.— B. Baratze. K. 5.— Aberri. Urde. 6.— Sarri. Ardoz. 7.— Orde. Aldiak. 8.— A. Eraitea. A. 9.— aitzA. 10.— Soa. 11.— Marko.

LETRA-ZOPA:

Liburuen izenburuak: Laino guzien azpitik eta sasi guztien gainetik.

Aldizkariak: Jakin, Susa, Argia, Anaitasuna, Ipurbeltz, Urrats, Goiz Argi, Zer, Hots, Korrok, Elhuyar, Ttu-ttua, Kandela, Maiatz, Habe, Aizu, Kilikili, Egan, Oh Euzkadi, Herria.

IXTORIO / MISTERIO:

Tolosako babarrunak ez baina frijoleak (gauza berbera azken batean) emazte mexikarra zuenak jan zituen, dudarik gabe.

ERNIORA BIGARREN IGANDEZ

Luis ATXUPIAGA

Doinua: «Andre Madalen»

Hau astelena dadukadana
bi orduan bein esanez
inguru dena kulparik gabe
ia aspertu beharrez
«holaxe joan zen atzokoa ta»
eta nik damurikan ez
zer egingo dut igandekoa
ondo pasatu dudanez.

Larunbatean berandu arte
ibili nintzen hor zehar
festa alperrik galdu nuen da
ia egingo nuen nehar
eta erabaki Ernion gora
egin behar nula lehar
hau zoritxarra nik nerekiko:
berriz lo gutxi egin behar.

Ondo hala ere, eguzki argitan
zabaldutun begiak
konturatzeko ahaztu ziren
jeiki orduko nagiak
ixtanpatean ezkutatu ere
kafesne eta ogiak
hain esnaera ona izanda
onak ziraden guziak.

Ernio haundia aurrez nuela
haruntz abiatu nintzen
eta iristeko asmoarekin
izanikan hainbat kemen
oinez nintzenetz autostopean
jarri nintzaden lenbailen
zorionean hartu ninduten
hamar minutu baino len.

Ama seme ta neska koskorra
ziraden kotxeko denak
Iturriotz arte kontu alaiak
utzirik aldera penak
gure ustetan Erniozaleak
ziren zintzo ta zuzenak
Zelatunera dijoazenak
euskaldunikan onenak.

Nik iristean egin nuena
lenengo bordan sartzea
hain festa ona ikusirikan
pena gora segitzea.
Beraz urrena erabaki nun
zelaian eseritzea
eta dantzari onena zein zen
bertan erabakitzea.

Hola nengola entzun nituen
oso abots ezagunak
nere atzean jarrita zeuden
nere lagunak lagunak
haietaratut nintzen lenbizi
emanikan egunonak
eta bazkaldu xerra ta oilasko
eta udare bigunak

Elkarte ona egin genuen
hartu behar zen kafea
eta festarik ez da izaten
txanpain koparik gabea
tertuli ederra egin genuen
hizketan jende trebea
elkar gozatzen egon ginen da
hura zen borondatea!

Handik aurrera iluntzerarte
alaitasun eta dantza
nahiz eta azkar abitu behar
bakoitza bere etxerantza
kotxean sartu eta Iturriotzik
jende mordoxka berantza
bihotz barruan urte askotan
itzultzeko esperantza.

Oinak neuzkan nik babaz beteta
gogo aurrera han goian
Nexka koskorra han gelditu zan
nahiz ta ni egon sasoiak.
Bakarrik joan, bakarrik bueltan
hori da nere arrazoiak
Ez nahiz harritzen hobe egotea
sartuta betiko oian.

Monreal eta Balentxi, bi doktore

Pello ZUBIRIA

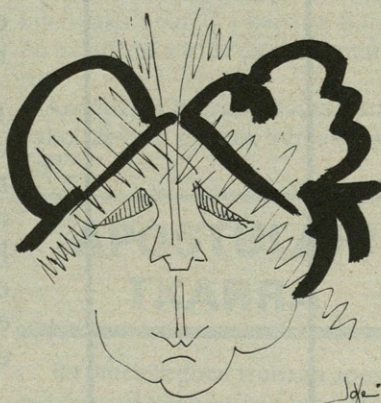
SEGURU ikusi duzuela gaur aipatzera natorkizuen doktore hauetakoren bat irailaren 8ko prentsan, bai «El Diario Vasco»-n edo bai «Egin»-en, zeuen gustora, horretarako gaude-eta demokrazian.

«Egin» letzen baduzu, hirugarren orrian ikusiko zenuen. Potzoloa, Donostialdean ibiltzen bazara ezaguna duzu. Balentxi. Apaiza dela mundu guztiak daki, eta rolloan zenbat lan egiten duen ere bai. Gutxi dakitena da Teologian doktore dela. Ikusten duzunez, dagoeneko dena ametitzen duten eta sakonean ezerk axola ez dien progre organikoentzat piztirik higuigarriena: apaiz, teologo eta «borroka». Burgesak baino higuigarriago, hauek ere krisia gogor jasaten bait dute eta ez dira hain atzerakoi.

«El Diario Vasco» irakurzalea bazara berriz, lehen orrian aurkitu duzu. Doktore dotore bat, legegizona, Euskal Sozialistak Elkartzen saiatua bere garaian, eta Euskal Herriko Unibertsitateko errektore. Gregorio Monreal. Ezin esan liberal bat ez denik.

ETA elkarrekin topo egin zuten bi doktoreok Donostiako «Cursos de Verano» famatu horietan, ARGIAN hainbeste eztabaida sortu eta zuzendari gure adiskide Luis Mari Bandres duten horietan, bai. Eta hantxe bi doktoreak, elkarren aurrez aurre, bata pankarta hartuta «Estradiziorik ez» oihuka, eta builaka ari zirenen gainetik ordena jarri ezinik bestea: «Esto es una acto académico y yo soy el presidente de este acto, hagan el favor de callar».

Kategoria haundiko errektorea omen da Goio. Horregatik, ezin hemen utzi aipatu gabe teologiako

doktore energumeno pankarteroari botatakoa. «Desde la Edad Media la Universidad ha sido el ámbito donde se expresa la razón. Expongan luego sus razones. Ahora suspendo como presidente este acto durante cinco minutos». Oxford-eko saloi gotikoren bat ikusiko zuen ixtant batez Goiok begi aurrean. «Que hable de Herrera» oihuek esnatu zuten arte.

BAINA ze Herrera eta ze Estradizio eta ze.....? Hor dago gakoa. «Nuevos horizontes del Derecho Penal» ikastaroa ixteko Madrilgo gobernuko Ledesma ministroa ekarri zuen Goio doktoreak. Prentsak egunero dionez, GALEn erantzule den gobernuko ministroa, Herrera de la Mancha-ko genozidoren arduradun den ministroa, Lege Antiterrorista-ren egile den ministroa, Estradizioen eskale dabilen Ledesma.

Eta zientifismoaren eta arrazoia-
ren nozio okerra duen Balentxi doktorea presoen eta GALEn biktimen gurasoeekin, oihuka, astazakil batzuen gisa arrazoizko diskurtso bat

mozten, beren seme-alabak akabatu nahi dizkietela eta holako pitokeriekin.

Baina serio. Ez dabil zuzen gure Unibertsitate flamante honen zientifismoa eta arrazoipidea, justiziaren egoera ezagutzeko hain iturri desegokietara jotzen duenean. Errealitateari begiratu ordez aluke-
riaz betetako diskurtsoak naniago badira, Herri honek dituen beharrei zerbitzatu ordez artifizioz betetako Harvard probintziano bat amesten delarik, hala ere errealitatearen gogorak salatzen du gezurra. Jendeak, gizon batzuek hiltzean alaitu eta beste batzuek hiltzean negar egiten du, auzokoaren anaia Fresnes-en gose eta egarri heriotzeraino ahitzen ari da, pikutara doaz demokrazia-
zale bienpentsanteen lilurak.

BAINA nola ekar liteke justiziaren horizonte berriez mintzatzera orain eta hontan ministro espainol bat? Goio nafartarra da, eta zerbait badaki Hego Euskal Herriaren egoeraz; bere ingurukoek ere abertzale fama beti izan dute. Ohoreak, prestijoak eta haundien artean ibiltzearen goxoak hainbeste jan al diete sentsibilitatea?

Justizia espainolak dituen horizonte berriez euskaldunok ez diogu Ledesma galdetzen, presoei, torturaruei eta GALEk utzitako alargun eta haurrei baino. Goio doktore laikoa Ledesma «ausardia» gorai-patzen, eta Balentxi doktore apaiza «ikasle» disfrazatuek eman zizkioten muturrekoengatik minez kalera. Progreek ez dute ezer ulertu.

Saloian ziren ikasleek gogor jo omen zieten txalo Monreal eta Ledesma. Lastima Monreal errektoreak Espainiako kartzeletan dituen ikasleek biharamonean egunkaria irakurri ezin izatea.

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

AUZMENDI

Oiga!

Sastre
Vergara 1. San Sebastián

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko
baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA